

เอกสารวิชาการ

เรื่อง

การแสวงหาข้อเท็จจริงและพยานหลักฐาน
ตามพระราชบัญญัติเครื่องสำอาง พ.ศ. 2558
กรณีศึกษาแนวทางการปฏิบัติงานของพนักงานเจ้าหน้าที่

โดย

นางสาวทิพย์วรรณ มาวัฒนพงศ์

กลุ่มประเมินและอนุญาตสถานที่
กองควบคุมเครื่องสำอางและวัตถุอันตราย
สำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา

คำนำ

เนื่องด้วยพระราชบัญญัติเครื่องสำอาง พ.ศ. 2535 ได้มีการบังคับใช้มาเป็นระยะเวลานาน บทบัญญัติบางประการไม่เหมาะสมกับสถานการณ์ที่เกิดขึ้นในปัจจุบัน ประกอบกับประเทศไทย ซึ่งเป็นประเทศในสมาชิกประชาคมอาเซียนที่จะต้องมีการเปลี่ยนแปลงระบบการกำกับดูแลเครื่องสำอางให้เป็นระบบเดียวกัน กล่าวคือระบบการแจ้งรายละเอียดเครื่องสำอางก่อนที่จะผลิตหรือนำเข้าเครื่องสำอาง ในกรณีนี้ จึงได้มีการปรับปรุงกฎหมายว่าด้วยเครื่องสำอางให้สอดคล้องกับสถานการณ์ปัจจุบัน และระบบดังกล่าวเป็นการสนับสนุนให้อุตสาหกรรมเครื่องสำอางของประเทศไทยมีศักยภาพในการแข่งขันระดับสากล จึงได้ตราพระราชบัญญัติเครื่องสำอาง พ.ศ. 2558 นี้ขึ้นมา

สำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา โดยกองควบคุมเครื่องสำอางและวัตถุอันตราย จึงได้มีการปรับเปลี่ยนระบบและแนวทางการปฏิบัติงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้เกิดความสอดคล้องกับกฎ ระเบียบ ของกฎหมายที่เปลี่ยนแปลงไป และเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงานให้มีความคล่องตัวและรวดเร็วมากขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งการดำเนินงานคุ้มครองผู้บริโภคด้านเครื่องสำอางที่จะต้องมีการตรวจสอบผลิตภัณฑ์เครื่องสำอางที่มีการจำหน่ายในท้องตลาด ทำให้พนักงานเจ้าหน้าที่ที่ปฏิบัติงานต้องมีความรู้ความชำนาญทั้งในด้านกฎหมาย การรู้เท่าทันต่อการเปลี่ยนแปลงในภาคธุรกิจ และการรวบรวมพยานหลักฐานที่เกี่ยวข้องตลอดจนการตื่นตัวพร้อมที่จะเรียนรู้อยู่เสมอ

ดังนั้น ผู้เขียนในฐานะผู้ปฏิบัติงานที่มีหน้าที่ในการกำกับดูแลเครื่องสำอางหลังออกสู่ตลาด จึงได้ศึกษารวบรวม และวิเคราะห์เกี่ยวกับแนวทางการปฏิบัติงานของพนักงานเจ้าหน้าที่ในการแสวงหาข้อเท็จจริงและพยานหลักฐานตามพระราชบัญญัติเครื่องสำอาง พ.ศ. 2558 ด้วยภาษาที่เข้าใจง่าย โดยอ้างอิงตามแนวคิดทฤษฎี หลักกฎหมายที่เกี่ยวข้อง และขั้นตอนการปฏิบัติงาน รวมทั้งประสบการณ์ที่เกิดขึ้นจากการปฏิบัติงานของผู้เขียนเอง ซึ่งผู้เขียนหวังเป็นอย่างยิ่งว่า เอกสารวิชาการฉบับนี้จะเป็นประโยชน์แก่ผู้เกี่ยวข้อง เพื่อใช้เป็นแนวทางในการปฏิบัติงานต่อไป

บทสรุปสำหรับผู้บริหาร

ในสังคมปัจจุบัน ผลิตภัณฑ์เครื่องสำอางได้เข้ามามีบทบาทในชีวิตประจำวัน ทั้งในด้านความสวยงาม ความสะอาดและสุขอนามัยแล้ว ยังเป็นผลิตภัณฑ์ที่สามารถใช้ได้กับทุกเพศทุกวัย ทำให้ผลิตภัณฑ์ประเภทนี้ มีการนำไปใช้อย่างแพร่หลาย มีมูลค่าทางการตลาดที่สูง และผู้ประกอบการยังมีการแข่งขันในหลากหลาย รูปแบบ เพื่อให้สามารถตอบสนองความต้องการและเข้าถึงผู้บริโภคได้มากที่สุด ซึ่งในบางครั้งผู้ประกอบการ ไม่ได้คำนึงถึงความปลอดภัย คุณภาพมาตรฐานของเครื่องสำอางที่ได้ผลิต นำเข้า หรือขาย จนส่งผลกระทบต่อ เกิดปัญหาจากการใช้ผลิตภัณฑ์เครื่องสำอางต่อผู้บริโภคได้ จากสถานการณ์ดังกล่าว ประกอบกับการเปลี่ยนแปลงระบบการกำกับดูแลเครื่องสำอางให้เป็นระบบเดียวกันกับสมาชิกประชาคมอาเซียน สำนักงานคณะกรรมการอาหารและยาซึ่งเป็นหน่วยงานภาครัฐที่มีหน้าที่ในการกำกับดูแลผลิตภัณฑ์เครื่องสำอาง จึงได้มีการปรับปรุงกฎหมายว่าด้วยเครื่องสำอางให้สอดคล้องกับสถานการณ์ปัจจุบัน เพื่อลดอุปสรรคและส่งเสริมให้อุตสาหกรรมเครื่องสำอางภายในประเทศมีศักยภาพในการแข่งขันระดับสากล และเพิ่มความเข้มงวด ในการกำกับดูแลเครื่องสำอางหลังออกสู่ตลาดที่มากขึ้น เพื่อคุ้มครองความปลอดภัยจากการใช้เครื่องสำอาง ให้กับผู้บริโภค

ผลจากการปรับปรุงกฎหมายดังกล่าว สำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา จึงได้มีการปรับ แนวทางการดำเนินงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง โดยเฉพาะอย่างยิ่งการดำเนินงานคุ้มครองผู้บริโภคด้านเครื่องสำอาง ซึ่งเป็นภารกิจหลักของหน่วยงานที่ต้องปกป้องและคุ้มครองสุขภาพของประชาชนจากการบริโภคผลิตภัณฑ์ สุขภาพ โดยหนึ่งในกลไกสำคัญของการขับเคลื่อนให้บรรลุผลคือ พนักงานเจ้าหน้าที่ที่ต้องปฏิบัติงาน ให้สอดคล้องและเป็นไปตามภารกิจของหน่วยงาน

การศึกษานี้จึงแสดงให้เห็นถึงแนวทางการปฏิบัติงานของพนักงานเจ้าหน้าที่ตามพระราชบัญญัติ เครื่องสำอาง พ.ศ. 2558 ในการแสวงหาข้อเท็จจริงและรวบรวมพยานหลักฐาน ซึ่งมีวัตถุประสงค์เพื่อ ที่จะทราบถึงข้อเท็จจริง รายละเอียดแห่งความผิด หรือพิสูจน์ความผิดและตัวผู้กระทำความผิด ซึ่งการที่ จะดำเนินคดีผู้ใดแล้วต้องอาศัยข้อเท็จจริงและพยานหลักฐานที่ได้จากการตรวจสอบ ดังนั้นกระบวนการ ในการแสวงหาความจริงโดยพยานหลักฐาน จึงถือเป็นส่วนสำคัญในการดำเนินการทางกฎหมาย ยิ่งในปัจจุบัน ที่การกระทำความผิดมีการพัฒนาเปลี่ยนแปลงไปตามยุคสมัยจนยากต่อการป้องกันและปราบปราม สำนักงาน คณะกรรมการอาหารและยา จึงมีความจำเป็นที่จะต้องวางแนวทางการปฏิบัติงานดังกล่าวให้ชัดเจน เพื่อให้ พนักงานเจ้าหน้าที่สามารถนำไปปรับประยุกต์ใช้ได้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น โดยคำนึงถึงดุลยภาพ ระหว่างขอบเขตของการใช้อำนาจในการปฏิบัติหน้าที่ของพนักงานเจ้าหน้าที่กับการให้ความคุ้มครองสิทธิ เสรีภาพของประชาชน นอกจากการวางแนวทางดังกล่าวให้กับพนักงานเจ้าหน้าที่แล้ว ควรมีการพัฒนา องค์ความรู้ด้านกฎหมายที่เกี่ยวข้อง การอบรมซักซ้อมความเข้าใจเกี่ยวกับขั้นตอนการปฏิบัติงานอย่าง สม่าเสมอ การเพิ่มทักษะความรู้ความชำนาญด้านการบันทึกและเก็บรวบรวมพยานหลักฐานให้กับพนักงาน เจ้าหน้าที่ รวมทั้งการร่วมมือกับหน่วยงานภายนอก เพื่อให้เกิดการบูรณาการในการทำงานร่วมกัน และเพื่อให้ การดำเนินงานคุ้มครองผู้บริโภคเกิดประสิทธิผลสูงสุด

สารบัญ

	หน้า
คำนำ	ก
บทสรุปสำหรับผู้บริหาร	ข
สารบัญ	ง
สารบัญตาราง	ฉ
บทที่ 1 บทนำ	1
1.1 ความเป็นมา	1
1.2 วัตถุประสงค์	2
1.3 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	2
1.4 นิยามศัพท์เฉพาะ	3
บทที่ 2 การทบทวนวรรณกรรม	4
2.1 แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการใช้อำนาจรัฐในการแสวงหาข้อเท็จจริงและพยานหลักฐาน	4
2.1.1 ทฤษฎีการควบคุมอาชญากรรม	4
2.1.2 ทฤษฎีความชอบด้วยกระบวนการทางกฎหมาย	4
2.1.3 หลักการแสวงหาข้อเท็จจริงแห่งคดีตามระบบกล่าวหา	5
2.1.4 หลักการแสวงหาพยานหลักฐานแห่งคดีตามระบบกล่าวหา	5
2.1.5 หลักการฟังความทุกฝ่าย	6
2.1.6 หลักการใช้ดุลพินิจของเจ้าพนักงาน	6
2.1.7 หลักความได้สัดส่วน	6
2.2 การแสวงหาพยานหลักฐานในการดำเนินคดีอาญาโดยหน่วยงานของรัฐ	7
2.2.1 ความหมายและประเภทของพยานหลักฐาน	8
2.2.2 การแสวงหาพยานวัตถุ	9
2.2.3 การแสวงหาพยานเอกสาร	10
2.2.4 การแสวงหาพยานบุคคล	10
2.3 การแสวงหาพยานหลักฐานของพนักงานเจ้าหน้าที่ตามพระราชบัญญัติ เครื่องสำอาง พ.ศ. 2558	11
2.3.1 อำนาจของพนักงานเจ้าหน้าที่ตามพระราชบัญญัติเครื่องสำอาง พ.ศ. 2588	11
2.3.2 อำนาจของพนักงานเจ้าหน้าที่ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณา ความอาญาว่าด้วยการค้น	13

	หน้า
บทที่ 3 วิธีการดำเนินการศึกษา	15
บทที่ 4 ผลการศึกษา	16
4.1 แนวทางการปฏิบัติงานของพนักงานเจ้าหน้าที่ในการแสวงหาข้อเท็จจริง และพยานหลักฐานก่อนการใช้อำนาจ ตามมาตรา 47 แห่งพระราชบัญญัติเครื่องสำอาง พ.ศ. 2558	16
4.1.1 การแสวงหาข้อเท็จจริงและรวบรวมพยานหลักฐานเบื้องต้น	16
4.1.2 การเตรียมตัวก่อนการตรวจ	18
4.2 แนวทางการปฏิบัติงานของพนักงานเจ้าหน้าที่ในการแสวงหาข้อเท็จจริง และพยานหลักฐาน ตามมาตรา 47 วรรคหนึ่ง (1) และ (2) แห่งพระราชบัญญัติเครื่องสำอาง พ.ศ. 2558	19
4.2.1 การแต่งกายของพนักงานเจ้าหน้าที่	20
4.2.2 การปฏิบัติขณะเข้าตรวจ	20
4.2.3 การบันทึกและรวบรวมพยานหลักฐานที่เกี่ยวข้อง	20
4.3 แนวทางการปฏิบัติงานของพนักงานเจ้าหน้าที่ในการแสวงหาข้อเท็จจริง และพยานหลักฐาน ตามมาตรา 47 วรรคหนึ่ง (3) และวรรคสาม แห่งพระราชบัญญัติเครื่องสำอาง พ.ศ. 2558 ประกอบประมวลกฎหมาย วิธีพิจารณาความอาญา กรณีค้นโดยมีหมายในที่รโหฐานหรือยานพาหนะ	24
4.3.1 การปฏิบัติงานของพนักงานเจ้าหน้าที่ก่อนการตรวจค้น	27
4.3.2 การปฏิบัติงานของพนักงานเจ้าหน้าที่ในขณะตรวจค้น	30
4.3.3 การปฏิบัติงานของพนักงานเจ้าหน้าที่ภายหลังการตรวจค้น	34
4.4 แนวทางการปฏิบัติงานของพนักงานเจ้าหน้าที่ในการแสวงหาข้อเท็จจริง และพยานหลักฐาน ตามมาตรา 47 วรรคหนึ่ง (3) และวรรคสาม แห่งพระราชบัญญัติเครื่องสำอาง พ.ศ. 2558 ประกอบประมวลกฎหมาย วิธีพิจารณาความอาญา กรณีค้นโดยไม่มีหมายในที่รโหฐานหรือยานพาหนะ	35
4.4.1 การปฏิบัติงานของพนักงานเจ้าหน้าที่ก่อนการตรวจค้น	38
4.4.2 การปฏิบัติงานของพนักงานเจ้าหน้าที่ในขณะตรวจค้น	43
4.4.3 การปฏิบัติงานของพนักงานเจ้าหน้าที่ภายหลังการตรวจค้น	48
4.5 การปรับปรุงแก้ไขคู่มือขั้นตอนการปฏิบัติงานของพนักงานเจ้าหน้าที่	51

	หน้า
บทที่ 5 สรุปผลการศึกษาและข้อเสนอแนะ	55
5.1 สรุปผลการศึกษา	55
5.2 ข้อเสนอแนะ	56
เอกสารอ้างอิง	59
ภาคผนวก	61
ภาคผนวก 1 คู่มือขั้นตอนการปฏิบัติงาน เรื่อง การตรวจติดตามฝ้าระวังเครื่องสำอาง	62
ภาคผนวก 2 เอกสารวิธีปฏิบัติงาน เรื่อง การเก็บตัวอย่างเครื่องสำอาง	70

สารบัญตาราง

	หน้า
ตารางที่ 4-1	
เปรียบเทียบการใช้อำนาจของพนักงานเจ้าหน้าที่ตามพระราชบัญญัติ เครื่องสำอาง พ.ศ. 2558	49

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมา

การกำกับดูแลเครื่องสำอางของประเทศไทยที่มีการบังคับใช้อยู่ในปัจจุบัน คือ พระราชบัญญัติเครื่องสำอาง พ.ศ. 2558 ซึ่งเป็นการปรับปรุงกฎหมายเครื่องสำอางฉบับเดิม (พระราชบัญญัติเครื่องสำอาง พ.ศ. 2535) โดยมีวัตถุประสงค์หลักเพื่อเปลี่ยนแปลงระบบการกำกับดูแลเครื่องสำอางให้เป็นระบบเดียวกันกับสมาชิกประชาคมอาเซียน และเพื่อเป็นการส่งเสริมสนับสนุนให้อุตสาหกรรมเครื่องสำอางของประเทศไทยมีขีดความสามารถของการแข่งขันในระดับสากล รวมทั้งเพื่อเป็นการปรับปรุงระบบการกำกับดูแลการคุ้มครองผู้บริโภคให้มากขึ้น โดยกำหนดให้การผลิตเพื่อขายหรือการนำเข้าเพื่อขายเครื่องสำอางต้องจดทะเบียนรายละเอียดยของเครื่องสำอางต่อผู้รับจดทะเบียน และเมื่อผู้รับจดทะเบียนออกใบรับจดทะเบียนเครื่องสำอางให้แล้ว จึงจะผลิตหรือนำเข้าเครื่องสำอางได้ ซึ่งจะมีการกำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขเกี่ยวกับการจดทะเบียนและออกใบรับจดทะเบียน โดยผู้รับจดทะเบียนจะต้องออก “เลขที่ใบรับจดทะเบียน” ให้แก่ผู้จดทะเบียน เพื่อนำไปประกอบเป็นส่วนหนึ่งของข้อความในฉลากของเครื่องสำอางที่ผลิตเพื่อขายหรือนำเข้าเพื่อขาย จากนั้นผู้จดทะเบียนการผลิตเพื่อขายเครื่องสำอางในประเทศไทย เมื่อได้รับเลขที่ใบรับจดทะเบียนแล้ว จึงจะเริ่มกระบวนการผลิตเครื่องสำอางได้ และจะต้องใช้ระยะเวลาเตรียมการในกระบวนการผลิตอีกช่วงระยะเวลาหนึ่ง จึงจะสามารถนำเครื่องสำอางสำเร็จรูปออกสู่ท้องตลาดได้ ซึ่งย่อมแตกต่างจากผู้นำเข้าเพื่อขายที่นำเข้าเครื่องสำอางสำเร็จรูปมาขึ้นของจดทะเบียนรายละเอียดย และสามารถขายเครื่องสำอางที่นำเข้ดังกล่าวได้ทันที โดยไม่ต้องยื่นขอจดทะเบียนก่อนการผลิตเช่นเดียวกับผู้ประกอบการของประเทศไทย เนื่องจากผู้ผลิตเครื่องสำอางเหล่านั้นไม่อยู่ภายใต้บังคับของกฎหมายว่าด้วยเครื่องสำอาง ดังนั้น เพื่อมิให้เกิดอุปสรรคต่อการแข่งขันทางการค้าอย่างเสรีและเป็นธรรม และเป็นการป้องกันมิให้เจ้าหน้าที่ของภาครัฐแสวงหาประโยชน์โดยมิชอบจากกระบวนการผลิตเพื่อขายหรือการนำเข้าเพื่อขายเครื่องสำอาง สำนักงานคณะกรรมการอาหารและยาและเจ้าหน้าที่ของรัฐที่เกี่ยวข้องกับการบังคับใช้กฎหมายจึงสมควรที่จะต้องใช้ดุลยพินิจในการบังคับใช้กฎหมายอย่างเป็นธรรม และมีให้กฎหมายเป็นอุปสรรคในการแข่งขันทางภาคธุรกิจ โดยกำหนดมาตรการที่เหมาะสมสำหรับผู้ประกอบการของประเทศไทยที่มีระบบคุณภาพการผลิตให้ได้มาตรฐานตามที่กำหนด และวางแนวทางการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ให้สอดคล้องตามหลักของกฎหมายที่เป็นแนวทางเดียวกัน เพื่อประโยชน์ในการคุ้มครองผู้บริโภคและเป็นการคุ้มครองผู้ประกอบการไปพร้อมกัน

เนื่องจากพระราชบัญญัติเครื่องสำอาง พ.ศ. 2558 มีผลใช้บังคับตั้งแต่วันที่ 9 กันยายน พ.ศ. 2558 ได้มีการเพิ่มเติมในสาระสำคัญหลายส่วน ทั้งในด้านการจดทะเบียนและการรับจดทะเบียนเครื่องสำอาง การห้ามผลิตหรือนำเข้าหรือขายเครื่องสำอางบางประเภท การกำหนดวัตถุที่ห้ามใช้เป็นส่วนผสมในเครื่องสำอาง การกำหนดมาตรฐานของสถานที่ผลิตและสถานที่นำเข้าเครื่องสำอาง การรายงานข้อมูลเกี่ยวกับเครื่องสำอาง มาตรการควบคุมเครื่องสำอางที่ไม่ปลอดภัยในการใช้ เครื่องสำอางปลอม เครื่องสำอางผิดมาตรฐาน มาตรการ

ควบคุมฉลากและการโฆษณา การปรับปรุงบทกำหนดโทษ และได้มีการเพิ่มเติมหมวดว่าด้วยการอุทธรณ์ไว้เป็นการเฉพาะ ในขั้นตอนการพิจารณาออกคำสั่งหรือข้อกำหนดใดๆ ของผู้มีอำนาจตามกฎหมายจะต้องเปิดโอกาสให้ผู้ที่เกี่ยวข้องได้รับทราบถึงข้อเท็จจริงอย่างเพียงพอ และมีโอกาสได้ชี้แจง โต้แย้ง และแสดงพยานหลักฐานได้ตามสมควร ซึ่งเป็นไปตามกฎหมายว่าด้วยวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง นอกจากนี้ ยังได้มีการแก้ไขเพิ่มเติมในส่วนของอำนาจหน้าที่ของพนักงานเจ้าหน้าที่ที่แตกต่างไปจากกฎหมายฉบับเดิม โดยมีการเพิ่มเติมให้พนักงานเจ้าหน้าที่ต้องมีหมายค้นในกรณีตามมาตรา 47 (3) แห่งพระราชบัญญัติเครื่องสำอาง พ.ศ. 2558 เพื่อเป็นการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของบุคคลตามรัฐธรรมนูญ

ดังจะเห็นได้ว่า การปรับปรุงกฎหมายว่าด้วยเครื่องสำอาง นอกจากภาคธุรกิจจะต้องมีการปรับตัวแล้ว ในส่วนของภาครัฐก็จะต้องมีการปรับปรุงกฎ ระเบียบที่เกี่ยวข้อง โดยเฉพาะสำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา ซึ่งเป็นหน่วยงานที่มีภารกิจหลักในการดำเนินงานคุ้มครองผู้บริโภคด้านเครื่องสำอาง และเป็นหน่วยงานที่บังคับใช้กฎหมายฉบับนี้โดยตรง พนักงานเจ้าหน้าที่ซึ่งเป็นผู้ที่มีหน้าที่ในการเฝ้าระวัง ติดตามตรวจสอบเครื่องสำอาง จึงมีความจำเป็นที่จะต้องรู้บทบาท อำนาจหน้าที่ของตนในการปฏิบัติงานให้ถูกต้อง และแม้ว่าในปัจจุบันจะมีการจัดทำคู่มือขั้นตอนการปฏิบัติงานในเรื่องการตรวจติดตามเฝ้าระวังเครื่องสำอางไว้แล้วก็ตาม แต่ก็เป็นการกำหนดขั้นตอนหรือแนวทางการปฏิบัติงานไว้เพียงกว้างๆ ยังไม่ครอบคลุมถึงรายละเอียดการดำเนินการแสวงหาข้อเท็จจริงและรวบรวมพยานหลักฐานต่างๆ ของพนักงานเจ้าหน้าที่ตามพระราชบัญญัติเครื่องสำอาง พ.ศ. 2558 ในเอกสารวิชาการฉบับนี้ ผู้เขียนจะกล่าวถึงแนวคิด ทฤษฎี หลักกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการแสวงหาข้อเท็จจริงและรวบรวมพยานหลักฐาน ขั้นตอนการปฏิบัติงาน อำนาจหน้าที่ของพนักงานเจ้าหน้าที่ จากนั้นวิเคราะห์พร้อมทั้งยกตัวอย่างในแต่ละประเด็นตามสมควร รวมทั้งเสนอแนะการวางแนวทางการปฏิบัติงานของพนักงานเจ้าหน้าที่ เพื่อให้การดำเนินการรวบรวมประมวลหลักฐานของพนักงานเจ้าหน้าที่ได้มาซึ่งข้อเท็จจริงและพยานหลักฐานที่มีความถูกต้องครบถ้วนตามหลักกฎหมาย

1.2 วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และหลักกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการแสวงหาข้อเท็จจริงและการรวบรวมพยานหลักฐาน
2. เพื่อศึกษา วิเคราะห์หาแนวทางในการแสวงหาข้อเท็จจริงและรวบรวมพยานหลักฐานของพนักงานเจ้าหน้าที่ตามพระราชบัญญัติเครื่องสำอาง พ.ศ. 2558 และตามกฎหมายอื่นที่เกี่ยวข้อง
3. เพื่อเสนอแนวทางการปรับปรุงแก้ไข และจัดทำคู่มือขั้นตอนการปฏิบัติงานของพนักงานเจ้าหน้าที่เกี่ยวกับการแสวงหาข้อเท็จจริงและรวบรวมพยานหลักฐานที่มีความถูกต้องครบถ้วนตามหลักกฎหมาย

1.3 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

การปฏิบัติงานของพนักงานเจ้าหน้าที่สำนักงานคณะกรรมการอาหารและยาในการแสวงหาข้อเท็จจริงและพยานหลักฐานตามพระราชบัญญัติเครื่องสำอาง พ.ศ. 2558 มีความถูกต้อง ครบถ้วนตามหลักกฎหมายและเป็นมาตรฐานเดียวกัน

1.4 นิยามศัพท์เฉพาะ

ข้อเท็จจริง หมายความว่า ข้อความที่แสดงเรื่องราว เหตุการณ์ ข้อมูล หรือสิ่งต่างๆ ที่เกิดขึ้น ซึ่งต้องตรวจสอบว่า เท็จหรือจริง

พยานหลักฐาน หมายความว่า พยานวัตถุ พยานเอกสาร พยานบุคคล ตลอดจนหลักฐานอื่นๆ ซึ่งอาจจะใช้เป็นข้อพิสูจน์ได้ว่า มีการกระทำผิดเกิดขึ้น สามารถเชื่อมโยงไปยังผู้กระทำความผิดได้

พนักงานเจ้าหน้าที่ หมายความว่า ผู้ซึ่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงสาธารณสุขออกประกาศแต่งตั้งให้ปฏิบัติการตามพระราชบัญญัติเครื่องสำอาง พ.ศ. 2558

บทที่ 2

การทบทวนวรรณกรรม

2.1 แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการใช้อำนาจรัฐในการแสวงหาข้อเท็จจริงและพยานหลักฐาน

2.1.1 ทฤษฎีการควบคุมอาชญากรรม (Crime Control Model)¹

ทฤษฎีการควบคุมอาชญากรรม เน้นไปที่การป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมที่คำนึงถึงประโยชน์สาธารณะในการที่จะดำเนินคดีและนำตัวผู้ต้องหาหรือผู้กระทำความผิดมาลงโทษ เนื่องจากมีแนวความคิดที่ว่า การควบคุมปราบปรามอาชญากรรมเป็นหน้าที่อันสำคัญที่สุดของกระบวนการยุติธรรมทางอาญา ความสงบสุขของสังคมจะเกิดขึ้นได้ก็ต่อเมื่อมีการควบคุมอาชญากรรมอย่างเต็มที่และมีขั้นตอนหรือกระบวนการที่รวดเร็ว

ทฤษฎีนี้มีหลักการที่ว่า คดีอาญาทั้งหลายที่เข้าสู่กระบวนการยุติธรรมตามทฤษฎีนี้จะดำเนินการตามขั้นตอนต่างๆ อย่างสม่ำเสมอ ไม่มีการหยุดชะงัก กระบวนการสืบสวนที่กระทำโดยเจ้าหน้าที่ของรัฐ ขั้นตอนก่อนการฟ้องคดีของศาล การพิจารณาคดี การพิพากษาลงโทษผู้กระทำความผิด และการปล่อยตัวจำเลยกลับสู่สังคม ขั้นตอนต่างๆ เหล่านี้จะต้องดำเนินการไปอย่างต่อเนื่อง และขั้นตอนการกลั่นกรองคดีที่จะต้องดำเนินการตามขั้นตอนต่างๆ ตามลำดับไป ในกรณีที่ผู้ต้องหาเป็นผู้บริสุทธิ์ก็จะถูกกลั่นกรองและนำออกจากกระบวนการยุติธรรมเสีย ส่วนผู้ที่พิจารณาแล้วว่า เป็นผู้กระทำความผิดจริงจะต้องถูกดำเนินคดีด้วยความรวดเร็ว โดยทฤษฎีนี้เชื่อว่า เจ้าหน้าที่ของรัฐจะวินิจฉัยหรือพิจารณาความถูกต้องของขั้นตอนได้

ความมุ่งหมายของทฤษฎีนี้ คือ การดำเนินการในกระบวนการยุติธรรมจะต้องมีขั้นตอนที่รวดเร็วและมีประสิทธิภาพ อีกทั้งต้องยอมรับและเชื่อถือว่า การค้นหาความจริงในคดีอาญาที่กระทำโดยเจ้าหน้าที่ของรัฐ ด้วยเหตุนี้การรับฟังพยานหลักฐานตามทฤษฎีนี้ จึงบัญญัติให้เจ้าหน้าที่ของรัฐมีอำนาจอย่างกว้างขวางในการแสวงหาพยานหลักฐาน ทฤษฎีนี้มีข้อดี คือ ขั้นตอนในการดำเนินกระบวนการพิจารณาของเจ้าหน้าที่รัฐตั้งแต่ต้น จะต้องมีความรวดเร็ว เด็ดขาด และทันต่อพัฒนาการของอาชญากรรมที่มีการเปลี่ยนแปลงไปตามสภาพของสังคม ส่วนข้อเสียบางประการคือ เจ้าหน้าที่ของรัฐมีอำนาจในการใช้ดุลยพินิจกว้างเกินไป จึงอาจมีการใช้อำนาจที่ได้รับตามกฎหมายไปในทางที่มิชอบด้วยกฎหมาย และมีลักษณะกลายเป็นอาชญากรรมเสียเอง

2.1.2 ทฤษฎีความชอบด้วยกระบวนการทางกฎหมาย (Due Process Model)²

ทฤษฎีนี้เป็นทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการพิจารณาคดีอาญา แม้จะมีความแตกต่างในทางปฏิบัติ แต่ก็มีวัตถุประสงค์เพื่อรักษาความสงบเรียบร้อยของสังคมโดยรวมเช่นเดียวกัน หลักการควบคุมอาชญากรรมนั้นอาจส่งผลดีต่อสังคมโดยรวมในแง่ของการปราบปรามอาชญากรรมที่ได้ผลมากกว่าแต่ก็อาจเกิดผลเสียในแง่ของการใช้อำนาจรัฐที่มีอย่างกว้างขวาง ในขณะที่หลักกระบวนการนิติธรรมจะให้ความสำคัญต่อการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของประชาชนด้วยการป้องกันมิให้รัฐใช้อำนาจตามอำเภอใจ ซึ่งอาจส่งผลให้ขั้นตอนและวิธีดำเนินการสืบสวนสอบสวนตลอดจนการพิจารณาพิพากษาเป็นไปอย่างเที่ยงชัด

ทฤษฎีความชอบด้วยกระบวนการทางกฎหมาย (Due Process Model) มุ่งเน้นที่จะคุ้มครองและประกันสิทธิเสรีภาพของประชาชนและยึดกฎหมายเป็นสำคัญ มีแนวคิดตรงกันข้ามกับทฤษฎีการควบคุมอาชญากรรม โดยเน้นการจำกัดอำนาจของรัฐบางประการที่กระทบถึงสิทธิเสรีภาพของบุคคลโดยตรง ซึ่งส่วนใหญ่ประเทศที่เจริญแล้วมีแนวโน้มที่จะใช้ทฤษฎีความชอบด้วยกระบวนการทางกฎหมายนี้มากกว่าทฤษฎีการควบคุมอาชญากรรม

ทฤษฎีและแนวความคิดนี้จะคำนึงถึงสิทธิเสรีภาพของประชาชนเป็นสำคัญ เพราะไม่เชื่อว่าความคิดในเรื่องการควบคุมอาชญากรรมจะมีประสิทธิภาพอย่างแท้จริง โดยเฉพาะการค้นหาความจริงซึ่งกระทำโดยเจ้าหน้าที่ของรัฐว่า จะเชื่อถือได้เพียงใด เพราะวิธีปฏิบัติของเจ้าหน้าที่ของรัฐนั้นเป็นการดำเนินการในทางลับบางกรณี จึงอาจเกิดการหลอกลวง ชูเชื้อ และสร้างพยานหลักฐานหรือข้อเท็จจริงขึ้นใหม่ได้ ทฤษฎีนี้จึงไม่เห็นด้วยกับการแสวงหาพยานหลักฐานอย่างไม่เป็นทางการของทฤษฎีการควบคุมอาชญากรรม เนื่องด้วยเหตุผลดังกล่าว ทฤษฎีนี้จึงเห็นว่า อำนาจของเจ้าหน้าที่ของรัฐจะต้องถูกควบคุมโดยการจำกัดอำนาจของรัฐบางประการ

ดังนั้น สิทธิและเสรีภาพของผู้ต้องหาย่อมได้รับความคุ้มครองด้วย เพราะมีหลักการที่ว่า ผู้ต้องหาเมื่อเข้ามาสู่กระบวนการยุติธรรมแล้วย่อมได้รับการสันนิษฐานไว้ก่อนว่า เป็นผู้บริสุทธิ์ ข้อดีของทฤษฎีนี้คือการให้ความสำคัญต่อสิทธิเสรีภาพของประชาชน การดำเนินคดีอาญาจะต้องผ่านกระบวนการที่เป็นธรรมในทุกขั้นตอน ส่วนข้อเสียของทฤษฎีนี้คือ หากให้ความสำคัญต่อการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของประชาชนมากเกินไป อาจทำให้ความสงบเรียบร้อยของสังคมได้รับผลกระทบ อาชญากรรมมีโอกาสรอดพ้นจากการลงโทษอันจะก่อให้เกิดอันตรายต่อความสงบสุขของสังคมได้

2.1.3 หลักการแสวงหาข้อเท็จจริงแห่งคดีตามระบบกล่าวหา (Accusatorial System)³

ระบบกล่าวหา คู่ความ (คู่กรณี) มีหน้าที่ที่จะต้องเสนอข้อเท็จจริงแห่งคดีต่อศาล คู่ความฝ่ายใดกล่าวอ้างข้อเท็จจริงใด คู่ความฝ่ายนั้นก็มีหน้าที่ต้องพิสูจน์ให้เห็นได้ว่า ข้อเท็จจริงนั้นเป็นความจริง และศาลจะต้องพิจารณารับฟังแต่เฉพาะข้อเท็จจริงที่คู่ความกล่าวอ้างและพยานหลักฐานที่คู่ความนำเสนอเท่านั้น

2.1.4 หลักการแสวงหาพยานหลักฐานแห่งคดีตามระบบกล่าวหา³

พยานหลักฐานซึ่งน่าจะพิสูจน์ได้ว่า จำเลยมีผิดหรือบริสุทธิ์ให้อ้างเป็นพยานหลักฐานได้ แต่ต้องเป็นพยานชนิดที่ไม่ได้เกิดขึ้นจากการกระทำดังนี้

2.1.4.1 พยานหลักฐานที่ได้จากการจูงใจ

การจูงใจ (Inducement) หมายถึง การชักนำให้คล้อยตามโดยกฎหมายมิได้จำกัดวิธีการจูงใจหรือบุคคลผู้จูงใจ ดังนั้น ไม่ว่าจะเป็นการจูงใจโดยการกล่าวกับตัวผู้จูงใจโดยตรงหรือกล่าวต่อบุคคลอื่นแต่ภายหลังได้รู้ถึงผู้จูงใจก็ถือเป็นการจูงใจ

2.1.4.2 พยานหลักฐานที่ได้จากการให้คำมั่นสัญญา

คำมั่นสัญญา (Promise) หมายถึง การผูกมัดตนเองว่า จะกระทำการที่เป็นคุณแก่พยาน เพื่อเป็นการตอบแทนต่อการที่พยานจะให้การตามที่ถูกให้สัญญาต้องการ อาจเป็นสัญญาให้ทรัพย์สินหรือประโยชน์ในลักษณะอื่นตอบแทนก็ได้

2.1.4.3 พยานหลักฐานที่ได้จากการขู่เข็ญ

การขู่เข็ญ (Threat) เป็นการทำให้ผู้ต้องหายุ้งในภาวะหวาดหวั่นวิตกว่า จะเกิดภัยอันอันตรายแก่ตนหรือผู้ที่มีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับพยาน ซึ่งอาจกระทำโดยวาจาหรือพฤติกรรมก็ได้ การขู่เข็ญด้วยวาจาไม่จำเป็นต้องใช้ถ้อยคำรุนแรง หรือหยาบคาย

2.1.4.4 พยานหลักฐานที่ได้จากการหลอกลวง

การหลอกลวง (Deception) หมายถึง การทำให้หลงผิด เหตุนี้จะกระทำใดๆ ก็ตามซึ่งทำให้พยานเกิดความหลงผิด และให้การไปตามข้อที่หลงผิดนั้น ก็ถือได้ว่า เป็นการหลอกลวง อาจกระทำโดยกิริยาหรือวาจา หรือปกปิดข้อความจริงที่ควรบอกแก่พยาน อันเป็นเหตุให้พยานหลงผิดก็ได้ ทั้งไม่จำเป็นต้องแสดงออกหรือกล่าวโดยตรงต่อผู้ต้องหาหรือพยาน เพียงแต่กล่าวกับผู้อื่นผู้ใดโดยเจตนาให้ผู้นั้นบอกแก่พยานอีกต่อหนึ่งก็ได้ แต่ต้องกล่าวถึงคดีโดยตรง

2.1.5 หลักการฟังความทุกฝ่าย (Audit Alterampartem)³

หลักการที่ต้องเปิดโอกาสให้คู่ความแต่ละฝ่ายได้ทราบถึงข้ออ้างข้อเถียงของอีกฝ่ายหนึ่ง และให้คู่ความแสดงพยานหลักฐานของฝ่ายตน เพื่อยืนยันข้อเท็จจริงที่ตนกล่าวอ้างและหรือหักล้างข้อเท็จจริงที่อีกฝ่ายหนึ่งกล่าวอ้างได้อย่างเต็มที่

2.1.6 หลักการใช้ดุลพินิจของเจ้าพนักงาน⁴

ดุลพินิจ หมายถึง อำนาจตัดสินใจอย่างอิสระที่จะเลือกกระทำการหรือไม่กระทำการอย่างใดอย่างหนึ่งตามที่กฎหมายกำหนด จากความหมายดังกล่าวแสดงให้เห็นว่า อำนาจดุลพินิจเป็นอำนาจที่กฎหมายกำหนดให้ผู้ใช้อำนาจสามารถเลือกตัดสินใจกระทำการอย่างใดหรือไม่กระทำการอย่างใดอย่างอิสระ ดังนั้นดุลพินิจของเจ้าพนักงานก็คืออำนาจที่กฎหมายบัญญัติให้ฝ่ายปกครองสามารถเลือกตัดสินใจที่จะกระทำการได้หลายอย่าง เพื่อให้สอดคล้องกับข้อเท็จจริงในแต่ละกรณีและบรรลุลวัตถุประสงค์ตามเจตนารมณ์ของกฎหมาย

2.1.7 หลักความได้สัดส่วน⁵

หลักความได้สัดส่วน หมายถึง ข้อจำกัดการใช้อำนาจของเจ้าหน้าที่ในทางปกครอง แต่แท้จริงแล้วหลักการดังกล่าวเป็นที่ยอมรับโดยทั่วไปว่า เป็นหลักการพื้นฐานในการควบคุมการใช้อำนาจรัฐเหนือประชาชนในกฎหมายมหาชนทุกประเภท ซึ่งรวมถึงกฎหมายอาญาด้วย โดยหลักความได้สัดส่วนประกอบด้วยหลักการ 3 ประการ ดังนี้

2.1.7.1 หลักความสัมฤทธิ์ผล ซึ่งมีความหมายว่า มาตรการที่รัฐใช้ในการจำกัดสิทธิและเสรีภาพของบุคคลต้องเป็นมาตรการที่ทำให้บรรลุลวัตถุประสงค์ของการจำกัดสิทธิและเสรีภาพนั้น เจ้าหน้าที่ต้องใช้วิจรณ์ญาณเลือกมาตรการที่สามารถดำเนินการให้เจตนารมณ์ของกฎหมายนั้นลุล่วง มาตรการใดก็ตามที่ไม่สามารถทำให้เจตนารมณ์ของกฎหมายที่ให้อำนาจปรากฏเป็นจริงขึ้นมาได้เลย ย่อมเป็นมาตรการที่ขัดต่อหลักการดังกล่าว ซึ่งจะเห็นได้ว่าหลักความสัมฤทธิ์ผลนี้เรียกร้องความสัมพันธ์เชิงเหตุและผล โดยให้มาตรการที่ฝ่ายปกครองออกมาใช้บังคับเป็นเหตุและสิ่งที่กฎหมายให้อำนาจเป็นผล ดังนั้น ถ้าจะกล่าวไปแล้วหลักสัมฤทธิ์ผลจึงเป็นสิ่งเดียวกับสามัญสำนึก หากเจ้าหน้าที่ตัดสินใจออกมาตรการที่ไม่สามารถดำเนินการให้เจตนารมณ์กฎหมายสำเร็จลุล่วงไปได้อย่างแน่แท้ จึงต้องสันนิษฐานไว้ก่อนว่า เจ้าหน้าที่ผู้นั้นมีความมุ่งหมายในใจที่จะใช้

มาตรการนั้นเป็นเครื่องมือดำเนินการให้เกิดผลอย่างอื่นนอกเหนือจากผลที่กฎหมายนั้นประสงค์จะให้เกิดขึ้น เข้าข่ายเป็นการใช้อำนาจโดยมิชอบ

2.1.7.2 หลักความจำเป็น หมายความว่า การใช้อำนาจรัฐต้องเป็นการกระทำที่ไม่เกินความจำเป็น ตามพฤติการณ์แห่งเรื่องหรือไม่มีมาตรการที่ผ่อนผันหรือร้ายแรงน้อยกว่าที่จะทำให้เป้าหมายของการจำกัดสิทธิ และเสรีภาพนั้นสัมฤทธิ์ผลได้ เช่น ในกรณีของการแสวงหาพยานหลักฐาน การดำเนินการของเจ้าหน้าที่ เพื่อให้ได้มาซึ่งพยานหลักฐาน หากมีมาตรการที่ทำให้บรรลุวัตถุประสงค์ได้โดยมีผลกระทบต่อสิทธิและเสรีภาพหรือประโยชน์อันชอบธรรมของราษฎรมากน้อยแตกต่างกันแล้ว เจ้าหน้าที่ที่ต้องตัดสินใจเลือกมาตรการที่มีความรุนแรงน้อยที่สุดตามที่ มาตรา 25 วรรคหนึ่ง แห่งรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 บัญญัติไว้ว่า “สิทธิและเสรีภาพของปวงชนชาวไทย นอกจากที่บัญญัติคุ้มครองไว้เป็นการเฉพาะในรัฐธรรมนูญแล้ว การใดที่มีได้ห้ามหรือจำกัดไว้ในรัฐธรรมนูญหรือกฎหมายอื่นใด บุคคลย่อมมีสิทธิและเสรีภาพที่จะกระทำนั้นได้ และได้รับการคุ้มครองตามรัฐธรรมนูญ...”

2.1.7.3 หลักความได้สัดส่วนในความหมายอย่างแคบ ความเสียหายที่คาดหมายได้จากการใช้ มาตรการดังกล่าวจะต้องได้สัดส่วนกับประโยชน์ที่จะได้รับ เป็นหลักการที่เรียกร้องให้เกิดดุลยภาพขึ้นระหว่าง ความเสียหายอันจะเกิดขึ้นแก่เอกชนหรือแก่สังคมโดยรวมกับประโยชน์อันมหาชนพึงได้รับจากมาตรการใน มาตรการหนึ่งที่เจ้าหน้าที่ใช้บังคับ หลักแห่งความได้สัดส่วนในความหมายอย่างแคบนี้เรียกว่า มาตรการที่ใช้ บังคับนั้นต้องก่อให้เกิดประโยชน์มากกว่าโทษ เจ้าหน้าที่จึงต้องชั่งน้ำหนักระหว่างผลดีและผลเสีย มาตรการใด ก็ตามที่เห็นได้ชัดว่า จะยังให้เกิดประโยชน์แก่มหาชนน้อยกว่า ไม่คุ้มกับความเสียหายที่จะเกิดขึ้นกับเอกชน เจ้าหน้าที่ต้องละเว้นจากการใช้อำนาจดังกล่าว การใช้อำนาจของเจ้าหน้าที่จึงต้องได้สัดส่วนกับการกระทำ ความผิด หรือได้สัดส่วนกับความสงสัยว่า ได้มีการกระทำความผิดเกิดขึ้น กล่าวคือ ยิ่งมาตรการที่ใช้กระทบต่อ สิทธิและเสรีภาพของผู้ถูกกล่าวหาว่ากระทำความผิดมากเท่าใด ข้อสงสัยว่า บุคคลดังกล่าวกระทำความผิด อาญาก็จะต้องมากขึ้นเท่านั้น

2.2 การแสวงหาพยานหลักฐานในการดำเนินคดีอาญาโดยหน่วยงานของรัฐ⁶

การแสวงหาพยานหลักฐานของรัฐที่อาจกระทบต่อสิทธิของประชาชน รัฐอาจกระทำได้โดยแต่การอาศัย อำนาจตามรัฐธรรมนูญเป็นสำคัญ เนื่องจากสิทธิเสรีภาพขั้นพื้นฐานต่างๆ ที่ประชาชนได้รับการรับรองโดย รัฐธรรมนูญที่แสดงให้เห็นว่า รัฐธรรมนูญให้ความคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของประชาชนอาศัยหลักการในทฤษฎี ความชอบด้วยกระบวนการทางกฎหมายที่มุ่งเน้นการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของประชาชนเป็นหลัก แต่ใน ขณะเดียวกัน สิทธิเสรีภาพของประชาชนบางอย่างอาจถูกจำกัดหรือกระทบได้ โดยรัฐธรรมนูญได้ให้อำนาจไว้ ที่อาศัยหลักการในทฤษฎีการควบคุมอาชญากรรม มุ่งเน้นการควบคุมอาชญากรรมและความสงบเรียบร้อยของ สังคมในภาพรวมของรัฐเป็นหลักเช่นเดียวกัน จึงเป็นที่สังเกตได้ว่า สำหรับในประเทศไทยนั้นให้ความสำคัญกับ ทฤษฎีความชอบด้วยกระบวนการทางกฎหมายมากขึ้น แต่ก็ไม่ลืมที่จะให้ความสำคัญรองลงมากับทฤษฎี การควบคุมอาชญากรรมด้วย ทั้งนี้ เป็นเพราะการดำรงไว้ซึ่งรัฐจำเป็นที่จะต้องนำทฤษฎีทั้งสองประการใช้ ควบคู่กันไปในระดับที่มีการให้ความสำคัญไม่ยิ่งหย่อนไปกว่ากัน

การแสวงหาพยานหลักฐานในคดีอาญา เป็นสิ่งที่ชี้ให้เห็นถึงข้อเท็จจริงอย่างใดอย่างหนึ่งและเป็นสิ่งที่ยืนยันหรือสนับสนุนข้อกล่าวอ้างที่ช่วยให้เห็นถึงความเท็จและความจริงของคู่ความ ดังนั้น พยานหลักฐานจึงหมายถึง สิ่งใดๆ ที่แสดงถึงข้อเท็จจริงให้ปรากฏแก่ศาลที่สามารถแบ่งประเภทตามรูปลักษณะได้เป็น 3 รูปแบบ คือ พยานบุคคล พยานเอกสาร และพยานวัตถุ ดังนั้น กระบวนการแสวงหาพยานหลักฐานในขั้นตอนการพิจารณาของพนักงานเจ้าหน้าที่จึงมีความสำคัญต่อกระบวนการยุติธรรม โดยเฉพาะอย่างยิ่งพนักงานเจ้าหน้าที่ตามกฎหมายว่าด้วยเครื่องสำอางที่มีอำนาจในการแสวงหาพยานหลักฐาน ดังบทบัญญัติไว้ในมาตรา 47 แห่งพระราชบัญญัติเครื่องสำอาง พ.ศ. 2558 โดยเฉพาะการแสวงหาพยานหลักฐานด้วยการเข้าไปในสถานที่หรือยานพาหนะใดๆ เพื่อตรวจ ค้น ยึด อาศัยเครื่องสำอาง เครื่องมือเครื่องใช้ ภาชนะบรรจุหีบห่อ ฉลาก เอกสาร หรือสิ่งใดๆ ที่เกี่ยวข้องกับเครื่องสำอางดังกล่าว ซึ่งสงสัยว่า จะใช้ในการกระทำความผิด หรือน่าจะเกี่ยวข้องกับกระทำความผิด

2.2.1 ความหมายและประเภทของพยานหลักฐาน⁷

ตามพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 พยานหลักฐานในทางอาญา หมายถึง สิ่งที่จะพิสูจน์ได้ว่า จำเลยหรือผู้ต้องหามีความผิดหรือบริสุทธิ์ ส่วนตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 226 คำว่า “พยานหลักฐาน” หมายถึง พยานวัตถุ พยานเอกสาร หรือพยานบุคคล ตลอดจนหลักฐานอื่นๆ ซึ่งอาจจะใช้เป็นเครื่องพิสูจน์การกระทำความผิดได้

ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญามาตรา 226 ได้บัญญัติรับรองพยานหลักฐานประเภทดังกล่าวไว้ กล่าวคือ “พยานวัตถุ พยานเอกสาร หรือพยานบุคคล ซึ่งน่าจะพิสูจน์ได้ว่า จำเลยมีผิดหรือบริสุทธิ์ให้อ้างเป็นพยานหลักฐานได้” โดยพยานหลักฐานทุกประเภทล้วนสามารถนำมาใช้ในการวินิจฉัยปัญหาข้อเท็จจริงได้ เว้นแต่จะมีกฎหมายบัญญัติให้ฟังแต่พยานหลักฐานประเภทใดประเภทหนึ่งเท่านั้น และบางกรณีแม้ไม่มีกฎหมายกำหนดประเภทพยานหลักฐานเพื่อพิสูจน์ถึงข้อเท็จจริงใด แต่ตามสภาพของข้อเท็จจริงนั้นต้องพิสูจน์ด้วยพยานหลักฐานบางประเภทเป็นการเฉพาะ การพิสูจน์ข้อเท็จจริงบางกรณีพยานหลักฐานดังกล่าวอาจเป็นพยานหลักฐานโดยตรงหรือพยานแวดล้อมแล้วแต่กรณีก็ได้ ผู้พิพากษาหรือผู้มีหน้าที่ในการวินิจฉัยพยานหลักฐานจะต้องเลือกใช้ตามความเหมาะสมและความจำเป็นของแต่ละคดีด้วย โดยสามารถแบ่งประเภทของพยานหลักฐานได้ ดังนี้

2.2.1.1 พยานวัตถุ หมายถึง วัตถุสิ่งของใดๆ ที่มีรูปร่างที่ศาลรับรู้ข้อเท็จจริงจากวัตถุนั้นได้เอง โดยการตรวจดู ไม่ใช่โดยการอ่านหรือพิจารณาข้อความที่บันทึกไว้ คู่ความยังอาจเสนอพยานวัตถุเป็นพยานหลักฐานในคดี เช่น ผลึกภัณฑ์เครื่องสำอาง เป็นต้น

2.2.1.2 พยานเอกสาร หมายถึง สิ่งซึ่งมีการบันทึกด้วยตัวอักษร ตัวเลข รูปรอยหรือเครื่องหมายซึ่งสามารถแสดงข้อความหรือความหมายอย่างใดอย่างหนึ่งให้ศาลตรวจดูได้ สิ่งนั้นจะเป็นอะไรก็ได้ อาจเป็นหนังสือที่ทำขึ้นไว้เป็นลายลักษณ์อักษรเป็นการถาวรอ่านได้ความก็ได้ โดยที่ว่าเป็นลายลักษณ์อักษรนั้นต้องทำด้วยวิธีการใดๆ เช่น การขีดเขียน พิมพ์ แกะสลัก ถักร้อย หรือวิธีอื่นใดก็ได้ เป็นต้น ถ้าสามารถทำให้ปรากฏข้อความเป็นตัวหนังสือ พยัญชนะ ตัวเลข หรือเครื่องหมายต่างๆ เพื่อวัตถุประสงค์ต่างๆ เช่น หนังสือสัญญา จดหมาย บันทึกข้อความ สมุดบัญชี บันทึกคำให้การ ซึ่งปกติเป็นการบันทึกบนแผ่นกระดาษที่

สื่อความหมายหรือแสดงข้อเท็จจริงบางอย่างได้ แต่อาจบันทึกไว้ที่วัสดุอื่นนอกจากกระดาษก็ได้ เช่น บันทึกไว้บนผ้า ผืนกำแพง เป็นต้น ถ้าเป็นการนำสื่อถึงถ้อยคำหรือความหมายที่บันทึกไว้ ผ้า ผืนกำแพงก็มีฐานะเดียวกับกระดาษที่ถูกบันทึกข้อความไว้ จึงอาจเป็นพยานเอกสารได้ โดยวัตถุประสงค์ของการบันทึกอาจเป็นไปเพื่อใช้เป็นหลักฐาน เพื่อบันทึกถ้อยคำ เพื่อการสื่อสาร เป็นต้น และเมื่อบุคคลใดได้อ่านแล้ว ต้องรับรู้ถึงข้อความในเอกสารนั้น สิ่งที่พิสูจน์ข้อเท็จจริงคือ ข้อความหรือความหมายของตัวอักษร ตัวเลข หรือเครื่องหมายที่ถูกบันทึกไว้ หาใช้วัสดุที่ใช้บันทึกไม่

2.2.1.3 พยานบุคคล หมายถึง บุคคลที่มาเบิกความให้ข้อเท็จจริงในคดีต่อศาล ศาลรับรู้ข้อเท็จจริงจากพยานชนิดนี้ โดยการให้พยานเล่าเรื่อง หรือตอบคำถามของศาลหรือคู่ความเกี่ยวกับข้อเท็จจริงหรือเหตุการณ์ที่พยานได้เห็น ได้ฟัง หรือได้ทราบมาก่อน โดยบุคคลซึ่งได้รู้เห็นในการกระทำหรือเหตุการณ์ที่เป็นปัญหาโต้เถียงหรือพิพาทกัน นำเสนอข้อเท็จจริงให้ศาลทราบด้วยการเบิกความต่อศาลด้วยวาจาโดยใช้ภาษาเป็นเครื่องมือ ซึ่งจะเบิกความเป็นภาษาใดก็ได้ ให้สื่อความหมายได้ โดยหากเบิกความเป็นภาษาอื่นก็อาจเป็นการเบิกความผ่านล่ามแปล ซึ่งความจริงแล้วสิ่งที่เป็นพยานหลักฐานในประเภทนี้ก็คือ คำเบิกความหรือถ้อยคำของพยาน หาใช้ตัวพยานเอง ฉะนั้นเมื่อกล่าวถึงพยานชนิดนี้จึงหมายถึง คำเบิกความพยาน หรืออาจเรียกว่า เป็นพยานถ้อยคำ

พยานบุคคล จึงเป็นพยานหลักฐานโดยตรง และถือเป็นพยานหลักฐานที่ดีที่สุด เพราะอยู่ใกล้ชิดกับเหตุการณ์ หากคู่ความสามารถนำพยานที่ดีที่สุดมาสู้ได้ ก็มีน้ำหนักความน่าเชื่อถือมาก ถ้าหากสามารถนำมาได้แต่ไม่ยอมนำมาสู้ กลับนำพยานชั้นที่สองมาสู้ น้ำหนักแห่งพยานชั้นที่สองย่อมน้อยกว่าพยานชั้นที่หนึ่ง อันมาจากเหตุผลที่ว่า พยานบุคคลก็มีความจำกัดด้านข้อมูลอาจสับสนหรือจำเหตุการณ์ผิดพลาด รวมทั้งอาจมีการบิดเบือนข้อเท็จจริงได้หรืออาจเกิดจากการให้ข้อมูลไม่ครบถ้วน พยานบุคคลจึงได้แก่ ประจักษ์พยาน พยานบอกเล่า ผู้เชี่ยวชาญ ส่วนภาษาที่เรียกพยานบุคคล บางครั้งเรียกว่า พยานคำเดียวในความเข้าใจทั่วไปก็คือว่า พยาน คือ พยานบุคคล ปัจจุบันพบว่า การฟังพยานบุคคลอย่างเดียวไม่เพียงพอต่อการคลี่คลายคดีอาญา จึงต้องอาศัยพยานหลักฐานอื่นๆ มาประกอบการพิจารณามากขึ้น

2.2.2 การแสวงหาพยานวัตถุ⁸

2.2.2.1 การจัดการเก็บรักษาอย่างถูกวิธีและเหมาะสมเพื่อให้คงสภาพเดิม เช่น เครื่องสำอองจะต้องถูกจัดเก็บไว้มิให้เสื่อมสภาพหรือถูกสลับสับเปลี่ยนได้ หรือเก็บไว้ในสถานที่ที่ไม่มีความชื้นสูงหรือสัมผัสแสงแดด เพราะอาจเกิดปัญหาในการตรวจสอบเครื่องสำอองดังกล่าวได้

2.2.2.2 การถ่ายรูปหรือภาพประกอบไว้ในครั้งแรกที่สามารถกระทำได้ เพื่อความสะดวกต่อการรวบรวมประกอบในสำนวนคดีนั้น โดยผู้พิจารณาสำนวนสามารถดูรูปพรรณของพยานวัตถุได้ โดยไม่ต้องมาพิจารณาที่ตัวพยานวัตถุนั้นจริงๆ ภาพถ่ายเป็นเอกสารประกอบที่ถือเป็นบันทึกที่เปลี่ยนแปลงหรือแก้ไขได้ยาก และเป็นประโยชน์สำหรับแสดงสภาพของพยานวัตถุในระยะแรกกว่า มีลักษณะอย่างไร เพราะต่อมาพยานวัตถุนั้นอาจถูกเปลี่ยนสภาพไปจากเดิม สำหรับพยานวัตถุที่มีขนาดเล็กก็ให้ใช้ไม้บรรทัดหรือเทปวัดระยะแสดงมาตราวัดระยะที่ชัดเจนวางทาบไว้กับพยานวัตถุนั้นแล้วถ่ายรูปไว้

2.2.2.3 การบันทึกหลักฐานการได้มาซึ่งพยานวัตถุ นั้น โดยให้ผู้เกี่ยวข้องลงชื่อรับรองไว้ด้วยหลักฐานได้มา ได้แก่ บันทึกการเก็บตัวอย่างเครื่องสำอาง ในกรณีมีการนำมามอบให้กับพนักงานเจ้าหน้าที่ หรือบัญชีรายละเอียดสิ่งที่ค้น ยึดหรืออายัด ซึ่งเป็นหลักฐานที่ได้จากการที่พนักงานเจ้าหน้าที่ได้ตรวจสอบพบ ณ สถานที่หรือบริเวณเกิดเหตุ ที่จะระบุว่า พบพยานวัตถุหรือของกลาง ณ จุดใด ส่วนผู้เกี่ยวข้องที่จะต้องลงชื่อรับรองนั้น หมายถึง บุคคลที่เกี่ยวข้องรู้เห็นการได้มาซึ่งพยานวัตถุ ได้แก่ ผู้ยึด ผู้ถูกยึด ผู้มอบ ผู้รับมอบ พยานที่รู้เห็นเหตุการณ์ดังกล่าว ฯลฯ จะต้องลงชื่อรับรองในบันทึกนั้น

2.2.2.4 ในกรณีจำเป็นที่จะต้องส่งพยานวัตถุในคดีนั้นไปตรวจวิเคราะห์หรือพิสูจน์ให้รับดำเนินการโดยทันที จากการรวบรวมพยานหลักฐานซึ่งพนักงานเจ้าหน้าที่ได้ดำเนินการตรวจสอบมานั้น ในบางกรณีพยานวัตถุหรือสิ่งของที่ได้มามีความจำเป็นต้องให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจวิเคราะห์หรือตรวจพิสูจน์ เช่น การส่งเครื่องสำอางตรวจวิเคราะห์หาวัตถุที่ห้ามใช้เป็นส่วนผสมในการผลิตเครื่องสำอางที่กรมวิทยาศาสตร์การแพทย์ กระทรวงสาธารณสุข เป็นต้น

2.2.3 การแสวงหาพยานเอกสาร^๑

เป็นพยานหลักฐานซึ่งส่วนใหญ่มักเป็นเอกสาร การแสวงหาพยานเอกสารจึงเหมือนกับพยานวัตถุ

2.2.3.1 การจัดการเก็บรักษาอย่างถูกวิธีและเหมาะสม ถ้าเป็นเอกสารมีลายลักษณ์อักษรหรือข้อความที่อาจเลอะเลือนเมื่อถูกน้ำหรือความชื้นก็จะต้องมีการจัดเก็บในภาชนะที่ปลอดภัยจากความชื้น

2.2.3.2 การถ่ายรูปหรือถ่ายเอกสาร เพื่อใช้เป็นสิ่งยืนยันลายลักษณ์อักษรหรือข้อความที่ปรากฏในพยานเอกสารนั้น

2.2.3.3 การบันทึกหลักฐาน โดยให้ผู้เกี่ยวข้องลงชื่อรับรองไว้ด้วย ที่มาของพยานเอกสารและการจัดทำบันทึกหลักฐานของการได้มาซึ่งพยานเอกสาร ตลอดจนการให้ผู้เกี่ยวข้องลงชื่อรับรองย่อมนั้นเป็นไปในลักษณะเดียวกับพยานวัตถุ

2.2.3.4 กรณีจำเป็นที่จะต้องส่งไปตรวจพิสูจน์ให้รับดำเนินการทันที พยานเอกสารบางอย่างจำเป็นต้องรีบส่งไปตรวจพิสูจน์ เช่น การปลอมแปลงเอกสารก็ควรจัดส่งเอกสารของกลาง โดยจัดส่งไปพร้อมกับลายมือของผู้ต้องสงสัยเพื่อเปรียบเทียบกัน เป็นต้น

2.2.4 การแสวงหาพยานบุคคล^๑

2.2.4.1 ควรผ่านกรรมวิธีในการซักถาม เพื่อค้นหาความจริงก่อนว่า เขาควรมีฐานะทางคดีเป็นอะไร ถ้าเป็นผู้กล่าวหาเขาปกปิดความจริงอะไรไว้บ้างหรือไม่ ถ้าเป็นผู้ต้องสงสัยเขาอาจจะไม่ใช่ผู้กระทำผิดที่จะต้องแจ้งข้อหา เราอาจต้องจัดเขาเป็นพยานในคดีนั้น หรือในกรณีให้เห็นว่า หากนำพยานบุคคลผู้หนึ่งผู้ใดมาเป็นพยานแล้วอาจเกิดความเสียหายแก่คดี เช่น พยานที่ให้การเลอะเลือนไม่อยู่กับร่องกับรอย ก็ไม่ควรนำมาให้ปากคำเป็นพยาน เป็นต้น

2.2.4.2 รับผิดชอบต่อพยานบุคคลที่ยืนยันการกระทำผิดโดยตรงก่อนพยานอื่น ในกรณีต้องจัดให้มีการชี้ตัวหรือชี้รูปผู้ต้องหาหรือผู้ต้องสงสัย ก็ให้รับจัดการทันทีแล้วสอบสวนพยานบุคคลผู้นั้นในประเด็นดังกล่าวทันทีด้วย

2.2.4.3 รับผิดชอบคำให้การผู้ต้องหาที่ให้การรับสารภาพ ในกรณีเกี่ยวข้องกับสถานที่เกิดเหตุหรือสถานที่ ก็จำเป็นต้องนำผู้ต้องหานั้นไปนำชี้ที่เกิดเหตุประกอบคำรับสารภาพหรืออาจจะต้องพาไปนำชี้สถานที่ประกอบคำรับสารภาพ ถ้าสถานที่นั้นถูกอ้างถึงและเกี่ยวข้องกับคดีนั้น

2.2.4.4 หลีกเลี้ยงพยานที่ไม่มีที่อยู่เป็นหลักแหล่งหรือไม่มีความมั่นคงในอาชีพการงาน ซึ่งหมายความว่ารวมถึง พวกติดยาเสพติด เพราะบุคคลเหล่านี้จะเป็นภาระต่อพนักงานสอบสวนในกรณีที่ต้องติดตามพยานไปเบิกความที่ศาล เพราะศาลไม่อาจรับฟังพยานบุคคลที่ไม่ไปเบิกความต่อศาลในชั้นพิจารณา โดยถือว่า เป็นพยานบอกเล่า

2.2.4.5 บันทึกรับคำให้การของพยานบุคคลให้ได้ข้อเท็จจริงครบถ้วนตามประเด็นที่เขารู้เห็นมาทั้งหมด ซึ่งต้องกำหนดประเด็นในการสอบสวนให้ได้ก่อนการบันทึกคำให้การนั้น ทั้งนี้ ย่อมต้องอาศัยการพิจารณาด้วยการตั้งรูปคดีว่า มีประเด็นสำคัญอย่างไรบ้างที่จะต้องทำการรวบรวมหลักฐานในคดีอันเป็นเครื่องมือสำคัญในการวางแผนการสอบสวน

2.2.4.6 บันทึกรับคำให้การของพยานบุคคลให้ปรากฏข้อเท็จจริงตามลำดับประเด็นที่รู้เห็นมาจริงๆ ทั้งนี้ เพื่อให้ง่ายต่อการบันทึกคำให้การ สามารถทบทวนเนื้อความที่บันทึกว่า มีประเด็นใดบ้างที่ยังไม่ได้บันทึกไว้ ตลอดจนผู้ให้การนั้นเองเมื่อได้อ่านคำให้การก่อนเข้าเบิกความต่อศาล จะสามารถจดจำหรือระลึกได้ถึงข้อเท็จจริงที่รู้เห็นมาและเบิกความต่อศาลได้โดยไม่สับสน การลำดับประเด็นที่รู้เห็นดังกล่าวมิใช่การลำดับเหตุการณ์ก่อนเกิดเหตุ ขณะเกิดเหตุ และหลังเกิดเหตุ เพราะโดยหลักความเป็นจริงแล้วพยานบุคคลอาจรู้เห็นข้อเท็จจริงในประเด็นที่เป็นเหตุการณ์หลังเกิดเหตุ ก่อนเหตุ ขณะเกิดเหตุก็ได้ ยกเว้นการบันทึกคำให้การของผู้ต้องหาซึ่งให้การรับสารภาพอย่างแท้จริง ย่อมสามารถบันทึกคำให้การไปตามลำดับเหตุการณ์ก่อนเกิดเหตุ ขณะเกิดเหตุ และหลังเกิดเหตุได้ เพราะลำดับประเด็นที่รู้เห็นย่อมตรงกับลำดับเหตุการณ์ดังกล่าวพอดี

2.3 การแสวงหาพยานหลักฐานของพนักงานเจ้าหน้าที่ตามพระราชบัญญัติเครื่องสำอาง พ.ศ. 2558

2.3.1 อำนาจของพนักงานเจ้าหน้าที่ตามพระราชบัญญัติเครื่องสำอาง พ.ศ. 2558⁹

มาตรา 47 เพื่อปฏิบัติการให้เป็นไปตามพระราชบัญญัตินี้ ให้พนักงานเจ้าหน้าที่มีอำนาจดังต่อไปนี้

(1) เข้าไปในสถานที่ผลิต สถานที่นำเข้า สถานที่เก็บหรือสถานที่ขายเครื่องสำอาง ในเวลาทำการของสถานที่นั้นหรือเข้าไปในยานพาหนะที่บรรทุกเครื่องสำอาง ทั้งนี้ เพื่อตรวจสอบหรือควบคุมให้เป็นไปตามพระราชบัญญัตินี้

(2) นำเครื่องสำอางหรือวัตถุที่สงสัยว่า เป็นเครื่องสำอาง ซึ่งไม่ปฏิบัติตามพระราชบัญญัตินี้ในปริมาณพอสมควรไปเป็นตัวอย่างเพื่อตรวจสอบหรือวิเคราะห์

(3) ในกรณีที่มีเหตุอันควรสงสัยว่า การกระทำความผิดตามพระราชบัญญัตินี้ อาจเข้าไปในสถานที่หรือยานพาหนะใดๆ เพื่อตรวจ ค้น ยึดอายัดเครื่องสำอาง เครื่องมือเครื่องใช้ ภาชนะบรรจุ หีบห่อ ฉลาก เอกสาร หรือสิ่งใดๆ ที่เกี่ยวข้องกับเครื่องสำอางดังกล่าว ซึ่งสงสัยว่า จะใช้ในการกระทำความผิดหรือน่าจะเกี่ยวข้องกับการกระทำความผิด

(4) มีหนังสือเรียกให้บุคคลใดๆ มาให้ถ้อยคำ หรือส่งเอกสารหรือหลักฐานที่จำเป็น เพื่อประกอบการพิจารณาของพนักงานเจ้าหน้าที่

ในการปฏิบัติหน้าที่ตาม (3) ต้องมีหมายค้น เว้นแต่มีเหตุอันควรเชื่อว่า หากเน้นซ้ำกว่าจะเอาหมายค้นมาได้จะมีการยกย้าย ซุกซ่อน ทำให้เปลี่ยนสภาพไปจากเดิมหรือทำลายหลักฐานที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิด ให้ทำการค้นได้โดยไม่ต้องมีหมายค้น แต่ต้องปฏิบัติตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาว่าด้วยการค้น

มาตรา 48 ในกรณีที่ปรากฏต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ว่า มีการกระทำความผิดตามมาตรา 14 วรรคหนึ่ง มาตรา 26 มาตรา 27 หรือมาตรา 32 ให้พนักงานเจ้าหน้าที่โดยได้รับอนุมัติจากเลขาธิการมีอำนาจสั่งให้ผู้จัดแจ้ง ผู้ขาย หรือผู้ครอบครองเครื่องสำอางดังกล่าว เรียกเก็บคืนและทำลายเครื่องสำอางนั้น หรือส่งมอบเครื่องสำอางนั้นให้แก่พนักงานเจ้าหน้าที่ภายในระยะเวลาที่พนักงานเจ้าหน้าที่กำหนด ทั้งนี้ ตามหลักเกณฑ์วิธีการ และเงื่อนไขที่รัฐมนตรีประกาศกำหนด

มาตรา 49 ให้พนักงานเจ้าหน้าที่ผู้ค้น บันทึกรายละเอียดแห่งการค้นและบัญชีรายละเอียดสิ่งของที่ค้น ยึด หรืออายัด บันทึกการค้นและบัญชีตามวรรคหนึ่ง ให้อ่านให้ผู้ครอบครองสถานที่หรือยานพาหนะ บุคคลที่ทำงานในสถานที่หรือยานพาหนะนั้น หรือพยานฟัง แล้วแต่กรณี และให้บุคคลนั้นลงลายมือชื่อรับรองไว้ ถ้าไม่ยอมลงลายมือชื่อรับรอง ให้พนักงานเจ้าหน้าที่ผู้ค้นบันทึกไว้และให้ส่งบันทึก บัญชี และสิ่งของที่ยึดไปยังสำนักงานคณะกรรมการอาหารและยาโดยรีบด่วน

มาตรา 51 ในกรณีที่ส่งของที่ยึดหรืออายัดไว้ตามพระราชบัญญัตินี้เป็นของเสียหายหรือเป็นของที่ใกล้จะหมดอายุการใช้งานตามที่กำหนดไว้ หรือในกรณีที่เก็บไว้จะเป็นการเสี่ยงต่อความเสียหาย หรือจะเสียค่าใช้จ่ายในการเก็บรักษาเกินค่าของสิ่งนั้น สำนักงานคณะกรรมการอาหารและยาจะจัดการขายทอดตลาดสิ่งนั้นก่อนคดีถึงที่สุด หรือก่อนที่สิ่งนั้นจะตกเป็นของกระทรวงสาธารณสุขก็ได้ เงินค่าขายทอดตลาดสิ่งนั้นเมื่อหักค่าใช้จ่ายและค่าภาระติดพันทั้งปวงแล้วเหลือเงินจำนวนสุทธิเท่าใดให้ยึดไว้แทนสิ่งนั้น โดยฝากไว้กับธนาคารของรัฐ

การดำเนินการตามวรรคหนึ่ง ให้เป็นไปตามระเบียบที่กระทรวงสาธารณสุขกำหนด

มาตรา 52 ในการปฏิบัติหน้าที่ตามมาตรา 47 (1) (2) หรือ (3) ให้กระทำการต่อหน้าผู้ครอบครองสถานที่หรือยานพาหนะ หรือถ้าเจ้าของหรือผู้ครอบครองไม่อยู่ในที่นั้น ก็ให้กระทำต่อหน้าบุคคลอื่นอย่างน้อยสองคน ซึ่งพนักงานเจ้าหน้าที่ได้ร้องขอมาเป็นพยาน

สิ่งของใดที่ได้ยึดหรืออายัด ต้องให้ผู้ครอบครองสถานที่หรือยานพาหนะ บุคคลที่ทำงานในสถานที่หรือยานพาหนะนั้นหรือพยานดู แล้วแต่กรณี เพื่อให้รับรองว่า ถูกต้อง ถ้าบุคคลดังกล่าวนั้นรับรองหรือไม่ยอมรับรอง ให้พนักงานเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติหน้าที่บันทึกไว้

สิ่งของที่ยึดหรืออายัดไว้ ให้ห่อหรือบรรจุหีบห่อติดตราไว้หรือให้ทำเครื่องหมายไว้เป็นสำคัญ

มาตรา 53 ในการปฏิบัติหน้าที่ตามพระราชบัญญัตินี้ ให้พนักงานเจ้าหน้าที่เป็นเจ้าพนักงานตามประมวลกฎหมายอาญา

ในกรณีมีเหตุอันสมควร เลขาธิการอาจสั่งให้พนักงานเจ้าหน้าที่เข้าดำเนินการสอบสวนร่วมกับพนักงานสอบสวนได้ตามระเบียบที่กระทรวงสาธารณสุขกำหนดโดยความเห็นชอบของสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ในการนี้ ให้พนักงานเจ้าหน้าที่ดังกล่าวมีฐานะเป็นพนักงานสอบสวนตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

มาตรา 54 ในการปฏิบัติหน้าที่ พนักงานเจ้าหน้าที่ต้องแสดงบัตรประจำตัวต่อบุคคลที่เกี่ยวข้อง บัตรประจำตัวพนักงานเจ้าหน้าที่ให้เป็นไปตามแบบที่รัฐมนตรีประกาศกำหนด

2.3.2 อำนาจของพนักงานเจ้าหน้าที่ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาว่าด้วยการค้น¹⁰

มาตรา 69 เหตุที่จะออกหมายค้นได้มีดังต่อไปนี้

(1) เพื่อพบและยึดสิ่งของซึ่งจะเป็นพยานหลักฐานประกอบการสอบสวน ได้สวนมูลฟ้องหรือพิจารณา

(2) เพื่อพบและยึดสิ่งของซึ่งมีไว้เป็นความผิด หรือได้มาโดยผิดกฎหมาย หรือมีเหตุอันควรสงสัยว่าได้ใช้หรือตั้งใจจะใช้ในการกระทำความผิด

มาตรา 92 ห้ามมิให้ค้นในที่รโหฐานโดยไม่มีหมายค้นหรือคำสั่งของศาล เว้นแต่พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจเป็นผู้ค้น และในกรณีดังต่อไปนี้

(4) เมื่อมีพยานหลักฐานตามสมควรว่าสิ่งของที่มีไว้เป็นความผิดหรือได้มาโดยการกระทำความผิดหรือได้ใช้หรือมีไว้เพื่อจะใช้ในการกระทำความผิด หรืออาจเป็นพยานหลักฐานพิสูจน์การกระทำความผิดได้ซ่อนหรืออยู่ในนั้น ประกอบทั้งต้องมีเหตุอันควรเชื่อว่าการเนิ่นช้ากว่าจะเอาหมายค้นมาได้ สิ่งของนั้นจะถูกโยกย้ายหรือทำลายเสียก่อน

การใช้อำนาจตาม (4) ให้พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจผู้ค้นส่งมอบสำเนาบันทึกการค้นและบัญชีทรัพย์สินที่ได้จากการตรวจค้น รวมทั้งจัดทำบันทึกแสดงเหตุผลที่ทำให้สามารถเข้าค้นได้เป็นหนังสือให้ไว้แก่ผู้ครอบครองสถานที่ที่ถูกตรวจค้น แต่ถ้าไม่มีผู้ครอบครองอยู่ ณ ที่นั้นให้ส่งมอบหนังสือดังกล่าวแก่บุคคลเช่นว่านั้นในทันทีที่กระทำได้ และรีบรายงานเหตุผลและผลการตรวจค้นเป็นหนังสือต่อผู้บังคับบัญชาเหนือขึ้นไป

มาตรา 94 ให้พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจที่ทำการค้นในที่รโหฐาน สั่งเจ้าของหรือคนอยู่ในนั้นหรือผู้รักษาสถานที่ซึ่งจะค้น ให้อยอมให้เข้าไปโดยมิหวงห้าม อีกทั้งให้ความสะดวกตามสมควรทุกประการในอันที่จะจัดการตามหมาย ทั้งนี้ ให้พนักงานผู้นั้นแสดงหมายหรือถ้าค้นได้โดยไม่ต้องมีหมายก็ให้แสดงนามและตำแหน่ง

ถ้าบุคคลดังกล่าวในวรรคต้นมิยอมให้เข้าไป เจ้าพนักงานมีอำนาจใช้กำลังเพื่อเข้าไปในกรณีจำเป็นจะเปิดหรือทำลายประตูบ้าน ประตูเรือน หน้าต่าง รั้วหรือสิ่งกีดขวางอย่างอื่นทำนองเดียวกันนั้นก็

มาตรา 96 การค้นในที่รโหฐานต้องกระทำระหว่างพระอาทิตย์ขึ้นและตกมิช้อยกเว้นดังนี้

(4) เมื่อลงมือค้นแต่ในเวลากลางวัน ถ้ายังไม่เสร็จจะค้นต่อไปในเวลากลางคืนก็ได้

มาตรา 97 ในกรณีที่ค้นโดยมีหมาย เจ้าพนักงานผู้มีชื่อในหมายค้นหรือผู้รักษาการแทนซึ่งต้องเป็นพนักงานฝ่ายปกครองตั้งแต่ระดับสามหรือตำรวจซึ่งมียศตั้งแต่ชั้นร้อยตำรวจตรีขึ้นไปเท่านั้นมีอำนาจเป็นหัวหน้าไปจัดการให้เป็นไปตามหมายนั้น

มาตรา 98 การค้นในที่รโหฐานนั้นจะค้นได้แต่เฉพาะเพื่อหาตัวคนหรือสิ่งของที่ต้องการค้นเท่านั้นแต่มีข้อยกเว้นดังนี้

(4) ในกรณีที่ค้นหาสิ่งของโดยไม่จำกัดสิ่ง เจ้าพนักงานผู้ค้นมีอำนาจยึดสิ่งของใดๆ ซึ่งน่าจะใช้เป็นพยานหลักฐานเพื่อเป็นประโยชน์หรือยื่นผู้ต้องหาหรือจำเลย

มาตรา 99 ในการค้นนั้น เจ้าพนักงานต้องพยายามมิให้มีการเสียหายและกระจัดกระจายเท่าที่จะทำได้

มาตรา 100 ถ้ามีเหตุอันควรสงสัยว่า บุคคลซึ่งอยู่ในที่ซึ่งค้นหรือจะถูกค้นจะขัดขวางถึงกับทำให้การค้นไร้ผล เจ้าพนักงานผู้ค้นมีอำนาจเอาตัวผู้นั้นควบคุมไว้หรือให้อยู่ในความดูแลของเจ้าพนักงาน ในขณะที่ทำการค้นเท่าที่จำเป็น เพื่อมิให้ขัดขวางถึงกับการค้นนั้นไร้ผล

ถ้ามีเหตุอันควรสงสัยว่าบุคคลนั้นได้เอาสิ่งของที่ต้องการพบชุกซ่อนในร่างกาย เจ้าพนักงานผู้ค้นมีอำนาจค้นตัวผู้นั้นได้ดังบัญญัติไว้ตามมาตรา 85

มาตรา 101 สิ่งของที่ยึดได้ในการค้น ให้ห่อหรือบรรจุหีบห่อตีตราไว้หรือให้ทำเครื่องหมายไว้เป็นสำคัญ

มาตรา 102 การค้นในที่รโหฐานนั้น ก่อนลงมือค้นให้เจ้าพนักงานผู้ค้นแสดงความบริสุทธิ์เสียก่อน และเท่าที่สามารถจะทำได้ให้ค้นต่อหน้าผู้ครอบครองสถานที่หรือบุคคลในครอบครัวของผู้นั้น หรือถ้าหากบุคคลเช่นกล่าวนั้นไม่ได้ ก็ให้ค้นต่อหน้าบุคคลอื่นอย่างน้อยสองคนซึ่งเจ้าพนักงานได้ขอร้องมาเป็นพยาน

การค้นที่อยู่หรือสำนักงานของผู้ต้องหาหรือจำเลยซึ่งถูกควบคุมหรือขังอยู่ให้ทำต่อหน้าผู้นั้น ถ้าผู้นั้นไม่สามารถหรือไม่ตั้งใจมากำกับจะตั้งผู้แทน หรือให้พยานมากำกับก็ได้ ถ้าผู้แทนหรือพยานไม่มี ให้ค้นต่อหน้าบุคคลในครอบครัวหรือต่อหน้าพยานดังกล่าวในวรรคก่อน

สิ่งของใดที่ยึดได้ต้องให้ผู้ครอบครองสถานที่ บุคคลในครอบครัว ผู้ต้องหา จำเลย ผู้แทนหรือพยานดูเพื่อให้รับรองว่าถูกต้อง ถ้าบุคคลเช่นกล่าวนั้นรับรองหรือไม่ยอมรับรองก็ให้บันทึกไว้

มาตรา 103 ให้เจ้าพนักงานผู้ค้นบันทึกรายละเอียดแห่งการค้น และสิ่งของที่ค้นได้นั้นต้องมีบัญชีรายละเอียดไว้

บันทึกการค้นและบัญชีสิ่งของนั้นให้อ่านให้ผู้ครอบครองสถานที่ บุคคลในครอบครัว ผู้ต้องหา จำเลย ผู้แทนหรือพยานฟัง แล้วแต่กรณี แล้วให้ผู้นั้นลงลายมือชื่อรับรองไว้

มาตรา 104 เจ้าพนักงานที่ค้นโดยมีหมาย ต้องรีบส่งบันทึกและบัญชีดังกล่าวในมาราก่อนพร้อมด้วยสิ่งของที่ยึดมา ถ้าพอจะส่งได้ ไปยังผู้ออกหมายหรือเจ้าพนักงานอื่นตามที่กำหนดไว้ในหมาย

ในกรณีที่ค้นโดยไม่มีหมายโดยเจ้าพนักงานอื่นซึ่งไม่ใช่พนักงานสอบสวน ให้ส่งบันทึก บัญชีและสิ่งของไปยังพนักงานสอบสวนหรือเจ้าหน้าที่ใดซึ่งต้องการสิ่งเหล่านั้น

บทที่ 3

วิธีการดำเนินการศึกษา

3.1 ขอบเขตการศึกษา

ศึกษาและวิเคราะห์ขั้นตอนการปฏิบัติงาน การบังคับใช้กฎหมายของพนักงานเจ้าหน้าที่ตามพระราชบัญญัติเครื่องสำอาง พ.ศ. 2558 ในการแสวงหาข้อเท็จจริงและรวบรวมพยานหลักฐาน โดยการนำแนวคิด ทฤษฎี และหลักกฎหมายที่เกี่ยวข้อง เพื่อค้นหาแนวทางการปฏิบัติงานของพนักงานเจ้าหน้าที่ที่ถูกต้อง ครบถ้วนตามหลักกฎหมายในสภาวะปัจจุบัน

3.2 วิธีการศึกษา

การศึกษานี้เป็นการศึกษาเชิงคุณภาพ (Qualitative study) โดยการทบทวนวรรณกรรม รวบรวมข้อมูล เอกสารที่เกี่ยวข้องจากแหล่งข้อมูล

3.3 ขั้นตอนการศึกษา

1. ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และหลักกฎหมายที่เกี่ยวข้องในการแสวงหาข้อเท็จจริงและการรวบรวมพยานหลักฐานของพนักงานเจ้าหน้าที่
2. ศึกษาขั้นตอนการปฏิบัติงาน และอำนาจหน้าที่ของพนักงานเจ้าหน้าที่ตามพระราชบัญญัติเครื่องสำอาง พ.ศ. 2558
3. รวบรวมข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานของพนักงานเจ้าหน้าที่
4. วิเคราะห์ขั้นตอนการปฏิบัติงานและการบังคับใช้กฎหมายของพนักงานเจ้าหน้าที่ ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการแสวงหาข้อเท็จจริงและรวบรวมพยานหลักฐานต่างๆ เพื่อให้พนักงานเจ้าหน้าที่สามารถนำไปปฏิบัติได้ถูกต้องและครบถ้วนตามหลักกฎหมาย
5. สรุปผลการศึกษาและจัดทำข้อเสนอแนะ
6. จัดทำเอกสารวิชาการฉบับสมบูรณ์

3.4 ระยะเวลาการศึกษา

ระยะเวลาการศึกษาตั้งแต่วันที่ 11 กันยายน พ.ศ. 2566 ถึงวันที่ 10 ตุลาคม พ.ศ. 2566 รวมระยะเวลา 1 เดือน

3.5 การนำเสนอและวิเคราะห์ข้อมูล

เป็นการศึกษาเชิงพรรณนา (Descriptive study) โดยวิเคราะห์ขั้นตอนการปฏิบัติงานและการบังคับใช้กฎหมายที่เกี่ยวกับการปฏิบัติงานของพนักงานเจ้าหน้าที่ตามพระราชบัญญัติเครื่องสำอาง พ.ศ. 2558 ที่ได้จากการรวบรวมข้อมูลที่เกี่ยวข้องและการทบทวนวรรณกรรม

บทที่ 4

ผลการศึกษา

4.1 แนวทางการปฏิบัติงานของพนักงานเจ้าหน้าที่ในการแสวงหาข้อเท็จจริงและพยานหลักฐานก่อนการใช้อำนาจ ตามมาตรา 47 แห่งพระราชบัญญัติเครื่องสำอาง พ.ศ. 2558

4.1.1 การแสวงหาข้อเท็จจริงและรวบรวมพยานหลักฐานเบื้องต้น

การแสวงหาข้อเท็จจริงและรวบรวมพยานหลักฐานเบื้องต้นจากแหล่งข้อมูลต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นกรณีการตรวจตามแผนปฏิบัติการ การตรวจเฝ้าระวัง หรือการตรวจเรื่องร้องเรียนที่ได้รับมาจากหน่วยงานภายในหรือหน่วยงานภายนอก ผ่านช่องทางต่างๆ เช่น สายด่วน อย.1556 หนังสือ/จดหมาย ตู้ ปณ.1556 มาด้วยตนเอง หรือช่องทางทางอินเทอร์เน็ต ซึ่งไม่ว่าจะเป็นกรณีใด พนักงานเจ้าหน้าที่ต้องจำแนกรายละเอียดของเรื่องดังกล่าวว่า เนื้อหาหรือรายละเอียดของข้อมูลมีความเกี่ยวข้องกับประเด็นใดบ้างและมีความน่าเชื่อถือของข้อมูลมากน้อยเพียงใดเป็นอันดับแรก จากนั้นทำการสืบค้นเพื่อหาข้อเท็จจริงและรวบรวมพยานหลักฐานที่เกี่ยวข้องจากแหล่งข้อมูลต่างๆ แบ่งออกเป็น 2 กรณีดังนี้

กรณีที่ 1 ข้อมูลมีความเกี่ยวข้องกับสถานประกอบการเครื่องสำอาง ให้พนักงานเจ้าหน้าที่สืบค้นและตรวจสอบข้อเท็จจริงของรายละเอียดและพฤติการณ์ พร้อมทั้งพิจารณาว่า มีพยานเอกสารใดหรือมีพยานบุคคลใดบ้างที่มีส่วนเกี่ยวข้อง เช่น

1) ข้อมูลสถานประกอบการที่ปรากฏอยู่ในฐานข้อมูลของหน่วยงานต่างๆ เช่น สถานประกอบการอยู่ในสถานะเป็นนิติบุคคลหรือบุคคลธรรมดา สามารถสืบค้นข้อมูลนิติบุคคลได้จากกรมพัฒนาธุรกิจการค้า กระทรวงพาณิชย์ ซึ่งหากสถานประกอบการดังกล่าวเป็นนิติบุคคลจะทราบข้อมูลของเลขทะเบียนนิติบุคคล ประเภทนิติบุคคล สถานะนิติบุคคล เลขที่ตั้งของนิติบุคคล วัตถุประสงค์ตอนจดทะเบียนรายชื่อกรรมการ และรายชื่อคณะกรรมการลงชื่อผูกพัน และหากเป็นบุคคลธรรมดา สามารถสืบค้นได้จากฐานข้อมูลทะเบียนราษฎร์ของกรมการปกครอง ซึ่งจะได้ข้อมูลของชื่อและนามสกุลที่อยู่ตามภูมิลำเนาของบุคคลดังกล่าว

2) ข้อมูลสถานประกอบการที่ปรากฏอยู่ในระบบฐานข้อมูลการจดทะเบียนเครื่องสำอางของสำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา เพื่อสืบค้นว่า สถานประกอบการดังกล่าวเป็นสถานที่ผลิตเพื่อขาย (หมายความรวมถึงสถานที่แบ่งบรรจุเครื่องสำอาง สถานที่รับจ้างผลิต) สถานที่นำเข้าเพื่อขาย หรือสถานที่เก็บรักษาเครื่องสำอาง สามารถสืบค้นข้อมูลได้จากระบบฐานข้อมูลการจดทะเบียนเครื่องสำอางของสำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา¹¹ ซึ่งจะได้รายละเอียดของข้อมูลที่เกี่ยวข้อง ได้แก่

- แบบแจ้งขอผลการตรวจสถานที่ผลิต/นำเข้า/เก็บรักษาเครื่องสำอาง ซึ่งระบุข้อมูลรหัสประจำตัวผู้ประกอบการ (เป็นชุดตัวเลขเดียวกับเลขทะเบียนนิติบุคคล ซึ่งปรากฏอยู่ในหนังสือรับรองของกรมพัฒนาธุรกิจการค้า) เลขที่ตั้งของสถานที่ พิกัด GPS สถานะของสถานประกอบการ หมายเลขโทรศัพท์ อีเมลล์ ลักษณะอาคาร และข้อมูลการประกอบกิจการ

- สำเนาหนังสือรับรองการจดทะเบียนเป็นนิติบุคคล (กรณีเป็นนิติบุคคล)
- สำเนาบัตรประจำตัวประชาชนและสำเนาใบทะเบียนพาณิชย์ (กรณีเป็นบุคคลธรรมดา)
- สำเนาหนังสือยินยอมให้สถานที่ประกอบการ ซึ่งระบุชื่อและเลขที่ตั้งของอาคารหรือสถานที่ที่ให้เช่า ชื่อของเจ้าของอาคารหรือสถานที่ที่ให้เช่า และวัตถุประสงค์ของการใช้สถานที่ โดยเจ้าของอาคารหรือสถานที่ที่จะลงลายมือชื่อพร้อมพยานไว้ในหนังสือดังกล่าว
- สำเนาหนังสือสัญญาเช่าพื้นที่ ซึ่งระบุข้อมูลของผู้ให้เช่า ข้อมูลของผู้เช่า เลขที่ตั้งอาคารหรือสถานที่ที่ให้เช่า ระยะเวลาการเช่า การชำระค่าเช่าและเงินประกัน การต่อสัญญา เป็นต้น โดยในตอนท้ายของหนังสือดังกล่าวจะมีการลงลายมือชื่อร่วมกันของผู้ให้เช่า ผู้เช่า และพยาน
- แผนที่สังเขปแสดงสถานที่ตั้งและบริเวณใกล้เคียงโดยรอบ
- แผนผังภายในสถานที่ โดยจะมีการระบุห้องหรือพื้นที่ภายในที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการผลิตหรือนำเข้าหรือเก็บรักษาเครื่องสำอาง
- ข้อมูลทั่วไปขององค์กร เช่น ที่ตั้ง ลักษณะกิจการ โครงสร้างองค์กร หลักฐานที่แสดงว่า บุคลากรที่ปฏิบัติงาน ณ สถานที่นั้น มีความรู้เกี่ยวกับกระบวนการผลิตและการจัดแจ้งเครื่องสำอาง เอกสารแสดงระบบการผลิต/วิธีการผลิตเครื่องสำอาง (โดยย่อ) เป็นต้น
- ข้อมูลประวัติการอนุมัติ/ย้าย/ยกเลิก/ปิดกิจการของสถานที่ และประวัติการตรวจสอบสถานที่

กรณีที่ 2 ข้อมูลมีความเกี่ยวข้องกับผลิตภัณฑ์เครื่องสำอาง ให้พนักงานเจ้าหน้าที่สืบค้นและตรวจสอบข้อเท็จจริงของพยานหลักฐานที่เกี่ยวข้องกับเครื่องสำอางชนิดนั้น เพื่อนำมาใช้เป็นพยานเอกสารและพยานวัตถุประกอบการพิจารณาตรวจสอบ เช่น

1) ข้อมูลเครื่องสำอางที่ปรากฏอยู่ในเอกสารการเรียนหรือข้อมูลในอินเทอร์เน็ต ที่แสดงให้เห็นถึงรายละเอียดต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับเครื่องสำอาง เช่น ฉลากเครื่องสำอาง เอกสารกำกับหรือเอกสารแนบที่อยู่ภายในบรรจุภัณฑ์เครื่องสำอาง เอกสารแผ่นพับการโฆษณา ข้อมูลการขายเครื่องสำอางที่ปรากฏในอินเทอร์เน็ต เช่น facebook, line, tiktok, instagram, website หรือสื่ออิเล็กทรอนิกส์อื่นๆ ต้องมีการเก็บหลักฐานที่เกี่ยวข้องไว้ โดยหากเป็นข้อมูลที่อยู่ในรูปแบบของภาพเคลื่อนไหว (วิดีโอ) บนอินเทอร์เน็ต ให้ดาวน์โหลดข้อมูลนั้นเก็บบันทึกไว้ หรือหากเป็นข้อมูลที่ปรากฏเป็นข้อความบนอินเทอร์เน็ต ให้บันทึกหรือพิมพ์ข้อมูลของหน้าหรือส่วนที่ต้องการ โดยปรากฏรายละเอียดของแหล่งที่มาของข้อมูล วันเดือนปีและเวลาที่ได้บันทึกหรือพิมพ์หรือวันที่เข้าถึงข้อมูลให้เห็นชัดเจน เพื่อใช้เป็นพยานเอกสารยืนยันว่า เป็นข้อมูลที่ปรากฏอยู่ในแหล่งที่มาจริง ในวันเดือนปีและเวลานั้นที่ได้ตรวจพบการกระทำที่เข้าข่ายเป็นความผิดตามกฎหมาย เนื่องจากพยานหลักฐานในลักษณะนี้สามารถเกิดการแก้ไขเปลี่ยนแปลงข้อมูลได้ง่าย แต่การตรวจหาร่องรอยการถูกแก้ไขเปลี่ยนแปลงทำได้ยาก พยานหลักฐานลักษณะนี้จึงอาจถูกแก้ไขเปลี่ยนแปลงได้ในระหว่างกระบวนการรวบรวมพยานหลักฐาน หรือเกิดข้อโต้แย้งในเรื่องความน่าเชื่อถือของพยานหลักฐานได้ ดังนั้นการเก็บพยานหลักฐานในลักษณะดังกล่าว จึงต้องกระทำโดยทันทีเมื่อตรวจพบ และหากเป็นการขาย

เครื่องสำอางในช่องทางออนไลน์ ให้ทำการสั่งซื้อเครื่องสำอางดังกล่าวจากช่องทางที่ได้มีการร้องเรียนหรือตรวจ
 ฝ้าระวัง เพื่อนำมาใช้เป็นพยานวัตถุประกอบการพิจารณาตรวจสอบหรือส่งตรวจวิเคราะห์ทางห้องปฏิบัติการ
 ต่อไป

2) ข้อมูลเครื่องสำอางที่ปรากฏอยู่ในระบบฐานข้อมูลการจดทะเบียนเครื่องสำอางของ
 สำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา ซึ่งจะได้รายละเอียดของข้อมูลที่เกี่ยวข้อง เช่น เลขที่ใบรับจดทะเบียน วันที่
 ออกใบรับจดทะเบียน ชื่อการค้าและชื่อเครื่องสำอาง (ภาษาไทยและภาษาอังกฤษ) ประเภทของเครื่องสำอาง
 ลักษณะทางกายภาพของเครื่องสำอางและภาชนะบรรจุ รูปแบบของเครื่องสำอาง วัตถุที่ใช้เป็นส่วนผสม
 ในการผลิตเครื่องสำอาง ชื่อและที่ตั้งของสถานที่ผลิต/สถานที่นำเข้า/สถานที่เก็บรักษาเครื่องสำอาง ชื่อและ
 ที่ตั้งของผู้ผลิตต่างประเทศ (กรณีเป็นเครื่องสำอางนำเข้า) ภาพการแสดงฉลากหรือตัวอย่างเครื่องสำอางที่ได้
 มีการผลิตหรือนำเข้า เป็นต้น

4.1.2 การเตรียมตัวก่อนการตรวจ

เป็นการจัดเตรียมความพร้อมในด้านต่างๆ ก่อนการเข้าตรวจสอบสถานประกอบการและ
 เครื่องสำอางของพนักงานเจ้าหน้าที่ ปรากฏรายละเอียดขั้นตอนดังนี้

4.1.2.1 การวางแผนการเข้าตรวจ โดยอาศัยข้อเท็จจริงและพยานหลักฐานที่ได้จากข้อ 4.1.1
 ประกอบข้อมูลที่ได้รับจากเรื่องร้องเรียนหรือเรื่องที่ต้องมีการตรวจฝ้าระวัง พนักงานเจ้าหน้าที่ผู้ซึ่งเป็นหัวหน้า
 ต้องมีการกำหนดและแบ่งหน้าที่ของผู้ปฏิบัติงานให้ชัดเจน มีการชี้แจงขั้นตอนการปฏิบัติต่างๆ ให้เข้าใจก่อน
 เข้าตรวจ เพื่อมิให้เกิดความเข้าใจผิดและสามารถปฏิบัติงานได้อย่างรวดเร็ว ในการปฏิบัติงานทุกครั้งให้คำนึงถึง
 ความปลอดภัยของทีมหรือคณะผู้ตรวจ ซึ่งพนักงานเจ้าหน้าที่ที่จะดำเนินการตรวจสอบควรมีไม่น้อยกว่า 3 คน
 ประกอบด้วย หัวหน้าผู้รับผิดชอบสั่งการ เจ้าหน้าที่ผู้บันทึกเอกสาร/เก็บพยานหลักฐาน และเจ้าหน้าที่
 ผู้บันทึกภาพถ่ายหรือภาพเคลื่อนไหว เป็นต้น ในบางกรณีหัวหน้าอาจมีการซักซ้อมร่วมกับเจ้าหน้าที่ผู้ร่วม
 ปฏิบัติงานก่อนการเข้าตรวจ เพื่อทำความเข้าใจถึงรายละเอียดของขั้นตอนการปฏิบัติงานในขณะที่เข้าตรวจ
 ให้ถูกต้องตรงกันด้วยก็ได้

4.1.2.2 การจัดเตรียมเอกสารและเครื่องมืออุปกรณ์ที่เกี่ยวข้อง เช่น ปากกา กระดาษขาว
 หรือเทปใส ซองกระดาษหรือซองซิพพลาสติกที่เหมาะสมสำหรับเก็บตัวอย่างเครื่องสำอางเพื่อประกอบการ
 พิจารณาหรือส่งตรวจวิเคราะห์ กล้องถ่ายรูป กล้องบันทึกภาพเคลื่อนไหว เครื่องบันทึกเสียง ยานพาหนะ และ
 บัตรประจำตัวพนักงานเจ้าหน้าที่ตามพระราชบัญญัติเครื่องสำอาง พ.ศ. 2558 เป็นต้น และเอกสารที่เกี่ยวข้อง
 ตามพระราชบัญญัติเครื่องสำอาง พ.ศ. 2558 ได้แก่

- แบบตรวจสอบสถานที่ผลิตเครื่องสำอางตามประกาศกระทรวงสาธารณสุข เรื่อง
 หลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในการผลิต หรือนำเข้าเครื่องสำอาง พ.ศ. 2561
- แบบตรวจสอบสถานที่นำเข้าเครื่องสำอางตามประกาศกระทรวงสาธารณสุข เรื่อง
 หลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในการผลิต หรือนำเข้าเครื่องสำอาง พ.ศ. 2561
- บันทึกการตรวจสถานที่ขายเครื่องสำอาง
- บันทึกคำให้การ สำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา

- บันทึกการเก็บตัวอย่างเครื่องสำอาง
- บันทึกรายละเอียดแห่งการค้น/ยึด/อายัด เครื่องสำอาง
- บัญชีรายละเอียดสิ่งที่ค้น ยึดหรืออายัด

กรณีการตรวจสอบที่พนักงานเจ้าหน้าที่ต้องมีการเก็บตัวอย่างเครื่องสำอางจากสถานประกอบการ เพื่อส่งตรวจวิเคราะห์ที่กรมวิทยาศาสตร์การแพทย์ กระทรวงสาธารณสุข ให้ตรวจสอบข้อมูลเกี่ยวกับชนิด จำนวนหรือปริมาณของเครื่องสำอางที่ต้องส่งตรวจวิเคราะห์ โดยอ้างอิงจากข้อมูลอัตราค่าบำรุงการตรวจวิเคราะห์และให้บริการของกรมวิทยาศาสตร์การแพทย์ก่อน เพื่อป้องกันไม่ให้เกิดความผิดพลาดของจำนวนหรือปริมาณเครื่องสำอางที่เก็บตัวอย่างไม่เพียงพอต่อการตรวจวิเคราะห์

4.2 แนวทางการปฏิบัติงานของพนักงานเจ้าหน้าที่ในการแสวงหาข้อเท็จจริงและพยานหลักฐานตามมาตรา 47 วรรคหนึ่ง (1) และ (2) แห่งพระราชบัญญัติเครื่องสำอาง พ.ศ. 2558

- พระราชบัญญัติเครื่องสำอาง พ.ศ. 2558

“มาตรา 47 เพื่อปฏิบัติการให้เป็นไปตามพระราชบัญญัตินี้ ให้พนักงานเจ้าหน้าที่มีอำนาจดังต่อไปนี้

(1) เข้าไปในสถานที่ผลิต สถานที่นำเข้า สถานที่เก็บหรือสถานที่ขายเครื่องสำอาง ในเวลาทำการของสถานที่นั้นหรือเข้าไปในยานพาหนะที่บรรทุกเครื่องสำอาง ทั้งนี้ เพื่อตรวจสอบหรือควบคุมให้เป็นไปตามพระราชบัญญัตินี้

(2) นำเครื่องสำอางหรือวัตถุที่สงสัยว่า เป็นเครื่องสำอาง ซึ่งไม่ปฏิบัติตามพระราชบัญญัตินี้ ในปริมาณพอสมควรไปเป็นตัวอย่างเพื่อตรวจสอบหรือวิเคราะห์”

โดยหลักตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ประกอบประมวลกฎหมายอาญา การที่บุคคลอื่นใดจะเข้าไปในที่รโหฐานหรือเคหสถานหรือยานพาหนะของบุคคลใด ซึ่งไม่ได้รับอนุญาตหรือยินยอมจากเจ้าของหรือผู้ครอบครองนั้นจะกระทำไม่ได้ หากฝ่าฝืนมีโทษตามประมวลอาญาฐานบุกรุก แต่ทั้งนี้ก็มีกฎหมายพิเศษได้ให้อำนาจพนักงานเจ้าหน้าที่ไว้เป็นการเฉพาะ โดยให้พนักงานเจ้าหน้าที่มีอำนาจเข้าไปในสถานที่หรือยานพาหนะที่เป็นที่ส่วนบุคคลได้ ดังเช่น พระราชบัญญัติเครื่องสำอาง พ.ศ. 2558 มาตรา 47 วรรคหนึ่ง (1) ที่ให้อำนาจพนักงานเจ้าหน้าที่เข้าไปในสถานที่ผลิต สถานที่นำเข้า สถานที่เก็บ หรือสถานที่ขายเครื่องสำอาง ในเวลาทำการของสถานที่นั้น หรือเข้าไปในยานพาหนะที่บรรทุกเครื่องสำอาง ซึ่งสถานที่หรือยานพาหนะดังกล่าวนี้ต้องได้จัดแจ้งเครื่องสำอางไว้กับสำนักงานคณะกรรมการอาหารและยาหรือสำนักงานสาธารณสุขจังหวัด โดยไม่ต้องได้รับอนุญาตหรือขอความยินยอมจากเจ้าของหรือผู้ครอบครองสถานที่หรือยานพาหนะนั้นก่อนแต่อย่างใด ทั้งนี้ การเข้าไปของพนักงานเจ้าหน้าที่ตามมาตรา 47 วรรคหนึ่ง (1) ดังกล่าวต้องมีวัตถุประสงค์การเข้าไปเพื่อตรวจสอบหรือควบคุมการประกอบกิจการของผู้ประกอบการให้เป็นไปตามพระราชบัญญัติเครื่องสำอาง พ.ศ. 2558 เท่านั้น ซึ่งการตรวจสอบหรือควบคุมดังกล่าวนี้มีความรวมถึงการตรวจ ค้น ยึด และอายัดเครื่องสำอาง เครื่องมือเครื่องใช้ ภาชนะบรรจุ หีบห่อ ฉลาก เอกสาร หรือสิ่งอื่นใดที่เกี่ยวข้องกับเครื่องสำอาง โดยสิ่งอื่นใดที่เกี่ยวข้องกับเครื่องสำอาง เช่น ป้ายหรือแผ่นพับหรือเอกสารการ

โฆษณา สื่อสิ่งพิมพ์ ใบกำกับภาษี ใบเสร็จรับเงิน สัญญาซื้อขาย สัญญาเช่า เอกสารการประกอบธุรกิจ บันทึกการผลิต บันทึกการบรรจุ เป็นต้น เพื่อประกอบการพิจารณาดำเนินการตามกฎหมายต่อไป ดังนั้น การเข้าไปของพนักงานเจ้าหน้าที่ตามมาตรา 47 วรรคหนึ่ง (1) จึงไม่ต้องมีหมายค้น

การดำเนินการตรวจสอบสถานประกอบการและผลิตภัณฑ์เครื่องสำอางตามที่กฎหมายได้ให้อำนาจไว้ พนักงานเจ้าหน้าที่ของสำนักงานคณะกรรมการอาหารและยาสามารถดำเนินการตรวจสอบโดยปฏิบัติตามคู่มือขั้นตอนการปฏิบัติงาน เรื่อง การตรวจติดตามเฝ้าระวังเครื่องสำอาง (P-C3-8)¹² และเอกสารวิธีปฏิบัติงาน เรื่อง การเก็บตัวอย่างเครื่องสำอาง (WI-C3-1)¹³ ซึ่งผู้เขียนจะกล่าวถึงประเด็นเพิ่มเติมนอกจากที่ได้มีการระบุไว้ในคู่มือขั้นตอนการปฏิบัติงานและเอกสารวิธีปฏิบัติงานดังกล่าว ดังนี้

4.2.1 การแต่งกายของพนักงานเจ้าหน้าที่

พนักงานเจ้าหน้าที่ควรแต่งกายให้เรียบร้อยเหมาะสมด้วยชุดที่แสดงให้เห็นว่า เป็นเจ้าหน้าที่ที่มาจากหน่วยงานใด แสดงกิริยาในลักษณะเป็นมิตร ไม่แสดงกิริยาขู่เข็ญหรือพูดจาไม่สุภาพ เป็นต้น

4.2.2 การปฏิบัติขณะเข้าตรวจ

พนักงานเจ้าหน้าที่ต้องแสดงตนพร้อมทั้งแสดงบัตรประจำตัวพนักงานเจ้าหน้าที่ตามพระราชบัญญัติเครื่องสำอาง พ.ศ. 2558 และแจ้งเหตุหรือวัตถุประสงค์ ในการเข้าตรวจให้แก่ผู้ครอบครองสถานที่ผลิต สถานที่นำเข้า สถานที่เก็บรักษา หรือสถานที่ขายเครื่องสำอาง ในเวลาทำการ ได้ทราบ

4.2.3 การบันทึกและรวบรวมพยานหลักฐานที่เกี่ยวข้อง

พนักงานเจ้าหน้าที่จะต้องบันทึกรายละเอียดของข้อเท็จจริงที่ได้ตรวจพบและพฤติการณ์ต่างๆ ที่เกิดขึ้นไว้เป็นหลักฐาน โดยมีรายละเอียดของเนื้อหาสาระที่ครบถ้วนในทุกประเด็นที่เกี่ยวข้อง โดยเฉพาะในกรณีที่จะต้องดำเนินคดีกับผู้กระทำความผิดฝ่าฝืนกฎหมาย เพราะหากพยานหลักฐานไม่ครบถ้วน อาจนำไปสู่ปัญหาอุปสรรคในการดำเนินคดีกับผู้กระทำความผิด หรืออาจไม่ครอบคลุมในทุกข้อกล่าวหาความผิด หรือดำเนินคดีกับบุคคลที่กระทำความผิดไม่ครบทุกราย ดังนั้น พนักงานเจ้าหน้าที่จึงควรตระหนักถึงความสำคัญของการทำพยานหลักฐานต่างๆ ให้มีความครบถ้วนสมบูรณ์ สรุประเด็นให้ชัดเจนว่า ข้อเท็จจริงเป็นเช่นไร มีพยานบุคคล พยานเอกสาร และพยานวัตถุใดบ้างที่เกี่ยวข้อง โดยการบันทึกต่างๆ ที่เกี่ยวข้องตามพระราชบัญญัติเครื่องสำอาง พ.ศ. 2558 ประกอบด้วย

4.2.3.1 แบบตรวจสอบสถานที่ผลิตเครื่องสำอางตามประกาศกระทรวงสาธารณสุข เรื่อง หลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในการผลิต หรือนำเข้าเครื่องสำอาง พ.ศ. 2561 หรือแบบตรวจสอบสถานที่นำเข้าเครื่องสำอางตามประกาศกระทรวงสาธารณสุข เรื่อง หลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในการผลิต หรือนำเข้าเครื่องสำอาง พ.ศ. 2561 หรือบันทึกการตรวจสถานที่ขายเครื่องสำอาง เมื่อพนักงานเจ้าหน้าที่ได้ตรวจประเมินสถานที่ผลิตหรือสถานที่นำเข้าเครื่องสำอางตามข้อกำหนดของประกาศฯ แล้ว ให้บันทึกสรุปผลการตรวจสอบสถานที่ บรรยายให้เห็นภาพรวมของลักษณะโดยทั่วไปของสถานที่ดังกล่าว และกล่าวถึงบันทึกทุกฉบับที่พนักงานเจ้าหน้าที่ได้มีการจัดทำในวันที่เข้าตรวจ เพื่อให้สามารถจดจำหรือระลึกได้ถึงข้อเท็จจริงที่รู้เห็นมาและเบิกความต่อศาลได้ในภายหลังโดยไม่สับสน

4.2.3.2 บันทึกคำให้การ ของผู้ดำเนินกิจการหรือผู้เกี่ยวข้อง พนักงานเจ้าหน้าที่ต้องกำหนดแนวความคิด ให้มีกรอบโครงสร้างและความเชื่อมโยงของพยานหลักฐานที่เกี่ยวข้องในเรื่องนั้นๆ โดยวิเคราะห์ข้อเท็จจริงที่ได้รับพร้อมพยานหลักฐานต่างๆ ว่า สอดคล้องตรงกันหรือไม่ อย่างไร ซึ่งพนักงานเจ้าหน้าที่จะได้ข้อเท็จจริงหรือพยานหลักฐานที่เกี่ยวข้องจากการตั้งประเด็นคำถามก่อนการบันทึกถ้อยคำนั้น เช่น

- ใคร หรือร่วมกับใครบ้างที่เกี่ยวข้อง (Who)
- อะไรหรือสิ่งใดที่เข้าข่ายฝ่าฝืนกฎหมาย (What)
- เหตุเกิดที่ไหน (Where)
- ห้วงหรือช่วงระยะเวลาที่เกิดขึ้น เมื่อไหร่ (When)
- ทำไมหรือเหตุที่จูงใจให้กระทำการนั้น (Why)
- ขั้นตอนกระบวนการหรือวิธีการปฏิบัติหรือกระทำการนั้นอย่างไร (How)

การตั้งคำถาม ควรใช้คำถามในลักษณะเปิด เพื่อให้ผู้ให้ถ้อยคำเล่าเหตุการณ์เป็นลำดับเรื่องราว ไม่ควรใช้คำถามนำในลักษณะที่จะต้องตอบว่า “ใช่” หรือ “ไม่” เว้นแต่เป็นคำถามเพื่อยืนยันข้อเท็จจริงที่ได้เล่ามาแล้วอีกครั้งหนึ่ง บันทึกให้ได้ถึงข้อเท็จจริงที่ครบถ้วนตามประเด็นคำถามดังกล่าว บันทึกให้เห็นถึงความเชื่อมโยงของเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นตามลำดับ เพื่อให้ง่ายต่อการบันทึกถ้อยคำและสามารถทบทวนเนื้อความตามที่ปรากฏอยู่ในบันทึกได้ว่า มีประเด็นใดบ้างที่ยังไม่ได้บันทึกไว้ ซึ่งในแต่ละประเด็นคำถามจะสามารถเชื่อมโยงไปยังพยานหลักฐานอื่นที่เกี่ยวข้องได้ เช่น การให้ถ้อยคำว่า บริษัท ก. ได้มีการว่าจ้างให้บริษัท ข. ผลิตเครื่องสำอาง ในข้อเท็จจริงส่วนนี้สามารถเชื่อมโยงไปยังพยานเอกสารที่เป็นสัญญาว่าจ้างผลิตระหว่างบริษัท ก. และบริษัท ข. ใบสั่งซื้อสินค้า ใบสั่งของ ใบเสร็จรับเงิน ใบสั่งผลิตสินค้า บันทึกการผลิตหรือบรรจุ เป็นต้น และรวมถึงพยานวัตถุที่เป็นเครื่องสำอางชนิดนั้นด้วย

ในการบันทึกถ้อยคำจะต้องบันทึกถึงข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้น เช่น “ฉลากของเครื่องสำอางระบุข้อความ...รักษาผิวฝ้า ช่วยฟื้นฟูผิวถึงผิวหนังชั้นใน กระตุ้นการไหลเวียนของโลหิต..” หรือ “ฉลากของเครื่องสำอาง ไม่ระบุชื่อและที่ตั้งของผู้ผลิต และไม่ระบุวิธีใช้” เป็นต้น พนักงานเจ้าหน้าที่ไม่ควรบันทึกถ้อยคำโดยระบุมาตราหรือบทความผิดของพยานวัตถุที่ตรวจพบหรือระบุถ้อยคำว่า รับสารภาพ เช่น “ข้าพเจ้ารับสารภาพว่า ได้ขายเครื่องสำอางที่มีการแสดงฉลากไม่ถูกต้องตามมาตรา 22 วรรคสอง (3) แห่งพระราชบัญญัติเครื่องสำอาง พ.ศ. 2558...” เนื่องจากจะเข้าข่ายเป็นถ้อยคำรับสารภาพของผู้ถูกกล่าวหาว่า ตนได้กระทำความผิดซึ่งกฎหมายมิให้รับฟังเป็นพยานหลักฐาน แต่ถ้าเป็นถ้อยคำอื่นจะรับฟังเป็นพยานหลักฐานในการพิสูจน์ความผิดของผู้ถูกกล่าวหาได้ โดยเทียบเคียงประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 84 วรรคสี่ และต้องไม่เกิดจากการจูงใจบังคับ ชูเชิญ หรือหลอกลวง เพราะตามหลักกฎหมาย พยานหลักฐานต่างๆ ที่ได้มาจากเหตุดังกล่าวเป็นการได้มาโดยมิชอบจะอ้างเป็นพยานไม่ได้

ตอนต้นของบันทึก ควรบันทึกว่า “วันนี้เวลาประมาณ..... น. พนักงานเจ้าหน้าที่ได้แก่..... ได้มาแสดงตนต่อหน้าข้าพเจ้า ในวันและเวลาทำการของ..... (ระบุชื่อสถานที่ วันและเวลาเปิดทำการของสถานที่ที่เข้าตรวจสอบ) ขณะพนักงานเจ้าหน้าที่เข้าตรวจสอบสถานที่ พบหรือไม่พบผู้ดำเนินกิจการ (ซึ่งหากไม่พบผู้ดำเนินกิจการ ให้ระบุว่า พบข้าฯ ..... ตำแหน่ง.....

(ระบุชื่อ-นามสกุล และตำแหน่งของผู้ให้ถ้อยคำ) เป็นผู้ครอบครองสถานที่/ผู้ดูแลสถานที่/ผู้นำตรวจ และเป็น ผู้ให้ถ้อยคำโดยตลอด ซึ่งพนักงานเจ้าหน้าที่ได้แสดงบัตรประจำตัวพนักงานเจ้าหน้าที่ตามพระราชบัญญัติ เครื่องสำอาง พ.ศ. 2558 ก่อนเข้าตรวจพร้อมทั้งแจ้งเหตุแห่งการเข้าตรวจให้ข้าฯ ได้รับทราบแล้ว โดยข้าฯ ได้ให้ ถ้อยคำเกี่ยวกับกรณีดังกล่าวและยินยอมส่งมอบเอกสารหลักฐานที่เกี่ยวข้อง รายละเอียดข้อเท็จจริงดังนี้...”

ตอนท้ายของบันทึก ควรบันทึกว่า “...ข้าพเจ้าขอรับรองว่า ข้อความตามที่ปรากฏ ในบันทึกฉบับนี้ เป็นถ้อยคำของข้าฯ ที่ได้ให้ไว้กับพนักงานเจ้าหน้าที่ด้วยความสมัครใจ เป็นความจริง และ ปฏิบัติตามที่ได้ให้ถ้อยคำไว้แล้วทุกประการ ซึ่งพนักงานเจ้าหน้าที่ได้อ่านให้ข้าฯ ฟัง และข้าฯ ได้อ่านด้วยตนเอง ในขณะที่ข้าฯ มีสติสัมปชัญญะครบถ้วน จึงลงลายมือชื่อรับรองไว้ต่อหน้าพนักงานเจ้าหน้าที่และพยานไว้เป็น หลักฐาน”

4.2.3.3 บันทึกการเก็บตัวอย่างเครื่องสำอาง เมื่อพนักงานเจ้าหน้าที่ได้เก็บตัวอย่าง เครื่องสำอางหรือสิ่งใดๆ ที่ได้นำมาประกอบการพิจารณาหรือส่งตรวจวิเคราะห์ จะต้องมีการบันทึก วันเดือนปี และเวลาที่ได้เก็บตัวอย่าง ชื่อและที่ตั้งของสถานที่หรือแหล่งที่มาของตัวอย่าง วัตถุประสงค์การเก็บตัวอย่าง รายละเอียดของลักษณะเครื่องสำอางหรือสิ่งนั้นให้ชัดเจน จำนวนหรือปริมาณที่เก็บตัวอย่าง และควรเก็บ ตัวอย่างในปริมาณพอสมควรเท่าที่จำเป็น เช่น กรณีการเก็บตัวอย่างเครื่องสำอางซึ่งเป็นพยานวัตถุ ส่งตรวจ วิเคราะห์ที่กรมวิทยาศาสตร์การแพทย์ ให้อ้างอิงชนิด จำนวนหรือปริมาณของเครื่องสำอางที่ต้องเก็บจากข้อมูล อัตราค่าบำรุงการตรวจวิเคราะห์และให้บริการ ของกรมวิทยาศาสตร์การแพทย์ กรณีเป็นเรื่องร้องเรียนให้เก็บ เครื่องสำอางในรุ่นการผลิตที่เกิดปัญหา หรือหากขณะตรวจสอบไม่มีรุ่นการผลิตดังกล่าวให้เก็บในรุ่นการผลิต ข้างเคียงกับรุ่นการผลิตที่เกิดปัญหา และเมื่อผลตรวจวิเคราะห์รายงานมาอย่างไร พนักงานเจ้าหน้าที่จะต้องนำ ผลตรวจที่ได้ไปวิเคราะห์ร่วมกับพยานหลักฐานอื่นๆ ของเรื่องนั้นด้วยว่า มีความสอดคล้องหรือมีความน่าเชื่อถือ ได้เพียงใด เพราะพยานหลักฐานที่ได้ทำการรวบรวมมา โดยเฉพาะพยานบุคคลอาจให้ถ้อยคำที่ไม่ตรงตามความ จริงได้ และกรณีตรวจสอบพบว่า เครื่องสำอางมีการแสดงฉลากที่ไม่เป็นไปตามกฎหมาย ให้พนักงานเจ้าหน้าที่ เก็บตัวอย่างเครื่องสำอางดังกล่าว เพื่อประกอบการพิจารณาตรวจสอบไว้ด้วย

4.2.3.4 บันทึกรายละเอียดแห่งการค้น/ยึด/อายัด เครื่องสำอาง และบัญชีรายละเอียดสิ่ง ที่ค้น ยึดหรืออายัด เป็นเอกสารที่ต้องจัดทำกรณีที่พนักงานเจ้าหน้าที่ตรวจพบเครื่องสำอางหรือพยานหลักฐานอื่น ที่เข้าข่ายเป็นความผิดตามพระราชบัญญัติเครื่องสำอาง พ.ศ. 2558 ซึ่งต้องทำการยึดหรืออายัดไว้ ให้พนักงาน เจ้าหน้าที่ทำการยึดหรืออายัดตามแนวทางการปฏิบัติที่ได้มีการกำหนดไว้ในคำสั่งสำนักงานคณะกรรมการ อาหารและยาที่ 6/2521 ว่าด้วยระเบียบเกี่ยวกับการยึด อายัด และการถอนการยึด อายัด สั่ง ณ วันที่ 9 มกราคม พ.ศ. 2521 โดยกรณีที่พนักงานเจ้าหน้าที่ได้ตรวจพบเครื่องสำอางหรือพยานหลักฐานที่เข้าข่ายเป็น ความผิดตามพระราชบัญญัติเครื่องสำอาง พ.ศ. 2558 ซึ่งไม่สามารถเคลื่อนย้ายได้ง่ายหรือยากต่อการ เคลื่อนย้าย เช่น เครื่องมือเครื่องจักรที่ใช้ในการผลิตมีขนาดใหญ่ เคลื่อนย้ายได้ยาก หรือเครื่องสำอางที่ได้ตรวจ พบมีจำนวนหรือปริมาณมากยากต่อการขนย้าย พนักงานเจ้าหน้าที่สามารถอายัดสิ่งนั้นไว้ ณ สถานที่ดังกล่าว ได้ แต่หากพยานหลักฐานที่ตรวจพบนั้น สามารถขนย้ายหรือเคลื่อนย้ายได้ หรือง่ายต่อการสูญหาย ให้พนักงาน เจ้าหน้าที่ทำการยึด เพื่อนำมาใช้เป็นหลักฐานประกอบในการดำเนินการตามกฎหมาย โดยนำมาเก็บรักษาไว้

ที่สำนักงานคณะกรรมการอาหารและยาหรือสำนักงานสาธารณสุขจังหวัดหรือสถานที่ซึ่งอยู่ในความรับผิดชอบของส่วนราชการที่ได้กำหนดไว้

โดยบันทึกรายละเอียดแห่งการค้น/ยึด/อายัด เครื่องสำอาง จะบันทึกเกี่ยวกับรายละเอียดผลการตรวจค้นว่า ขณะเข้าตรวจค้น พนักงานเจ้าหน้าที่ได้ตรวจพบเครื่องสำอางหรือพยานหลักฐานใดที่เข้าข่ายเป็นความผิดตามพระราชบัญญัติเครื่องสำอาง พ.ศ. 2558 และได้ตรวจพบเครื่องสำอางหรือพยานหลักฐานนั้นอยู่ในบริเวณหรือพื้นที่ส่วนใดของสถานที่ดังกล่าว ซึ่งรายละเอียดของลักษณะเครื่องสำอางชนิดนั้นๆ หรือพยานหลักฐานใดบ้างซึ่งได้ทำการยึดหรืออายัดไว้ ให้บันทึกชื่อสิ่งที่ยึดหรืออายัด จำนวนหรือปริมาณ เลขที่หรืออักษรแสดงครั้งที่ผลิต เดือนปีหรือปีเดือนที่ผลิต หรือข้อความอื่นซึ่งได้แสดงไว้บนฉลากหรือพยานหลักฐานนั้น ไว้ในบัญชีรายละเอียดสิ่งของที่ค้น ยึด หรืออายัด โดยเฉพาะกรณีการอายัด ให้จัดทำแผนผังหรือภาพจำลองที่ต้องแสดงให้เห็นถึง

- โครงร่างแบบคร่าวๆ ของสถานที่ที่ได้มีการอายัดพยานวัตถุ
- ขอบเขตหรือบริเวณที่อายัด และตำแหน่งที่ตรวจพบพยานวัตถุ
- จำนวนวัตถุพยานหรือหมายเลขที่ใช้กำกับพยานวัตถุในบริเวณที่ได้มีการอายัด

ซึ่งต้องสอดคล้องกับหมายเลขที่ใช้กำกับในการถ่ายภาพและการบันทึกหรือบรรยายสภาพบริเวณที่อายัด

พร้อมทั้งถ่ายภาพประกอบไว้เป็นหลักฐาน และให้เจ้าของหรือผู้ครอบครองหรือผู้แทน พยานลงลายมือชื่อกำกับไว้ที่หีบห่อของสิ่งของที่ยึดหรืออายัด รวมทั้งให้พนักงานเจ้าหน้าที่ผู้ทำการยึดหรืออายัดลงลายมือชื่อกำกับที่หีบห่อนั้นอย่างน้อย 2 คน โดยจะอยู่ในความดูแลรักษาของผู้เป็นเจ้าของหรือผู้ครอบครองสถานที่ ภายใต้เงื่อนไขที่กำหนด เช่น ห้ามจำหน่าย จ่ายโอน เคลื่อนย้าย ทำลาย หรือกระทำการใดๆ ต่อสิ่งที่อายัดนั้น ซึ่งต้องมีการทำเครื่องหมายหรือปิดไว้ให้ปรากฏเห็นชัดเจน และควรแยกเก็บไว้เป็นสัดส่วนต่างหาก มิให้ปะปนกับสิ่งของอื่นและไม่เป็นการกีดขวางหรือขัดข้องต่อการประกอบธุรกิจของสถานที่แห่งนั้นด้วย

ข้อพึงสังเกตของการทำบันทึกดังกล่าวไว้ในข้างต้น คือ

1. หากมีการแก้ไข ชัดฆ่าถ้อยคำของข้อความบางส่วนหรือบางตอนที่ได้มีการบันทึกไว้แล้ว ต้องให้ผู้ให้ถ้อยคำลงลายมือชื่อกำกับไว้ด้วย และหากมีการใช้อักษรย่อใดก็ตาม ควรเขียนให้ชัดเจน ถ้าเป็นอักษรย่อที่ไม่เป็นที่รู้จักโดยทั่วไปให้เขียนคำเต็มหรือวงเล็บคำเต็มกำกับไว้ด้วย
2. การเก็บตัวอย่าง การยึดหรืออายัด จะต้องกระทำต่อหน้าเจ้าของหรือผู้ครอบครองหรือผู้แทน โดยทำบันทึกไว้เป็นหลักฐานและมอบสำเนาบันทึกดังกล่าวหรือให้เจ้าของหรือผู้ครอบครองหรือผู้แทนถ่ายภาพบันทึกฉบับนั้น เพื่อเก็บไว้เป็นหลักฐานแทนก็ได้
3. กรณีที่บุคคลดังกล่าวไม่ยอมอ่านบันทึกหรือไม่ยินยอมลงลายมือชื่อรับรองบันทึกที่ทำขึ้น ให้พนักงานเจ้าหน้าที่บันทึกเหตุแห่งการไม่ยอมอ่านบันทึกหรือไม่ลงลายมือชื่อไว้ท้ายบันทึกฉบับนั้น และให้พนักงานเจ้าหน้าที่ลงลายมือชื่อในบันทึกนั้นไม่น้อยกว่า 2 คน

4.3 แนวทางการปฏิบัติงานของพนักงานเจ้าหน้าที่ในการแสวงหาข้อเท็จจริงและพยานหลักฐาน ตามมาตรา 47 วรรคหนึ่ง (3) และวรรคสาม แห่งพระราชบัญญัติเครื่องสำอาง พ.ศ. 2558 ประกอบ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา กรณีค้นโดยมีหมายในที่รโหฐานหรือยานพาหนะ

- พระราชบัญญัติเครื่องสำอาง พ.ศ. 2558

“มาตรา 47 เพื่อปฏิบัติการให้เป็นไปตามพระราชบัญญัตินี้ ให้พนักงานเจ้าหน้าที่มีอำนาจ ดังต่อไปนี้

(3) ในกรณีที่มีเหตุอันควรสงสัยว่ามีการกระทำความผิดตามพระราชบัญญัตินี้ อาจเข้าไป ในสถานที่หรือยานพาหนะใดๆ เพื่อตรวจ ค้น ยึดอายัดเครื่องสำอาง เครื่องมือเครื่องใช้ ภาชนะบรรจุ หีบห่อ ฉลาก เอกสาร หรือสิ่งใดๆ ที่เกี่ยวข้องกับเครื่องสำอางดังกล่าวซึ่งสงสัยว่าจะใช้ในการกระทำความผิดหรือ น่าจะเกี่ยวข้องกับการกระทำความผิด

การปฏิบัติหน้าที่ตาม (3) ต้องมีหมายค้น เว้นแต่...แต่ต้องปฏิบัติตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณา ความอาญาว่าด้วยการค้น”

“มาตรา 4 ในพระราชบัญญัตินี้

“พนักงานเจ้าหน้าที่” หมายความว่า ผู้ซึ่งรัฐมนตรีแต่งตั้งให้ปฏิบัติการตามพระราชบัญญัตินี้”

กรณีตามมาตรา 47 วรรคหนึ่ง (3) ต้องเป็นสถานที่หรือยานพาหนะของบุคคลอื่นใดที่ยังไม่ได้ จัดแจงเครื่องสำอางไว้กับสำนักคณะกรรมการอาหารและยาหรือสำนักงานสาธารณสุขจังหวัด เมื่อสถานที่หรือ ยานพาหนะนั้นยังไม่มีการจัดแจงเครื่องสำอาง พนักงานเจ้าหน้าที่จึงไม่มีอำนาจที่จะเข้าไปในสถานที่หรือ ยานพาหนะที่เป็นที่ส่วนบุคคลนั้นได้ หากไม่ได้รับอนุญาตหรือยินยอมจากเจ้าของหรือผู้ครอบครองนั้น ดังนั้น จึงต้องมีเหตุอันควรสงสัยก่อนว่า สถานที่หรือยานพาหนะนั้นมีการกระทำความผิดตามพระราชบัญญัติ เครื่องสำอาง พ.ศ. 2558 เสียก่อน โดยที่เหตุอันควรสงสัยนั้นอาจมาจากเหตุของการร้องเรียนหรือเป็นข่าวจาก สื่อออนไลน์ก็ได้ นอกจากนี้เหตุอันควรสงสัยว่า มีการกระทำความผิดนั้น ก็ยังสงสัยอีกว่า มีเครื่องสำอาง เครื่องมือเครื่องใช้ ภาชนะบรรจุ หีบห่อ ฉลาก เอกสาร หรือสิ่งอื่นใดที่เกี่ยวข้องกับเครื่องสำอาง จะใช้ในการ กระทำความผิดหรือน่าจะเกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดอยู่ในสถานที่หรือยานพาหนะนั้น แม้จะมีเหตุอันควร สงสัยและยังสงสัยดังกล่าว พนักงานเจ้าหน้าที่ก็ไม่มีอำนาจที่จะเข้าไปในสถานที่หรือยานพาหนะนั้นได้ เนื่องจากเป็นที่รโหฐานหรือเคหสถานหรือยานพาหนะของบุคคลอื่น อันเป็นที่ส่วนบุคคล กฎหมายไม่ได้ ให้อำนาจ ซึ่งแตกต่างจากมาตรา 47 วรรคหนึ่ง (1) ซึ่งกฎหมายได้ให้อำนาจไว้ ดังที่ได้กล่าวรายละเอียดไว้แล้ว ในข้อ 4.2 ดังนั้น การที่พนักงานเจ้าหน้าที่จะมีอำนาจเข้าไปในสถานที่หรือยานพาหนะนั้นได้ ต้องยื่นคำร้องขอ อำนาจดังกล่าวจากศาลยุติธรรม เพื่อขอออกหมายค้น โดยมีวัตถุประสงค์เข้าไปในสถานที่หรือยานพาหนะนั้น เพื่อตรวจค้น ยึด อายัด เครื่องสำอาง เครื่องมือเครื่องใช้ ภาชนะบรรจุ หีบห่อ ฉลาก เอกสาร หรือสิ่งอื่นใด ที่เกี่ยวข้องกับเครื่องสำอางได้เท่านั้น โดยสิ่งอื่นใดที่เกี่ยวข้องกับเครื่องสำอาง เช่น ป้ายหรือแผ่นพับหรือเอกสาร การโฆษณา สื่อสิ่งพิมพ์ ใบกำกับภาษี ใบเสร็จรับเงิน สัญญาซื้อขาย สัญญาเช่า เอกสารการประกอบธุรกิจ บันทึกการผลิต บันทึกการบรรจุ เป็นต้น

กล่าวโดยสรุปได้ว่า การใช้อำนาจของพนักงานเจ้าหน้าที่ตามมาตรา 47 วรรคหนึ่ง (1) กับมาตรา 47 วรรคหนึ่ง (3) มีความแตกต่างกัน โดยเฉพาะมาตรา 47 วรรคหนึ่ง (1) กฎหมายได้ให้อำนาจพนักงานเจ้าหน้าที่เข้าไปในสถานที่หรือยานพาหนะนั้นได้โดยไม่ต้องมีหมายค้น ส่วนมาตรา 47 วรรคหนึ่ง (3) กฎหมายไม่ได้ให้อำนาจพนักงานเจ้าหน้าที่เข้าไปในสถานที่หรือยานพาหนะ ต้องอาศัยอำนาจจากศาลยุติธรรม โดยพนักงานเจ้าหน้าที่สามารถเป็นผู้ขอหมายค้น โดยยื่นคำร้องขออำนาจดังกล่าวจากศาลยุติธรรม เพื่อขอออกหมายค้นเท่านั้น

- **ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา**

“มาตรา 92 ห้ามมิให้ค้นในที่รโหฐานโดยไม่มีหมายค้นหรือคำสั่งของศาล เว้นแต่พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจเป็นผู้ค้น และในกรณีดังต่อไปนี้”

“มาตรา 2 ในประมวลกฎหมายนี้

(13) “ที่รโหฐาน” หมายความว่า สถานที่ต่างๆ ซึ่งมีใช้ที่สาธารณสถานดังบัญญัติไว้ในกฎหมายลักษณะอาญา”

- **ประมวลกฎหมายอาญา**

“มาตรา 1 ในประมวลกฎหมายนี้

(3) “สาธารณสถาน” หมายความว่า สถานที่ใดๆ ซึ่งประชาชนมีความชอบธรรมที่จะเข้าไปได้

(4) “เคหสถาน” หมายความว่า ที่ซึ่งใช้เป็นที่อยู่อาศัย เช่น เรือน โรง เรือ หรือแพ ซึ่งคนอยู่อาศัย และให้หมายความรวมถึงบริเวณของที่ซึ่งใช้เป็นที่อยู่อาศัยนั้นด้วย จะมีรั้วล้อมหรือไม่ก็ตาม”

ตามบทบัญญัติกฎหมายทั้งสามฉบับดังกล่าวข้างต้น จะเห็นได้ว่า ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาไม่ได้นิยามหรือบัญญัติความหมายคำว่า “ค้น” ไว้เป็นการเฉพาะ แต่พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 ได้ให้ความหมายคำว่า “ค้น” ซึ่งหมายความว่า “พยายามหาให้พบโดยวิธีสืบ เสาะ แสวงหา เป็นต้น”

ดังนั้น สรุปว่าความหมายของคำว่า “ค้น” ตามหลักประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ประกอบพระราชบัญญัติเครื่องสำอาง พ.ศ. 2558 กล่าวคือ การที่พนักงานเจ้าหน้าที่ได้ใช้อำนาจตามที่กฎหมายบัญญัติให้อำนาจไว้ เข้าไปล่วงละเมิดสิทธิส่วนบุคคลในการครอบครองเคหสถาน โดยมีวัตถุประสงค์เข้าไปเพื่อแสวงหาข้อเท็จจริงและพยานหลักฐานในสถานที่ซึ่งจะค้น

ส่วนความหมายของคำว่า “ที่รโหฐาน” ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ประกอบความหมายของคำว่า “สาธารณสถาน” ตามประมวลกฎหมายอาญาดังกล่าวข้างต้น จึงสรุปได้ความว่า “ที่รโหฐาน” หมายถึง สถานที่ใดๆ ก็ตามที่ประชาชนทั่วไปไม่มีสิทธิหรือมีความชอบธรรมใดๆ ที่จะเข้าไปได้ การค้นกฎหมายกำหนดให้รัฐเท่านั้นเป็นผู้ใช้อำนาจในการตรวจค้น ราษฎรหรือผู้เสียหายกฎหมายไม่อนุญาตให้เข้าค้นได้ และพนักงานเจ้าหน้าที่ที่จะทำการค้นได้ต้องเป็นพนักงานเจ้าหน้าที่ที่มีอำนาจตามที่ได้กำหนดไว้ในกฎหมาย เช่น พนักงานเจ้าหน้าที่ตามพระราชบัญญัติเครื่องสำอาง พ.ศ. 2558 เป็นต้น

กรณีคำว่า “ยานพาหนะ” ไม่มีบทนิยาม และไม่ได้บัญญัติความหมายในกฎหมายใดไว้เป็นการเฉพาะ แต่พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 ได้ให้ความหมายคำว่า “ยานพาหนะ” ซึ่งหมายความว่า “ยานต่างๆ มีรถและเรือ เป็นต้น”

ดังนั้น สรุปว่า ความหมายของคำว่า “ยานพาหนะ” ตามหลักประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ประกอบประมวลกฎหมายอาญา และพระราชบัญญัติเครื่องสำอาง พ.ศ. 2558 ดังกล่าวข้างต้น ยานพาหนะ หมายถึงรถและเรือ และหากพนักงานเจ้าหน้าที่ต้องใช้อำนาจเข้าไปในยานพาหนะตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา 47 วรรคหนึ่ง (3) ก็ต้องมีหมายค้นและต้องปฏิบัติตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาว่าด้วยการค้น ด้วยเช่นเดียวกันกับการเข้าไปในสถานที่ที่รโหฐาน เว้นแต่ค้นโดยไม่มีหมายตามที่กฎหมายบัญญัติไว้

จากกรณีมาตรา 47 วรรคหนึ่ง (3) ดังกล่าวข้างต้น จะเห็นได้ว่า การแสวงหาข้อเท็จจริงและพยานหลักฐาน ของพนักงานเจ้าหน้าที่นั้น พระราชบัญญัติเครื่องสำอาง พ.ศ. 2558 ได้ให้อำนาจสำคัญในการแสวงหา ข้อเท็จจริงและพยานหลักฐาน โดยให้อำนาจพนักงานเจ้าหน้าที่เข้าไปในสถานที่หรือยานพาหนะใดๆ เพื่อตรวจ ค้น ยึดอายัดเครื่องสำอาง เครื่องมือเครื่องใช้ ภาชนะบรรจุ หีบห่อ ฉลาก เอกสาร หรือสิ่งใดๆ ที่เกี่ยวข้องกับ เครื่องสำอางดังกล่าว ซึ่งสงสัยว่าจะใช้ในการกระทำความผิดหรือน่าจะเกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดได้ แต่การที่พนักงานเจ้าหน้าที่จะเข้าไปใช้อำนาจดังกล่าวนี้ได้ก็ต้องมีเหตุอันควรสงสัยว่ามีการกระทำความผิด ตามพระราชบัญญัติเครื่องสำอาง พ.ศ. 2558 นี้ก่อน

อย่างไรก็ตามคำว่า “เหตุอันควรสงสัย” ตามบทบัญญัติมาตรา 4 แห่งพระราชบัญญัติเครื่องสำอาง พ.ศ. 2558 ไม่มีบทนิยาม ไม่ได้บัญญัติความหมายไว้ในกฎหมายใด และไม่มีหลักเกณฑ์ที่ชัดเจนแน่นอน ซึ่งต้อง ขึ้นอยู่กับการใช้ดุลพินิจของพนักงานเจ้าหน้าที่ผู้ทำการค้นว่าเหตุอันควรสงสัยนั้นมีมูลฐานมาจากการแสวงหา ข้อเท็จจริงและพยานหลักฐานในเบื้องต้นก่อนการค้นนั้นอย่างไร เช่น การพิจารณาจากข้อมูลที่ได้จาก การรายงานการเฝ้าสังเกตการณ์ของพนักงานเจ้าหน้าที่ที่ได้ทำไว้เป็นลายลักษณ์อักษร หรือพิจารณาจากข้อมูล ในหนังสือร้องเรียนหรือร้องทุกข์กล่าวโทษของผู้เสียหายหรือผู้กล่าวโทษ เป็นต้น ทั้งนี้ เหตุอันควรสงสัยนั้น ต้องมีอยู่ก่อนการค้นทุกครั้ง เพื่อไม่ให้เกิดผลกระทบต่อเสรีภาพของประชาชนมากเกินไป และในขณะเดียวกัน ก็ต้องได้ข้อเท็จจริงและพยานหลักฐานอย่างรวดเร็วเช่นเดียวกัน เมื่อไม่มีกฎหมายบัญญัติบทนิยามไว้เป็น การเฉพาะให้ชัดเจนว่าการกระทำใดที่ถือว่า มีเหตุอันควรสงสัยอันก่อให้เกิดอำนาจการค้นโดยมีหมายค้นได้

ดังนั้น พระราชบัญญัติเครื่องสำอาง พ.ศ. 2558 มาตรา 47 วรรคสาม บัญญัติไว้ว่า “การปฏิบัติหน้าที่ ตาม (3) ต้องมีหมายค้น...แต่ต้องปฏิบัติตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาว่าด้วยการค้น”

จากกรณีตามมาตรา 47 วรรคสาม ดังกล่าวข้างต้น จะเห็นได้ว่า การปฏิบัติหน้าที่ของพนักงาน เจ้าหน้าที่ในการค้นจะต้องมีหมายค้น ซึ่งถือว่าเป็นมาตรการควบคุมการปฏิบัติงานของพนักงานเจ้าหน้าที่ ไว้ขั้นหนึ่งก่อน โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อไม่ให้พนักงานเจ้าหน้าที่ใช้อำนาจในการแสวงหาข้อเท็จจริงและ พยานหลักฐานตามอำเภอใจโดยไม่สุจริต การค้นโดยมีหมายจึงต้องมีมูลเหตุตามที่กฎหมายบัญญัติไว้และเสนอ ไปยังศาลยุติธรรมเพื่อทำหน้าที่ในการกลั่นกรองอีกชั้นหนึ่ง ศาลยุติธรรมจึงจะอนุญาตให้มีการค้นโดยการออก หมายค้นให้พนักงานเจ้าหน้าที่ผู้ค้นต้องปฏิบัติตามหมายค้นด้วย

พนักงานเจ้าหน้าที่ตามพระราชบัญญัติเครื่องสำอาง พ.ศ. 2558 ในฐานะเป็นผู้บังคับใช้กฎหมาย จึงจำเป็นต้องมีความรู้เกี่ยวกับประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาว่าด้วยการค้น ซึ่งอาจใช้เป็น ส่วนหนึ่งในการกำหนดแนวทางการปฏิบัติงานในการแสวงหาข้อเท็จจริงและพยานหลักฐาน กรณีค้น โดยไม่มีหมายในที่รโหฐานหรือยานพาหนะ ดังนี้

4.3.1 การปฏิบัติงานของพนักงานเจ้าหน้าที่ก่อนการตรวจค้น

4.3.1.1 เหตุที่จะออกหมายค้นในที่รโหฐานหรือยานพาหนะ

- พระราชบัญญัติเครื่องสำอาง พ.ศ. 2558

“มาตรา 47 เพื่อปฏิบัติการให้เป็นไปตามพระราชบัญญัตินี้ ให้พนักงานเจ้าหน้าที่มีอำนาจ ดังต่อไปนี้

(3) ในกรณีที่มีเหตุอันควรสงสัยว่ามีการกระทำความผิดตามพระราชบัญญัตินี้ อาจเข้าไปในสถานที่หรือยานพาหนะใดๆ เพื่อตรวจ ค้น ยึด อาศัยเครื่องสำอาง เครื่องมือเครื่องใช้ ภาชนะบรรจุ หีบห่อ ฉลาก เอกสาร หรือสิ่งใดๆ ที่เกี่ยวข้องกับเครื่องสำอางดังกล่าวซึ่งสงสัยว่าจะใช้ในการกระทำความผิดหรือน่าจะเกี่ยวข้องกับการกระทำความผิด

การปฏิบัติหน้าที่ตาม (3) ต้องมีหมายค้น...แต่ต้องปฏิบัติตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาว่าด้วยการค้น”

- ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

“มาตรา 69 เหตุที่จะออกหมายค้นได้มีดังต่อไปนี้

(2) เพื่อพบและยึดสิ่งของซึ่งมีไว้เป็นความผิด หรือได้มาโดยผิดกฎหมาย หรือมีเหตุอันควรสงสัยว่าได้ใช้หรือตั้งใจจะใช้ในการกระทำความผิด”

“มาตรา 92 ห้ามมิให้ค้นในที่รโหฐานโดยไม่มีหมายค้นหรือคำสั่งของศาล เว้นแต่พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจเป็นผู้ค้น และในกรณีดังต่อไปนี้”

“มาตรา 2 ในประมวลกฎหมายนี้

(13) “ที่รโหฐาน” หมายความว่าถึงที่ต่างๆ ซึ่งมีใช้ที่สาธารณสถานดังบัญญัติไว้ในกฎหมายลักษณะอาญา”

จากกรณีตามบัญญัติกฎหมายทั้งสองฉบับดังกล่าวประกอบกันข้างต้น จะเห็นได้ว่าพนักงานเจ้าหน้าที่ต้องแสวงหาข้อเท็จจริงและพยานหลักฐานในเบื้องต้นก่อน จากนั้นจึงจะใช้ดุลพินิจพิจารณาซึ่งน้ำหนักจากข้อเท็จจริงและพยานหลักฐานดังกล่าวว่ามีเหตุอันควรสงสัยหรือไม่ หากไม่มีเหตุอันควรสงสัยว่ามีการกระทำความผิดตามพระราชบัญญัติเครื่องสำอาง พ.ศ. 2558 พนักงานเจ้าหน้าที่ก็ไม่มีเหตุที่จะไปอ้างต่อศาลยุติธรรมในการออกหมายค้นในที่รโหฐานหรือยานพาหนะได้ และในขณะเดียวกันหากใช้ดุลพินิจพิจารณาแล้วเห็นว่ามีน้ำหนักเชื่อถือโดยทำให้เห็นว่ามีความเป็นไปได้ที่จะพบสิ่งของที่ต้องการพบอยู่ในสถานที่หรือยานพาหนะที่จะทำการตรวจค้น ซึ่งถือว่ามีเหตุอันควรสงสัยว่ามีการกระทำความผิดตามพระราชบัญญัติเครื่องสำอาง พ.ศ. 2558 ไม่ว่าจะเป็เครื่องสำอาง เครื่องมือเครื่องใช้ ภาชนะบรรจุ หีบห่อ ฉลาก เอกสาร หรือสิ่งใดๆ ที่เกี่ยวข้องกับเครื่องสำอางดังกล่าว ประกอบมีข้อสงสัยอีกชั้นหนึ่งด้วยว่าเหตุอันควรสงสัยที่ว่านั้นผู้กระทำความผิดจะใช้ในการกระทำความผิดหรือน่าจะเกี่ยวข้องกับการกระทำความผิด พนักงานเจ้าหน้าที่ก็อ้างเป็นเหตุที่จะขอให้ศาลยุติธรรมออกหมายค้นได้

4.3.1.2 การเสนอพยานหลักฐานในการขอให้ศาลยุติธรรมออกหมายค้น

- พระราชบัญญัติเครื่องสำอาง พ.ศ. 2558

มาตรา 47 วรรคสาม บัญญัติว่า “การปฏิบัติหน้าที่ตาม (3) ต้องมีหมายค้น... แต่ต้องปฏิบัติตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาว่าด้วยการค้น”

- ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

“มาตรา 59/1 ก่อนออกหมาย จะต้องปรากฏพยานหลักฐานตามสมควรที่ทำให้ศาลเชื่อได้ว่า มีเหตุที่จะออกหมายตามมาตรา 66 มาตรา 69 หรือมาตรา 71”

“มาตรา 226 พยานวัตถุ พยานเอกสาร หรือพยานบุคคลซึ่งน่าจะพิสูจน์ได้ว่า จำเลยมีผิดหรือบริสุทธิ์ ให้อ้างเป็นพยานหลักฐานได้ แต่ต้องเป็นพยานชนิดที่มีได้เกิดขึ้นจากการจงใจ มีคำมั่นสัญญา ชูเชื้อ หลอกลวง หรือโดยมิชอบประการอื่น และให้สืบตามบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายนี้หรือกฎหมายอื่นอันว่าด้วยการสืบพยาน”

การชั่งน้ำหนักพยานหลักฐานตามสมควรในการออกหมายค้นโดยศาลยุติธรรมนี้ เป็นพยานหลักฐานที่มีน้ำหนักน้อยกว่าการชั่งน้ำหนักพยานหลักฐานในชั้นไต่สวนมูลฟ้องและในชั้นพิจารณา แต่พยานหลักฐานดังกล่าวต้องมีความน่าเชื่อถือโดยทำให้เห็นว่า มีความเป็นไปได้ที่จะพบสิ่งของที่ต้องการพบอยู่ในสถานที่หรือยานพาหนะที่จะทำการตรวจค้นนั้น

พนักงานเจ้าหน้าที่สามารถเสนอพยานหลักฐานในการขอให้ศาลยุติธรรมออกหมายค้นได้ โดยต้องปรากฏพยานหลักฐาน เช่น พยานวัตถุ พยานเอกสาร หรือพยานบุคคล ตามสมควรที่ทำให้ศาลเชื่อได้ว่า มีเหตุที่จะออกหมายค้นได้ โดยน้ำหนักของพยานหลักฐานดังกล่าว ไม่จำเป็นต้องถือเคร่งครัด เช่นเดียวกับการรับฟังพยานหลักฐานที่ใช้พิสูจน์ความผิดของผู้ถูกกล่าวหาแต่อย่างใด เพียงแต่มีพยานหลักฐานตามสมควร ที่ทำให้ศาลเชื่อได้เท่านั้นก็เพียงพอ

4.3.1.3 ผู้มีอำนาจจัดการตามหมายค้น

- พระราชบัญญัติเครื่องสำอาง พ.ศ. 2558

“มาตรา 47 เพื่อปฏิบัติการให้เป็นไปตามพระราชบัญญัตินี้ ให้พนักงานเจ้าหน้าที่มีอำนาจ ดังต่อไปนี้

(3) ในกรณีที่มีเหตุอันควรสงสัยว่ามีการกระทำความผิดตามพระราชบัญญัตินี้ อาจเข้าไปในสถานที่หรือยานพาหนะใดๆ เพื่อตรวจ ค้น ยึดอายัดเครื่องสำอาง เครื่องมือเครื่องใช้ ภาชนะบรรจุ หีบห่อ ฉลาก เอกสาร หรือสิ่งใดๆ ที่เกี่ยวข้องกับเครื่องสำอางดังกล่าวซึ่งสงสัยว่าจะใช้ในการกระทำความผิดหรือน่าจะเกี่ยวข้องกับการกระทำความผิด

การปฏิบัติหน้าที่ตาม (3) ต้องมีหมายค้น...แต่ต้องปฏิบัติตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาว่าด้วยการค้น”

- ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

“มาตรา 97 ในกรณีที่ค้นโดยมีหมาย เจ้าพนักงานผู้มีชื่อในหมายค้นหรือผู้รักษาการแทน ซึ่งต้องเป็นพนักงานฝ่ายปกครองตั้งแต่ระดับสามหรือตำรวจซึ่งมียศตั้งแต่ชั้นร้อยตำรวจตรีขึ้นไปเท่านั้นมีอำนาจเป็นหัวหน้าไปจัดการให้เป็นไปตามหมายนั้น”

จากบทบัญญัติกฎหมายดังกล่าวข้างต้น จะเห็นได้ว่า บทบัญญัติกฎหมายดังกล่าวเป็นเรื่องของการค้นในที่รโหฐานหรือยานพาหนะโดยมีหมายค้นในเวลากลางวัน กล่าวคือ ระหว่างพระอาทิตย์ขึ้นและพระอาทิตย์ตก พระราชบัญญัติเครื่องสำอาง พ.ศ. 2558 ไม่ได้บัญญัติว่า พนักงานเจ้าหน้าที่ตั้งแต่ระดับใดมีอำนาจเป็นหัวหน้าไปจัดการให้เป็นไปตามหมายนั้นไว้เป็นการเฉพาะ ดังนั้น พนักงานเจ้าหน้าที่ผู้ค้น ซึ่งเป็นผู้ที่มีชื่อในหมายค้น จึงต้องเป็นพนักงานเจ้าหน้าที่ตั้งแต่ระดับปฏิบัติการขึ้นไป โดยการเทียบเคียงและต้องปฏิบัติให้เป็นไปตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาว่าด้วยการค้น

4.3.1.4 การแสดงความบริสุทธิ์ต่อหน้าบุคคลก่อนเข้าตรวจค้น

- พระราชบัญญัติเครื่องสำอาง พ.ศ. 2558

มาตรา 53 วรรคหนึ่ง บัญญัติว่า “ในการปฏิบัติหน้าที่ตามพระราชบัญญัตินี้ ให้พนักงานเจ้าหน้าที่เป็นเจ้าพนักงานตามประมวลกฎหมายอาญา”

มาตรา 54 วรรคหนึ่ง บัญญัติว่า “ในการปฏิบัติหน้าที่ พนักงานเจ้าหน้าที่ต้องแสดงบัตรประจำตัวต่อบุคคลที่เกี่ยวข้อง”

มาตรา 52 วรรคหนึ่ง บัญญัติว่า “ในการปฏิบัติหน้าที่ตามมาตรา 47 (1) (2) หรือ (3) ให้กระทำการต่อหน้าผู้ครอบครองสถานที่หรือยานพาหนะ หรือถ้าเจ้าของหรือผู้ครอบครองไม่อยู่ในที่นั้น ก็ให้กระทำต่อหน้าบุคคลอื่นอย่างน้อยสองคน ซึ่งพนักงานเจ้าหน้าที่ได้ร้องขอมาเป็นพยาน”

มาตรา 47 วรรคสาม บัญญัติว่า “การปฏิบัติหน้าที่ตาม (3) ต้องมีหมายค้น... แต่ต้องปฏิบัติตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาว่าด้วยการค้น”

- ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

“มาตรา 102 การค้นในที่รโหฐานนั้น ก่อนลงมือค้นให้เจ้าพนักงานผู้ค้นแสดงความบริสุทธิ์เสียก่อน และเท่าที่สามารถจะทำได้ให้ค้นต่อหน้าผู้ครอบครองสถานที่หรือบุคคลในครอบครัวของผู้ค้น หรือถ้าหาบุคคลเช่นกล่าวนั้นไม่ได้ ก็ให้ค้นต่อหน้าบุคคลอื่นอย่างน้อยสองคนซึ่งเจ้าพนักงานได้ขอ ร้องมาเป็นพยาน

การค้นที่อยู่หรือสำนักงานของผู้ต้องหาหรือจำเลยซึ่งถูกควบคุมหรือขังอยู่ให้ทำต่อหน้าผู้นั้น ถ้าผู้นั้นไม่สามารถหรือไม่ตั้งใจมากักจะตั้งผู้แทน หรือให้พยานมากำกับก็ได้ ถ้าผู้แทนหรือพยานไม่มี ให้ค้นต่อหน้าบุคคลในครอบครัวหรือต่อหน้าพยานดังกล่าวในวรรคก่อน”

มาตรา 94 วรรคหนึ่ง บัญญัติว่า “ให้พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจที่ทำการค้นในที่รโหฐาน สั่งเจ้าของหรือคนอยู่ในนั้นหรือผู้รักษาสถานที่ซึ่งจะค้น ให้ยอมให้เข้าไปโดยมิหวงห้าม อีกทั้งให้ความสะดวกตามสมควรทุกประการในอันที่จะจัดการตามหมาย ทั้งนี้ ให้พนักงานผู้นั้นแสดงหมายหรือถ้าค้นได้โดยไม่ต้องมีหมายก็ให้แสดงนามและตำแหน่ง”

กรณีตามบทบัญญัติกฎหมายทั้งสองฉบับดังกล่าวข้างต้นประกอบกัน จะเห็นได้ว่า ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาไม่ได้บัญญัติเกี่ยวกับการค้นยานพาหนะไว้เป็นการเฉพาะ ประกอบกับ พระราชบัญญัติเครื่องสำอาง พ.ศ. 2558 ก็ไม่ได้บัญญัติวิธีปฏิบัติเกี่ยวกับการค้นไว้เป็นการเฉพาะเช่นกัน จึงต้อง นำวิธีปฏิบัติตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาว่าด้วยการค้น ประกอบพระราชบัญญัติเครื่องสำอาง พ.ศ. 2558 มาใช้ในการปฏิบัติงานของพนักงานเจ้าหน้าที่ด้วย ซึ่งพนักงานเจ้าหน้าที่ผู้ค้นต้องแสดงความบริสุทธิ์ ก่อนลงมือค้น โดยการต้องแสดงบัตรประจำตัวซึ่งระบุชื่อและตำแหน่งของพนักงานเจ้าหน้าที่ผู้ค้น และหมาย ค้นต่อหน้าผู้ครอบครองสถานที่หรือยานพาหนะ หรือถ้าเจ้าของหรือผู้ครอบครองไม่อยู่ในที่นั้น ก็ให้กระทำต่อ หน้าบุคคลอื่นอย่างน้อยสองคน ซึ่งพนักงานเจ้าหน้าที่ได้ร้องขอมาเป็นพยาน กรณีการค้นที่อยู่หรือสำนักงาน หรือยานพาหนะของผู้ต้องหาหรือจำเลยซึ่งถูกควบคุมหรือขังอยู่ให้ทำต่อหน้าผู้นั้น ถ้าผู้นั้นไม่สามารถหรือไม่ตั้งใจมากำกับจะตั้งผู้แทน หรือให้พยานมากำกับก็ได้ ถ้าผู้แทนหรือพยานไม่มี ให้ค้นต่อหน้าบุคคลใน ครอบครัวยุติหรือต่อหน้าบุคคลอื่นอย่างน้อยสองคนซึ่งพนักงานเจ้าหน้าที่ได้ขอร้องมาเป็นพยาน กรณีนี้จะเห็นว่า ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาได้กำหนดลำดับความสำคัญการค้นต่อหน้าบุคคลที่เกี่ยวข้องว่า บุคคล ใดต้องเป็นลำดับก่อนหรือหลัง และในขณะเดียวกันพระราชบัญญัติเครื่องสำอาง พ.ศ. 2558 ได้กำหนดการ ค้นยานพาหนะไว้ แต่ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาไม่ได้กำหนดการค้นยานพาหนะไว้แต่อย่างใด

4.3.2 การปฏิบัติงานของพนักงานเจ้าหน้าที่ในขณะตรวจค้น

4.3.2.1 การใช้อำนาจของพนักงานเจ้าหน้าที่ในขณะตรวจค้น

- พระราชบัญญัติเครื่องสำอาง พ.ศ. 2558

มาตรา 47 วรรคหนึ่ง (3) บัญญัติว่า “ในกรณีที่มีเหตุอันควรสงสัยว่ามีการกระทำความผิดตามพระราชบัญญัตินี้ อาจเข้าไปในสถานที่หรือยานพาหนะใดๆ เพื่อตรวจ ค้น ยึดอายัดเครื่องสำอาง เครื่องมือเครื่องใช้ ภาชนะบรรจุ หีบห่อ ฉลาก เอกสาร หรือสิ่งใดๆ ที่เกี่ยวข้องกับเครื่องสำอางดังกล่าวซึ่งสงสัยว่าจะใช้ในการกระทำความผิดหรือน่าจะเกี่ยวข้องกับการกระทำความผิด”

มาตรา 47 วรรคสอง บัญญัติว่า “ในการปฏิบัติหน้าที่ตามวรรคหนึ่ง ให้ผู้ที่เกี่ยวข้องอำนวยความสะดวกตามสมควร”

มาตรา 47 วรรคสาม บัญญัติว่า “การปฏิบัติหน้าที่ตาม (3) ต้องมีหมายค้น... แต่ต้องปฏิบัติตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาว่าด้วยการค้น

- ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

“มาตรา 94 ให้พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจที่ทำการค้นในที่รโหฐาน สิ่งเจ้าของหรือคนอยู่ในนั้นหรือผู้รักษาสถานที่ซึ่งจะค้น ให้ยอมให้เข้าไปโดยมิหวงห้าม อีกทั้งให้ความสะดวกตามสมควรทุกประการในอันที่จะจัดการตามหมาย ทั้งนี้ ให้พนักงานผู้นั้นแสดงหมายหรือถ้าค้นได้โดยไม่ต้องมีหมายก็ให้แสดงนามและตำแหน่ง

ถ้าบุคคลดังกล่าวในวรรคต้นมิยอมให้เข้าไป เจ้าพนักงานมีอำนาจใช้กำลังเพื่อเข้าไป ในกรณีจำเป็นจะเปิดหรือทำลายประตูบ้าน ประตูเรือน หน้าต่าง รั้วหรือสิ่งกีดขวางอย่างอื่นทำนองเดียวกันนั้นก็ได้”

“มาตรา 100 ถ้ามีเหตุอันควรสงสัยว่าบุคคลซึ่งอยู่ในที่ซึ่งค้นหรือจะถูกค้น จะขัดขวางถึงกับทำให้การค้นไร้ผล เจ้าพนักงานผู้ค้นมีอำนาจเอาตัวผู้นั้นควบคุมไว้หรือให้อยู่ในความดูแลของ เจ้าพนักงาน ในขณะที่ทำการค้นเท่าที่จำเป็น เพื่อมิให้ขัดขวางถึงกับทำให้การค้นนั้นไร้ผล

ถ้ามีเหตุอันควรสงสัยว่าบุคคลนั้นได้เอาสิ่งของที่ต้องการพบชุกซ่อนในร่างกาย เจ้าพนักงานผู้ค้นมีอำนาจค้นตัวผู้นั้นได้ตั้งบัญญัติไว้ตามมาตรา 85”

กรณีตามบทบัญญัติแห่งพระราชบัญญัติเครื่องสำอาง พ.ศ. 2558 ดังกล่าวข้างต้น ได้บัญญัติให้ผู้ที่เกี่ยวข้องไม่ว่าจะเป็นเจ้าของหรือคนอยู่ในนั้นหรือผู้รักษาสถานที่หรือยานพาหนะซึ่งจะค้นอำนวยความสะดวกตามสมควร ในการปฏิบัติหน้าที่ของพนักงานเจ้าหน้าที่ แต่ไม่ได้กำหนดไว้ว่ากรณีบุคคลดังกล่าว มิยินยอมให้เข้าไป พนักงานเจ้าหน้าที่มีอำนาจตามกฎหมายอย่างไรหรือต้องปฏิบัติอย่างไร ดังนั้น พนักงานเจ้าหน้าที่จึงต้องปฏิบัติตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาว่าด้วยการค้น โดยการออกคำสั่งให้ เจ้าของหรือคนอยู่ในนั้นหรือผู้รักษาสถานที่ซึ่งจะค้นยินยอมและอำนวยความสะดวกให้พนักงานเจ้าหน้าที่ เข้าไปก่อน เมื่อบุคคลที่เกี่ยวข้องดังกล่าวยินยอมและอำนวยความสะดวกตามสมควรแล้ว พนักงานเจ้าหน้าที่ จึงแสดงหมายค้นให้ตรวจสอบ และในขณะเดียวกันหากบุคคลที่เกี่ยวข้องดังกล่าวไม่ยินยอมให้เข้าตรวจสอบ พนักงานเจ้าหน้าที่จึงจะมีอำนาจใช้กำลังบังคับเพื่อเข้าไปในสถานที่หรือยานพาหนะซึ่งจะค้น และในกรณี จำเป็นจะต้องเปิดหรือทำลายประตูบ้าน ประตูเรือน หน้าต่าง รั้วหรือสิ่งกีดขวางอย่างอื่นก็มีอำนาจทำได้ เช่นเดียวกัน

นอกจากนี้พนักงานเจ้าหน้าที่ยังมีอำนาจตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาว่าด้วยการค้นอีก กล่าวคือ ในระหว่างที่พนักงานเจ้าหน้าที่ทำการตรวจค้นอยู่นั้นมีเหตุอันควรสงสัยว่า มีบุคคลซึ่งอยู่ในที่ซึ่งค้นหรือจะถูกค้นจะขัดขวางถึงกับทำให้การค้นไร้ผล เจ้าพนักงานผู้ค้นมีอำนาจเอาตัวผู้นั้น ควบคุมไว้หรือให้อยู่ในความดูแลของเจ้าพนักงาน ในขณะที่ทำการค้นเท่าที่จำเป็น เพื่อมิให้ขัดขวางถึงกับทำให้ การค้นนั้นไร้ผล และถ้าบุคคลนั้นได้เอาสิ่งของที่ต้องการพบชุกซ่อนในร่างกาย เจ้าพนักงานผู้ค้นก็มีอำนาจค้น ตัวผู้นั้นได้อีกเช่นเดียวกัน

4.3.2.2 ระยะเวลาในการตรวจค้น

- พระราชบัญญัติเครื่องสำอาง พ.ศ. 2558

มาตรา 47 วรรคสาม บัญญัติว่า “การปฏิบัติหน้าที่ตาม (3) ต้องมีหมายค้น... แต่ต้องปฏิบัติตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาว่าด้วยการค้น”

- ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

“มาตรา 96 การค้นในที่รโหฐานต้องกระทำระหว่างพระอาทิตย์ขึ้นและตก มีข้อยกเว้นดังนี้

- (1) เมื่อลงมือค้นแต่ในเวลากลางวัน ถ้ายังไม่เสร็จจะค้นต่อไปในเวลากลางคืนก็ได้
- (2) ในกรณีฉุกเฉินอย่างยิ่ง หรือซึ่งมีกฎหมายอื่นบัญญัติให้ค้นได้เป็นพิเศษ

จะทำการค้นในเวลากลางคืนก็ได้”

จะเห็นว่า ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 96 บัญญัติให้การตรวจค้นของพนักงานเจ้าหน้าที่ผู้ทำการค้นต้องกระทำในเวลากลางวัน ถ้ายังไม่เสร็จจะค้นต่อไปในเวลากลางคืนก็ได้ หมายถึง พนักงานเจ้าหน้าที่ต้องเริ่มลงมือปฏิบัติหน้าที่ในการตรวจค้นตั้งแต่เวลากลางวัน กล่าวคือ ระหว่างพระอาทิตย์ขึ้นและพระอาทิตย์ตก แต่การตรวจค้นนั้นยังไม่เสร็จ พนักงานเจ้าหน้าที่ก็มีอำนาจที่จะค้นต่อไปจนถึงเวลากลางคืนก็ได้ กรณีการค้นในเวลากลางคืน จะกระทำได้อีกต่อเมื่อกรณีมีเหตุฉุกเฉินอย่างยิ่งหรือ ซึ่งมีกฎหมายอื่นบัญญัติให้ค้นได้เป็นพิเศษ จะทำการค้นในเวลากลางคืนก็ได้ ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 96 วรรคหนึ่ง (2)

4.3.2.3 ขอบเขตในการตรวจค้น

- พระราชบัญญัติเครื่องสำอาง พ.ศ. 2558

มาตรา 47 วรรคหนึ่ง (3) บัญญัติว่า “ในกรณีที่มีเหตุอันควรสงสัยว่ามีการกระทำความผิดตามพระราชบัญญัตินี้ อาจเข้าไปในสถานที่หรือยานพาหนะใดๆ เพื่อตรวจ ค้น ยึดอายัดเครื่องสำอาง เครื่องมือเครื่องใช้ ภาชนะบรรจุ หีบห่อ ฉลาก เอกสาร หรือสิ่งใดๆ ที่เกี่ยวข้องกับเครื่องสำอางดังกล่าวซึ่งสงสัยว่าจะใช้ในการกระทำความผิดหรือน่าจะเกี่ยวข้องกับการกระทำความผิด”

มาตรา 47 วรรคสาม บัญญัติว่า “การปฏิบัติหน้าที่ตาม (3) ต้องมีหมายค้น... แต่ต้องปฏิบัติตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาว่าด้วยการค้น”

- ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

“มาตรา 98 การค้นในที่รโหฐานนั้นจะค้นได้แต่เฉพาะหาตัวคนหรือสิ่งของที่ต้องการค้นเท่านั้น แต่มีข้อยกเว้นดังนี้

(1) ในกรณีที่ค้นหาสิ่งของโดยไม่จำกัดสิ่ง เจ้าพนักงานผู้ค้นมีอำนาจยึดสิ่งของใดๆ ซึ่งน่าจะใช้เป็นพยานหลักฐานได้เพื่อเป็นประโยชน์หรือยื่นผู้ต้องหาหรือจำเลย

(2) เจ้าพนักงานซึ่งทำการค้นมีอำนาจจับบุคคลหรือสิ่งของอื่นในที่ค้นนั้นได้ เมื่อมีหมายอีกต่างหาก หรือในกรณีความผิดซึ่งหน้า”

โดยหลักการค้นนั้นจะต้องเป็นการค้นหาตัวคนหรือสิ่งของที่ต้องการค้นหาเท่านั้น แต่ก็มีข้อยกเว้นตามที่ระบุไว้ข้างต้น ส่วนพระราชบัญญัติเครื่องสำอาง พ.ศ. 2558 ได้ให้อำนาจพนักงานเจ้าหน้าที่ผู้ค้นตามหมายค้นมีอำนาจเข้าไปในที่รโหฐานหรือยานพาหนะเพื่อค้นหาเครื่องสำอาง เครื่องมือเครื่องใช้ ภาชนะบรรจุ หีบห่อ ฉลาก เอกสาร หรือสิ่งใดๆ ที่เกี่ยวข้องกับเครื่องสำอางดังกล่าวซึ่งสงสัยว่าจะใช้ในการกระทำความผิดหรือน่าจะเกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดได้ แต่พนักงานเจ้าหน้าที่ผู้ค้นตามหมายค้นไม่มีอำนาจจับบุคคลหรือเพื่อหาสิ่งของอื่นในสถานที่ค้นนั้น เช่น ในหมายค้นระบุอนุญาตให้พนักงานเจ้าหน้าที่ค้นหาเครื่องสำอาง ซึ่งสงสัยว่าจะใช้ในการกระทำความผิดหรือน่าจะเกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดเท่านั้น พนักงานเจ้าหน้าที่มุ่งจะไปค้นเพื่อหายาบ้านั้นไม่ได้ เป็นต้น

4.3.2.4 การปฏิบัติในระหว่างการตรวจค้น

- พระราชบัญญัติเครื่องสำอาง พ.ศ. 2558

มาตรา 47 วรรคหนึ่ง (3) บัญญัติว่า “ในกรณีที่มีเหตุอันควรสงสัยว่ามีการกระทำความผิดตามพระราชบัญญัตินี้ อาจเข้าไปในสถานที่หรือยานพาหนะใดๆ เพื่อตรวจ ค้น ยึดอายัดเครื่องสำอาง เครื่องมือเครื่องใช้ ภาชนะบรรจุ หีบห่อ ฉลาก เอกสาร หรือสิ่งใดๆ ที่เกี่ยวข้องกับเครื่องสำอางดังกล่าวซึ่งสงสัยว่าจะใช้ในการกระทำความผิดหรือน่าจะเกี่ยวข้องกับการกระทำความผิด”

มาตรา 47 วรรคสาม บัญญัติว่า “การปฏิบัติหน้าที่ตาม (3) ต้องมีหมายค้น...แต่ต้องปฏิบัติตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาว่าด้วยการค้น”

มาตรา 52 วรรคสอง บัญญัติว่า “สิ่งของใดที่ได้ยึดหรืออายัด ต้องให้ผู้ครอบครองสถานที่หรือยานพาหนะ บุคคลที่ทำงานในสถานที่หรือยานพาหนะนั้น หรือพยานดู แล้วแต่กรณี เพื่อให้รับรองว่าถูกต้อง ถ้าบุคคลดังกล่าวนั้นรับรองหรือไม่ยอมรับรอง ให้พนักงานเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติหน้าที่บันทึกไว้”

มาตรา 52 วรรคสาม บัญญัติว่า “สิ่งของที่ยึดหรืออายัดได้ ให้ห่อหรือบรรจุหีบห่อตีตราไว้ หรือให้ทำเครื่องหมายไว้เป็นสำคัญ”

“มาตรา 49 ให้พนักงานเจ้าหน้าที่ผู้ค้น บันทึกรายละเอียดแห่งการค้นและบัญชีรายละเอียดสิ่งของที่ค้น ยึด หรืออายัด

บันทึกการค้นและบัญชีตามวรรคหนึ่ง ให้อ่านให้ผู้ครอบครองสถานที่หรือยานพาหนะ บุคคลที่ทำงานในสถานที่หรือยานพาหนะนั้น หรือพยานฟัง แล้วแต่กรณี และให้บุคคลนั้นลงลายมือชื่อรับรองไว้ ถ้าไม่ยอมลงลายมือชื่อรับรอง ให้พนักงานเจ้าหน้าที่ผู้ค้นบันทึกไว้และให้ส่งบันทึก บัญชี และสิ่งของที่ยึดไปยังสำนักงานคณะกรรมการอาหารและยาโดยรีบด่วน”

- ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

“มาตรา 99 ในการค้นนั้น เจ้าพนักงานต้องพยายามมิให้มีการเสียหายและกระจัดกระจายเท่าที่จะกระทำได้”

“มาตรา 101 สิ่งของที่ยึดได้ในการค้น ให้ห่อหรือบรรจุหีบห่อตีตราไว้หรือให้ทำเครื่องหมายไว้เป็นสำคัญ”

มาตรา 102 วรรคสาม บัญญัติว่า “สิ่งของใดที่ยึดได้ต้องให้ผู้ครอบครองสถานที่ บุคคลในครอบครัว ผู้ต้องหา จำเลย ผู้แทนหรือพยานดูเพื่อให้รับรองว่าถูกต้อง ถ้าบุคคลเช่นกล่าวนั้นรับรองหรือไม่ยอมรับรองก็ให้บันทึกไว้”

“มาตรา 103 ให้เจ้าพนักงานผู้ค้นบันทึกรายละเอียดแห่งการค้น และสิ่งของที่ค้นได้นั้นต้องมีบัญชีรายละเอียดไว้

บันทึกการค้นและบัญชีสิ่งของนั้นให้อ่านให้ผู้ครอบครองสถานที่ บุคคลในครอบครัวผู้ต้องหา จำเลย ผู้แทนหรือพยานฟัง แล้วแต่กรณี แล้วให้ผู้นั้นลงลายมือชื่อรับรองไว้”

จากกรณีบทบัญญัติกฎหมายทั้งสองฉบับดังกล่าวข้างต้นประกอบกัน แสดงให้เห็นว่า พนักงานเจ้าหน้าที่ต้องถือปฏิบัติตามพระราชบัญญัติเครื่องสำอาง พ.ศ. 2558 โดยเฉพาะในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการตรวจค้นในที่รโหฐานหรือยานพาหนะก่อน และหากบทบัญญัติแห่งพระราชบัญญัติเครื่องสำอาง พ.ศ. 2558 ไม่ได้บัญญัติไว้หรือบัญญัติไว้แต่ไม่ครบถ้วนก็ให้พนักงานเจ้าหน้าที่ปฏิบัติตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาว่าด้วยการค้นเพิ่มเติม

ในการตรวจค้นนั้น พนักงานเจ้าหน้าที่ผู้ค้นต้องพยายามมิให้มีการเสียหายและกระจัดกระจายเท่าที่จะกระทำได้ เช่น เข้าไปตรวจค้นเพื่อหาเครื่องสำอาง แต่รื้อหนังสือและเอกสารลงมาจากชั้นวางแล้วปล่อยให้กองอยู่กับพื้นเกลื่อนกลาดโดยไม่เก็บเข้าชั้นวางให้เรียบร้อย กรณีนี้อาจถือได้ว่า ไม่มีความพยายามทำเพื่อไม่ให้เกิดความเสียหายและกระจัดกระจายเท่าที่สามารถจะกระทำได้ กรณีเครื่องสำอาง เครื่องมือเครื่องใช้ ภาชนะบรรจุ หีบห่อ ฉลาก เอกสาร หรือสิ่งใดๆ ที่เกี่ยวข้องกับเครื่องสำอางดังกล่าวที่ได้ยึดหรืออายัด ต้องให้ผู้ครอบครองสถานที่หรือยานพาหนะ บุคคลที่ทำงานในสถานที่หรือยานพาหนะ หรือบุคคลในครอบครัว ผู้ต้องหา จำเลย ผู้แทน หรือพยานนั้นดู แล้วแต่กรณี เพื่อให้รับรองว่าถูกต้อง ถ้าบุคคลดังกล่าวนั้นรับรองหรือไม่ยอมรับรอง ให้พนักงานเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติหน้าที่บันทึกไว้ ประกอบกับสิ่งของที่ยึดหรืออายัดนั้น ให้พนักงานเจ้าหน้าที่ห่อหรือบรรจุหีบห่อติดตราไว้ หรือให้ทำเครื่องหมายไว้เป็นสำคัญ

พนักงานเจ้าหน้าที่ผู้ค้น ต้องบันทึกรายละเอียดแห่งการค้นและบัญชีรายละเอียดสิ่งของที่ค้นยึด หรืออายัด พร้อมอ่านให้ผู้ครอบครองสถานที่หรือยานพาหนะ บุคคลที่ทำงานในสถานที่หรือยานพาหนะ หรือบุคคลในครอบครัวผู้ต้องหา จำเลย ผู้แทน หรือพยานนั้นฟัง แล้วแต่กรณี และให้บุคคลนั้นลงลายมือชื่อรับรองไว้ ถ้าไม่ยอมลงลายมือชื่อรับรอง ให้พนักงานเจ้าหน้าที่ผู้ค้นบันทึกไว้และให้ส่งบันทึก บัญชี และสิ่งของที่ยึดไปยังสำนักงานคณะกรรมการอาหารและยาโดยรีบด่วนต่อไป

4.3.3 การปฏิบัติงานของพนักงานเจ้าหน้าที่ภายหลังการตรวจค้น

- พระราชบัญญัติเครื่องสำอาง พ.ศ. 2558

มาตรา 49 วรรคสอง บัญญัติว่า “บันทึกการค้นและบัญชีตามวรรคหนึ่ง ให้อ่านให้ผู้ครอบครองสถานที่หรือยานพาหนะ บุคคลที่ทำงานในสถานที่หรือยานพาหนะนั้น หรือพยานฟัง แล้วแต่กรณี และให้บุคคลนั้นลงลายมือชื่อรับรองไว้ ถ้าไม่ยอมลงลายมือชื่อรับรอง ให้พนักงานเจ้าหน้าที่ผู้ค้นบันทึกไว้และให้ส่งบันทึก บัญชี และสิ่งของที่ยึดไปยังสำนักงานคณะกรรมการอาหารและยาโดยรีบด่วน”

มาตรา 47 วรรคหนึ่ง (3) บัญญัติว่า “ในกรณีที่มีเหตุอันควรสงสัยว่ามีการกระทำความผิดตามพระราชบัญญัตินี้ อาจเข้าไปในสถานที่หรือยานพาหนะใดๆ เพื่อตรวจ ค้น ยึด อายัดเครื่องสำอาง เครื่องมือ เครื่องใช้ ภาชนะบรรจุ หีบห่อ ฉลาก เอกสาร หรือสิ่งใดๆ ที่เกี่ยวข้องกับเครื่องสำอางดังกล่าวซึ่งสงสัยว่าจะใช้ในการกระทำความผิดหรือน่าจะเกี่ยวข้องกับการกระทำความผิด”

มาตรา 47 วรรคสาม บัญญัติว่า “การปฏิบัติหน้าที่ตาม (3) ต้องมีหมายค้น...แต่ต้องปฏิบัติตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาว่าด้วยการค้น”

- ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

“มาตรา 104 เจ้าพนักงานที่ค้นโดยมีหมาย ต้องรีบส่งบันทึกและบัญชีดังกล่าวในมาตรา ก่อนพร้อมด้วยสิ่งของที่ยึดมา ถ้าพอจะส่งได้ ไปยังผู้ออกหมายหรือเจ้าพนักงานอื่นตามที่กำหนดไว้ในหมาย

จากกรณีบทบัญญัติกฎหมายทั้งสองฉบับดังกล่าวข้างต้นประกอบกัน จึงเห็นได้ว่า เมื่อการ ตรวจค้นตามหมายค้นเสร็จแล้ว ให้พนักงานเจ้าหน้าที่ผู้ค้นบันทึกไว้และให้ส่งบันทึก บัญชี และสิ่งของที่ยึดไปยัง สำนักงานคณะกรรมการอาหารและยาโดยรีบด่วนในโอกาสแรกตามที่กฎหมายบัญญัติไว้ จากนั้นให้ส่งไปยัง ผู้ออกหมายซึ่งหมายถึงศาลยุติธรรมที่ออกหมายค้นนั้น หรือเจ้าพนักงานอื่นตามที่กำหนดและระบุไว้ในหมายค้น

4.4 แนวทางการปฏิบัติงานของพนักงานเจ้าหน้าที่ในการแสวงหาข้อเท็จจริงและพยานหลักฐาน ตามมาตรา 47 วรรคหนึ่ง (3) และวรรคสาม แห่งพระราชบัญญัติเครื่องสำอาง พ.ศ. 2558 ประกอบ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา กรณีค้นโดยไม่มีหมายในที่รโหฐานหรือยานพาหนะ

- พระราชบัญญัติเครื่องสำอาง พ.ศ. 2558

“มาตรา 47 เพื่อปฏิบัติการให้เป็นไปตามพระราชบัญญัตินี้ ให้พนักงานเจ้าหน้าที่มีอำนาจ ดังต่อไปนี้

(3) ในกรณีที่มีเหตุอันควรสงสัยว่ามีการกระทำความผิดตามพระราชบัญญัตินี้ อาจเข้าไปใน สถานที่หรือยานพาหนะใดๆ เพื่อตรวจ ค้น ยึดอายัดเครื่องสำอาง เครื่องมือเครื่องใช้ ภาชนะบรรจุ หีบห่อ ฉลาก เอกสาร หรือสิ่งใดๆ ที่เกี่ยวข้องกับเครื่องสำอางดังกล่าวซึ่งสงสัยว่าจะใช้ในการกระทำความผิดหรือน่าจะ เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิด

มาตรา 47 วรรคสาม บัญญัติว่า “การปฏิบัติหน้าที่ตาม (3) ต้องมีหมายค้น เว้นแต่มีเหตุอันควร เชื่อว่า หากเน้นเข้ากว่าจะเอาหมายค้นมาได้จะมีการยกย้าย ซุกซ่อน ทำให้เปลี่ยนสภาพไปจากเดิม หรือทำลาย หลักฐานที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิด ให้ทำการค้นได้โดยไม่ต้องมีหมายค้น แต่ต้องปฏิบัติตามประมวล กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาว่าด้วยการค้น”

“มาตรา 4 ในพระราชบัญญัตินี้

“พนักงานเจ้าหน้าที่” หมายความว่า ผู้ซึ่งรัฐมนตรีแต่งตั้งให้ปฏิบัติการตามพระราชบัญญัตินี้”

- ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

“มาตรา 92 ห้ามมิให้ค้นในที่รโหฐานโดยไม่มีหมายค้นหรือคำสั่งของศาล เว้นแต่พนักงานฝ่าย ปกครองหรือตำรวจเป็นผู้ค้น และในกรณีดังต่อไปนี้

(4) เมื่อมีพยานหลักฐานตามสมควรว่าสิ่งของที่มีไว้เป็นความผิดหรือได้มาโดยการกระทำความผิด หรือได้ใช้หรือมีไว้เพื่อจะใช้ในการกระทำความผิด หรืออาจเป็นพยานหลักฐานพิสูจน์การกระทำความผิดได้ซ่อน หรืออยู่ในนั้น ประกอบทั้งต้องมีเหตุอันควรเชื่อว่าการเน้นเข้ากว่าจะเอาหมายค้นมาได้สิ่งของนั้นจะถูก โยกย้ายหรือทำลายเสียก่อน”

มาตรา 92 วรรคสอง บัญญัติว่า “การใช้อำนาจตาม (4) ให้พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจผู้ค้นส่งมอบสำเนาบันทึกการตรวจค้นและบัญชีทรัพย์สินที่ได้จากการตรวจค้น รวมทั้งจัดทำบันทึกแสดงเหตุผลที่ทำให้สามารถเข้าค้นได้เป็นหนังสือให้ไว้แก่ผู้ครอบครองสถานที่ที่ถูกตรวจค้น แต่ถ้าไม่มีผู้ครอบครองอยู่ ณ ที่นั้นให้ส่งมอบหนังสือดังกล่าวแก่บุคคลเช่นว่านั้นในทันทีที่กระทำได้ และรับรายงานเหตุผลและผลการตรวจค้นเป็นหนังสือต่อผู้บังคับบัญชาเหนือขึ้นไป”

“มาตรา 2 ในประมวลกฎหมายนี้

(13) “ที่รโหฐาน” หมายความว่า สถานที่ต่างๆ ซึ่งมีใช้ที่สาธารณสถานดังบัญญัติไว้ในกฎหมายลักษณะอาญา”

- ประมวลกฎหมายอาญา

“มาตรา 1 ในประมวลกฎหมายนี้

(3) “สาธารณสถาน” หมายความว่า สถานที่ใดๆ ซึ่งประชาชนมีความชอบธรรมที่จะเข้าไปได้

(4) “เคหสถาน” หมายความว่า ที่ซึ่งใช้เป็นที่อยู่อาศัย เช่น เรือน โรง เรือ หรือแพ ซึ่งคนอยู่อาศัย และให้หมายความรวมถึงบริเวณของที่ซึ่งใช้เป็นที่อยู่อาศัยนั้นด้วย จะมีรั้วล้อมหรือไม่ก็ตาม”

ตามบทบัญญัติกฎหมายทั้งสามฉบับดังกล่าวข้างต้น จะเห็นได้ว่า ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาไม่ได้นิยามหรือบัญญัติความหมายคำว่า “ค้น” ไว้เป็นการเฉพาะ แต่พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 ได้ให้ความหมายคำว่า “ค้น” ซึ่งหมายความว่า “พยายามหาให้พบโดยวิธีสืบ เสาะ แสวงหา เป็นต้น”

ดังนั้น สรุปว่า ความหมายของคำว่า “ค้น” ตามหลักประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ประกอบพระราชบัญญัติเครื่องสำอาง พ.ศ. 2558 กล่าวคือ การที่พนักงานเจ้าหน้าที่ได้ใช้อำนาจตามที่กฎหมายบัญญัติให้อำนาจไว้ เข้าไปล่วงละเมิดสิทธิส่วนบุคคลในการครอบครองเคหสถาน โดยมีวัตถุประสงค์เข้าไปเพื่อแสวงหาข้อเท็จจริงและพยานหลักฐานในสถานที่ซึ่งจะค้น

ส่วนความหมายของคำว่า “ที่รโหฐาน” ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ประกอบความหมายของคำว่า “สาธารณสถาน” ตามประมวลกฎหมายอาญาดังกล่าวข้างต้น จึงสรุปได้ความว่า “ที่รโหฐาน” หมายถึง สถานที่ใดๆ ก็ตามที่ประชาชนทั่วไปไม่มีสิทธิหรือมีความชอบธรรมใดๆ ที่จะเข้าไปได้ การค้นกฎหมายกำหนดให้รัฐเท่านั้นเป็นผู้ใช้อำนาจในการตรวจค้น ราษฎรหรือผู้เสียหายกฎหมายไม่อนุญาตให้เข้าค้นได้ และพนักงานเจ้าหน้าที่ที่จะทำการค้นได้ต้องเป็นพนักงานเจ้าหน้าที่ที่มีอำนาจตามที่ได้กำหนดไว้ในกฎหมาย เช่น พนักงานเจ้าหน้าที่ตามพระราชบัญญัติเครื่องสำอาง พ.ศ. 2558 เป็นต้น

กรณีคำว่า “ยานพาหนะ” ไม่มีบทนิยาม และไม่ได้บัญญัติความหมายในกฎหมายใดไว้เป็นการเฉพาะ แต่พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 ได้ให้ความหมายคำว่า “ยานพาหนะ” ซึ่งหมายความว่า “ยานต่างๆ มีรถและเรือ เป็นต้น”

ดังนั้น สรุปว่าความหมายของคำว่า “ยานพาหนะ” ตามหลักพระราชบัญญัติเครื่องสำอาง พ.ศ. 2558 ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ประกอบประมวลกฎหมายอาญาดังกล่าวข้างต้น ยานพาหนะหมายถึง รถและเรือ และหากพนักงานเจ้าหน้าที่ต้องใช้อำนาจเข้าไปในยานพาหนะตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา 47 วรรคหนึ่ง (3) ก็ต้องมีหมายค้นและต้องปฏิบัติตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาว่าด้วยการค้น

ด้วยเช่นเดียวกันกับการเข้าไปในสถานที่ที่รโหฐาน เว้นแต่มีเหตุอันควรเชื่อ ตามพระราชบัญญัติเครื่องสำอาง พ.ศ. 2558 มาตรา 47 วรรคสาม ซึ่งบัญญัติว่า “หากเนิ่นช้ากว่าจะเอาหมายค้นมาได้จะมีการยกย้าย ชุกซ่อน ทำให้เปลี่ยนสภาพไปจากเดิม หรือทำลายหลักฐานที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิด ให้ทำการค้นได้ โดยไม่ต้องมีหมายค้น แต่ต้องปฏิบัติตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาว่าด้วยการค้น”

จากกรณีมาตรา 47 วรรคหนึ่ง (3) และวรรคสาม ดังกล่าวข้างต้น จะเห็นได้ว่า การแสวงหาข้อเท็จจริง และพยานหลักฐานของพนักงานเจ้าหน้าที่นั้น พระราชบัญญัติเครื่องสำอาง พ.ศ. 2558 ได้ให้อำนาจสำคัญ ในการแสวงหาข้อเท็จจริงและพยานหลักฐาน โดยให้อำนาจพนักงานเจ้าหน้าที่เข้าไปในสถานที่หรือยานพาหนะ ใดๆ เพื่อตรวจ ค้น ยึดอายัดเครื่องสำอาง เครื่องมือเครื่องใช้ ภาชนะบรรจุ หีบห่อ ฉลาก เอกสาร หรือสิ่งใดๆ ที่เกี่ยวข้องกับเครื่องสำอางดังกล่าว ซึ่งสงสัยว่าจะใช้ในการกระทำความผิดหรือน่าจะเกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดได้ แต่การที่พนักงานเจ้าหน้าที่จะเข้าไปใช้อำนาจดังกล่าวนี้ได้อีกต้องมีเหตุอันควรสงสัยว่า มีการกระทำความผิดตามพระราชบัญญัติเครื่องสำอาง พ.ศ. 2558 นี้ก่อน

อย่างไรก็ตามคำว่า “เหตุอันควรสงสัย” ตามบทบัญญัติมาตรา 4 แห่งพระราชบัญญัติเครื่องสำอาง พ.ศ. 2558 ไม่มีบทนิยาม ไม่ได้บัญญัติความหมายไว้ในกฎหมายใด และไม่มีหลักเกณฑ์ที่ชัดเจนแน่นอน ซึ่งต้องขึ้นอยู่กับการใช้ดุลพินิจของพนักงานเจ้าหน้าที่ผู้ทำการค้นว่าเหตุอันควรสงสัยนั้นมีมูลฐานมาจากการแสวงหาข้อเท็จจริงและพยานหลักฐานในเบื้องต้นก่อนการค้นนั้นอย่างไร เช่น การพิจารณาจากข้อมูลที่ไต่จากการรายงานการฝ่าฝืนเหตุการณ์ของพนักงานเจ้าหน้าที่ที่ได้ทำไว้เป็นลายลักษณ์อักษร หรือพิจารณาจากข้อมูลในหนังสือร้องเรียนหรือร้องทุกข์กล่าวโทษของผู้เสียหายหรือผู้กล่าวโทษ เป็นต้น ทั้งนี้ เหตุอันควรสงสัยนั้นต้องมีอยู่ก่อนการค้นทุกครั้ง เพื่อไม่ให้เกิดผลกระทบต่อเสรีภาพของประชาชนมากเกินไป และในขณะเดียวกันก็ต้องได้ข้อเท็จจริงและพยานหลักฐานอย่างรวดเร็วเช่นเดียวกัน เมื่อไม่มีกฎหมายบัญญัติบทนิยามไว้เป็นการเฉพาะให้ชัดเจนว่าการกระทำใดที่ถือว่ามีเหตุอันควรสงสัยอันก่อให้เกิดอำนาจการค้นโดยมีหมายค้นได้

ดังนั้น พระราชบัญญัติเครื่องสำอาง พ.ศ. 2558 มาตรา 47 วรรคสาม บัญญัติว่า “การปฏิบัติหน้าที่ตาม (3) ต้องมีหมายค้น เว้นแต่มีเหตุอันควรเชื่อว่า หากเนิ่นช้ากว่าจะเอาหมายค้นมาได้จะมีการยกย้าย ชุกซ่อน ทำให้เปลี่ยนสภาพไปจากเดิม หรือทำลายหลักฐานที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิด ให้ทำการค้นได้ โดยไม่ต้องมีหมายค้น แต่ต้องปฏิบัติตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาว่าด้วยการค้น”

จากกรณีตามมาตรา 47 วรรคสาม ดังกล่าวข้างต้น จะเห็นได้ว่า การปฏิบัติหน้าที่ของพนักงานเจ้าหน้าที่ในการค้นจะต้องมีหมายค้น ซึ่งถือว่าเป็นมาตรการควบคุมการปฏิบัติงานของพนักงานเจ้าหน้าที่ไว้ชั้นหนึ่งก่อน โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อไม่ให้พนักงานเจ้าหน้าที่ใช้อำนาจในการแสวงหาข้อเท็จจริงและพยานหลักฐานตามอำเภอใจโดยไม่สุจริต การค้นโดยมีหมายจึงต้องมีมูลเหตุตามที่กฎหมายบัญญัติไว้และเสนอไปยังศาลยุติธรรมเพื่อทำหน้าที่ในการกลั่นกรองอีกชั้นหนึ่งศาลยุติธรรมจึงจะอนุญาตให้มีการค้นโดยการออกหมายค้นให้พนักงานเจ้าหน้าที่ผู้ค้นต้องปฏิบัติตามหมายค้นด้วย

อย่างไรก็ตาม พนักงานเจ้าหน้าที่ต้องมีเหตุอันควรสงสัยว่ามีการกระทำความผิดตามพระราชบัญญัตินี้ พนักงานเจ้าหน้าที่อาจเข้าไปในสถานที่หรือยานพาหนะใดๆ เพื่อตรวจ ค้น ยึด อายัดเครื่องสำอาง เครื่องมือ เครื่องใช้ ภาชนะบรรจุ หีบห่อ ฉลาก เอกสาร หรือสิ่งใดๆ ที่เกี่ยวข้องกับเครื่องสำอางดังกล่าวซึ่งสงสัยว่าจะใช้

ในการกระทำความผิดหรือน่าจะเกี่ยวข้องกับการกระทำความผิด ซึ่งต้องอ้างเป็นเหตุที่จะออกหมายค้นในที่รโหฐานหรือยานพาหนะได้เสียก่อน หากไม่มีเหตุที่จะออกหมายค้นดังกล่าวได้ ก็ย่อมไม่มีเหตุอันควรเชื่อที่จะทำการค้นโดยไม่ต้องมีหมายค้นได้แต่อย่างใด

สรุปได้ว่า หากไม่มีเหตุที่จะออกหมายค้นได้ ตามมาตรา 47 วรรคหนึ่ง (3) แห่งพระราชบัญญัติเครื่องสำอาง พ.ศ. 2558 พนักงานเจ้าหน้าที่ก็ย่อมไม่มีอำนาจค้นโดยไม่ต้องมีหมายค้น ตามมาตรา 47 วรรคสาม แห่งพระราชบัญญัติเครื่องสำอาง พ.ศ. 2558

อย่างไรก็ตาม คำว่า “เหตุอันควรเชื่อ” ตามบทบัญญัติมาตรา 4 แห่งพระราชบัญญัติเครื่องสำอาง พ.ศ. 2558 ไม่มีบทนิยาม ไม่ได้บัญญัติความหมายไว้ในกฎหมายใด และไม่มีหลักเกณฑ์ที่ชัดเจนแน่นอน ซึ่งต้องขึ้นอยู่กับการใช้ดุลพินิจของพนักงานเจ้าหน้าที่ผู้ทำการค้นว่า เหตุอันควรเชื่อนั้นมีมูลฐานมาจากการแสวงหาข้อเท็จจริงและพยานหลักฐานในเบื้องต้นก่อนการค้นนั้นอย่างไร เช่น การพิจารณาจากข้อมูลที่ได้จากการรายงานการเฝ้าสังเกตการณ์ของพนักงานเจ้าหน้าที่ที่ได้ทำไว้เป็นลายลักษณ์อักษร หรือพิจารณาจากข้อมูลในหนังสือร้องเรียนหรือร้องทุกข์กล่าวโทษของผู้เสียหายหรือผู้กล่าวโทษ เป็นต้น ทั้งนี้ เหตุอันควรเชื่อนั้นต้องเชื่อว่าหากเนินเข้ากว่าจะเอาหมายค้นมาได้จะมีการยกย้าย ชุกซ่อน ทำให้เปลี่ยนสภาพไปจากเดิม หรือทำลายหลักฐานที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิด และเหตุอันควรเชื่อนั้นต้องมีอยู่ก่อนการค้นทุกครั้ง เพื่อไม่ให้เกิดผลต่อเสรีภาพของประชาชนมากเกินไป และในขณะเดียวกันก็ต้องได้ข้อเท็จจริงและพยานหลักฐานอย่างรวดเร็วเช่นเดียวกัน

เมื่อไม่มีกฎหมายบัญญัติบทนิยามไว้เป็นการเฉพาะให้ชัดเจนว่าการกระทำใดที่ถือว่ามีเหตุอันควรเชื่ออันก่อให้เกิดอำนาจการค้นโดยไม่ต้องมีหมายค้น พนักงานเจ้าหน้าที่ตามพระราชบัญญัติเครื่องสำอาง พ.ศ. 2558 จึงต้องใช้ดุลพินิจในการพิจารณาเป็นสำคัญ และในฐานะเป็นผู้บังคับใช้กฎหมาย จึงจำเป็นต้องมีความรู้เกี่ยวกับประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาว่าด้วยการค้น ซึ่งอาจใช้เป็นส่วนหนึ่งในการกำหนดแนวทางการปฏิบัติงานในการแสวงหาข้อเท็จจริงและพยานหลักฐาน กรณีค้นโดยไม่ต้องมีหมายค้นในที่รโหฐานหรือยานพาหนะ ดังนี้

4.4.1 การปฏิบัติงานของพนักงานเจ้าหน้าที่ก่อนการตรวจค้น

4.4.1.1 การพิจารณาเหตุที่จะออกหมายค้นในที่รโหฐานหรือยานพาหนะ

- พระราชบัญญัติเครื่องสำอาง พ.ศ. 2558

“มาตรา 47 เพื่อปฏิบัติการให้เป็นไปตามพระราชบัญญัตินี้ ให้พนักงานเจ้าหน้าที่มีอำนาจ ดังต่อไปนี้

(3) ในกรณีที่มีเหตุอันควรสงสัยว่ามีการกระทำความผิดตามพระราชบัญญัตินี้ อาจเข้าไปในสถานที่หรือยานพาหนะใดๆ เพื่อตรวจ ค้น ยึดอายัดเครื่องสำอาง เครื่องมือเครื่องใช้ ภาชนะบรรจุ หีบห่อ ฉลาก เอกสาร หรือสิ่งใดๆ ที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดซึ่งสงสัยว่าจะใช้ในการกระทำความผิดหรือน่าจะเกี่ยวข้องกับการกระทำความผิด

มาตรา 47 วรรคสาม บัญญัติว่า “การปฏิบัติหน้าที่ตาม (3) ต้องมีหมายค้น เว้นแต่มีเหตุอันควรเชื่อว่า หากเน้นซ้ำกว่าจะเอาหมายค้นมาได้จะมีการยกย้าย ชุกซ่อน ทำให้เปลี่ยนสภาพไปจากเดิม หรือทำลายหลักฐานที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิด ให้ทำการค้นได้โดยไม่ต้องมีหมายค้น แต่ต้องปฏิบัติตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาว่าด้วยการค้น”

- ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

“มาตรา 69 เหตุที่จะออกหมายค้นได้มีดังต่อไปนี้

(2) เพื่อพบและยึดสิ่งของซึ่งมีไว้เป็นความผิด หรือได้มาโดยผิดกฎหมาย หรือมีเหตุอันควรสงสัยว่าได้ใช้หรือตั้งใจจะใช้ในการกระทำความผิด”

“มาตรา 92 ห้ามมิให้ค้นในที่รโหฐานโดยไม่มีหมายค้นหรือคำสั่งของศาล เว้นแต่พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจเป็นผู้ค้น และในกรณีดังต่อไปนี้

(4) เมื่อมีพยานหลักฐานตามสมควรว่าสิ่งของที่มีไว้เป็นความผิดหรือได้มาโดยการกระทำความผิดหรือได้ใช้หรือมีไว้เพื่อจะใช้ในการกระทำความผิด หรืออาจเป็นพยานหลักฐานพิสูจน์การกระทำความผิดได้ซ่อนหรืออยู่ในนั้น ประกอบทั้งต้องมีเหตุอันควรเชื่อว่าเนื่องจากการเน้นซ้ำกว่าจะเอาหมายค้นมาได้สิ่งของนั้นจะถูกโยกย้ายหรือทำลายเสียก่อน”

มาตรา 92 วรรคสอง บัญญัติว่า “การใช้อำนาจตาม (4) ให้พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจผู้ค้นส่งมอบสำเนาบันทึกการตรวจค้นและบัญชีทรัพย์สินที่ได้จากการตรวจค้น รวมทั้งจัดทำบันทึกแสดงเหตุผลที่ทำให้สามารถเข้าค้นได้เป็นหนังสือให้ไว้แก่ผู้ครอบครองสถานที่ที่ถูกตรวจค้น แต่ถ้าไม่มีผู้ครอบครองอยู่ ณ ที่นั้นให้ส่งมอบหนังสือดังกล่าวแก่บุคคลเช่นว่านั้นในทันทีที่กระทำได้ และรีบรายงานเหตุผลและผลการตรวจค้นเป็นหนังสือต่อผู้บังคับบัญชาเหนือขึ้นไป”

“มาตรา 2 ในประมวลกฎหมายนี้

(13) “ที่รโหฐาน” หมายความว่าต่าง ๆ ซึ่งมีใช้ที่สาธารณสถานดังบัญญัติไว้ในกฎหมายลักษณะอาญา”

จากกรณีตามบัญญัติกฎหมายทั้งสองฉบับดังกล่าวประกอบกันข้างต้น จะเห็นได้ว่าพนักงานเจ้าหน้าที่ต้องแสวงหาข้อเท็จจริงและพยานหลักฐานในเบื้องต้นก่อน จากนั้นจึงจะใช้ดุลพินิจพิจารณาซึ่งนำหน้าจากข้อเท็จจริงและพยานหลักฐานดังกล่าวว่ามีเหตุอันควรสงสัยหรือไม่ หากไม่มีเหตุอันควรสงสัยว่ามีการกระทำความผิดตามพระราชบัญญัติเครื่องสำอาง พ.ศ. 2558 พนักงานเจ้าหน้าที่ก็ไม่มีเหตุที่จะไปอ้างต่อศาลยุติธรรมในการออกหมายค้นในที่รโหฐานหรือยานพาหนะได้ และรวมถึงไม่มีอำนาจค้นโดยไม่มีหมายด้วย และในขณะเดียวกันหากใช้ดุลพินิจพิจารณาแล้วเห็นว่ามีความน่าเชื่อถือโดยที่ทำให้เห็นว่าเป็นไปได้ที่จะพบสิ่งของที่ต้องการพบอยู่ในสถานที่ที่จะทำการตรวจค้น ซึ่งถือว่ามีเหตุอันควรสงสัยว่ามีการกระทำความผิดตามพระราชบัญญัติเครื่องสำอาง พ.ศ. 2558 ไม่ว่าจะเป็นเครื่องสำอาง เครื่องมือเครื่องใช้ ภาชนะบรรจุ หีบห่อ ฉลาก เอกสาร หรือสิ่งใดๆ ที่เกี่ยวข้องกับเครื่องสำอางดังกล่าว ประกอบมีข้อสงสัยอีกชั้นหนึ่งด้วยว่าเหตุอันควรสงสัยที่ว่านั้นผู้กระทำความผิดจะใช้ในการกระทำความผิดหรือน่าจะเกี่ยวข้องกับการกระทำความผิด พนักงานเจ้าหน้าที่ก็อ้างเป็นเหตุที่จะขอให้ศาลยุติธรรมออกหมายค้นได้

เมื่อครบองค์ประกอบเงื่อนไขอันเป็นเหตุที่จะขอให้ศาลยุติธรรมออกหมายค้นได้แล้ว ประกอบมีเหตุอันควรเชื่อตามมาตรา 47 วรรคสาม แห่งพระราชบัญญัติเครื่องสำอาง พ.ศ. 2558 พนักงานเจ้าหน้าที่ก็ย่อมมีอำนาจค้นโดยไม่มีหมายค้น แต่ต้องปฏิบัติตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาว่าด้วยการค้นต่อไป

4.4.1.2 การพิจารณาพยานหลักฐานตามสมควร

- พระราชบัญญัติเครื่องสำอาง พ.ศ. 2558

มาตรา 47 วรรคสาม บัญญัติว่า “การปฏิบัติหน้าที่ตาม (3) ต้องมีหมายค้น เว้นแต่มีเหตุอันควรเชื่อว่า หากเน้นซ้ำกว่าจะเอาหมายค้นมาได้จะมีการยกย้าย ชุกซ่อน ทำให้เปลี่ยนสภาพไปจากเดิม หรือทำลายหลักฐานที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิด ให้ทำการค้นได้โดยไม่ต้องมีหมายค้น แต่ต้องปฏิบัติตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาว่าด้วยการค้น”

- ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

“มาตรา 59/1 ก่อนออกหมาย จะต้องปรากฏพยานหลักฐานตามสมควรที่ทำให้ศาลเชื่อได้ว่า มีเหตุที่จะออกหมายตามมาตรา 66 มาตรา 69 หรือมาตรา 71”

“มาตรา 226 พยานวัตถุ พยานเอกสาร หรือพยานบุคคลซึ่งน่าจะพิสูจน์ได้ว่า จำเลยมีผิดหรือบริสุทธิ์ ให้อ้างเป็นพยานหลักฐานได้ แต่ต้องเป็นพยานชนิดที่มีได้เกิดขึ้นจากการจงใจ มีคำมั่นสัญญา ชูเชิญ หลอกลวง หรือโดยมิชอบประการอื่น และให้สืบตามบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายนี้หรือกฎหมายอื่นอันว่าด้วยการสืบพยาน”

การชั่งน้ำหนักพยานหลักฐานตามสมควรในการออกหมายค้นโดยศาลยุติธรรมนี้ เป็นพยานหลักฐานที่มีน้ำหนักน้อยกว่าการชั่งน้ำหนักพยานหลักฐานในชั้นไต่สวนมูลฟ้องและในชั้นพิจารณา แต่พยานหลักฐานดังกล่าวต้องมีความน่าเชื่อถือโดยที่ทำให้เห็นว่ามีความเป็นไปได้ที่จะพบสิ่งของที่ต้องการพบอยู่ในสถานที่ที่จะทำการตรวจค้นนั้น

พยานหลักฐานตามสมควรนั้น ต้องปรากฏพยานหลักฐาน เช่น พยานวัตถุ พยานเอกสาร หรือพยานบุคคล ที่ทำให้ศาลเชื่อได้ว่ามีเหตุที่จะออกหมายค้นได้ โดยน้ำหนักของพยานหลักฐานดังกล่าวไม่จำเป็นต้องถือเคร่งครัดเช่นเดียวกับการรับฟังพยานหลักฐานที่ใช้พิสูจน์ความผิดของผู้ถูกกล่าวหา แต่อย่างไรก็ตาม แม้มีพยานหลักฐานตามสมควรที่ทำให้ศาลเชื่อได้เท่านั้นก็เพียงพอ

เมื่อพิจารณาพยานหลักฐานตามสมควรแล้ว เชื่อว่าศาลยุติธรรมเชื่อพยานหลักฐานตามที่พนักงานเจ้าหน้าที่นำเสนอว่ามีเหตุที่จะออกหมายค้นได้ ประกอบมีเหตุอันควรเชื่อตามมาตรา 47 วรรคสาม แห่งพระราชบัญญัติเครื่องสำอาง พ.ศ. 2558 พนักงานเจ้าหน้าที่ก็ย่อมมีอำนาจค้นโดยไม่มีหมายค้น แต่ต้องปฏิบัติตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาว่าด้วยการค้นต่อไป

4.4.1.3 ผู้มีอำนาจในการตรวจค้น

- พระราชบัญญัติเครื่องสำอาง พ.ศ. 2558

มาตรา 47 วรรคหนึ่ง (3) บัญญัติว่า “ในกรณีที่มีเหตุอันควรสงสัยว่ามีการกระทำความผิดตามพระราชบัญญัตินี้ อาจเข้าไปในสถานที่หรือยานพาหนะใดๆ เพื่อตรวจ ค้น ยึดอายัดเครื่องสำอาง

เครื่องมือเครื่องใช้ ภาชนะบรรจุ หีบห่อ ฉลาก เอกสาร หรือสิ่งใดๆ ที่เกี่ยวข้องกับเครื่องสำอางดังกล่าวซึ่งสงสัยว่าจะใช้ในการกระทำความผิดหรือน่าจะเกี่ยวข้องกับการกระทำความผิด”

มาตรา 47 วรรคสาม บัญญัติว่า “การปฏิบัติหน้าที่ตาม (3) ต้องมีหมายค้น เว้นแต่มีเหตุอันควรเชื่อว่า หากเน้นซ้ำกว่าจะเอาหมายค้นมาได้จะมีการยกย้าย ชุกซ่อน ทำให้เปลี่ยนสภาพไปจากเดิม หรือทำลายหลักฐานที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิด ให้ทำการค้นได้โดยไม่ต้องมีหมายค้น แต่ต้องปฏิบัติตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาว่าด้วยการค้น”

“มาตรา 49 ให้พนักงานเจ้าหน้าที่ผู้ค้น บันทึกรายละเอียดแห่งการค้นและบัญชีรายละเอียดสิ่งของที่ค้น ยึด หรืออายัด

- ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

“มาตรา 92 ห้ามมิให้ค้นในที่รโหฐานโดยไม่มีหมายค้นหรือคำสั่งของศาล เว้นแต่พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจเป็นผู้ค้น และในกรณีดังต่อไปนี้

(4) เมื่อมีพยานหลักฐานตามสมควรว่าสิ่งของที่มิใช่เป็นความผิดหรือได้มาโดยการกระทำความผิดหรือได้ใช้หรือมิใช่เพื่อจะใช้ในการกระทำความผิด หรืออาจเป็นพยานหลักฐานพิสูจน์การกระทำความผิดได้ซ่อนหรืออยู่ในนั้น ประกอบทั้งต้องมีเหตุอันควรเชื่อว่าเนื่องจากการเน้นซ้ำกว่าจะเอาหมายค้นมาได้สิ่งของนั้นจะถูกโยกย้ายหรือทำลายเสียก่อน”

มาตรา 92 วรรคสอง บัญญัติว่า “การใช้อำนาจตาม (4) ให้พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจผู้ค้นส่งมอบสำเนาบันทึกการตรวจค้นและบัญชีทรัพย์สินที่ได้จากการตรวจค้น รวมทั้งจัดทำบันทึกแสดงเหตุผลที่ทำให้สามารถเข้าค้นได้เป็นหนังสือให้ไว้แก่ผู้ครอบครองสถานที่ที่ถูกตรวจค้น แต่ถ้าไม่มีผู้ครอบครองอยู่ ณ ที่นั้นให้ส่งมอบหนังสือดังกล่าวแก่บุคคลเช่นว่านั้นในทันทีที่กระทำได้ และรับรายงานเหตุผลและผลการตรวจค้นเป็นหนังสือต่อผู้บังคับบัญชาเหนือขึ้นไป”

“มาตรา 97 ในกรณีที่ค้นโดยมีหมาย เจ้าพนักงานผู้มีชื่อในหมายค้นหรือผู้รักษาการแทน ซึ่งต้องเป็นพนักงานฝ่ายปกครองตั้งแต่ระดับสามหรือตำรวจซึ่งมียศตั้งแต่ชั้นร้อยตำรวจตรีขึ้นไปเท่านั้นมีอำนาจเป็นหัวหน้าไปจัดการให้เป็นไปตามหมายนั้น”

จากบทบัญญัติกฎหมายดังกล่าวข้างต้น จะเห็นได้ว่า บทบัญญัติกฎหมายดังกล่าวเป็นเรื่องของการค้นในที่รโหฐานหรือยานพาหนะโดยไม่มีหมายค้นในเวลากลางวัน กล่าวคือ ระหว่างพระอาทิตย์ขึ้นและพระอาทิตย์ตก พระราชบัญญัติเครื่องสำอาง พ.ศ. 2558 ไม่ได้บัญญัติว่าพนักงานเจ้าหน้าที่ตั้งแต่ระดับใด มีอำนาจทำการตรวจค้นโดยไม่มีหมายค้นไว้เป็นการเฉพาะ เพียงแต่บัญญัติให้พนักงานเจ้าหน้าที่ผู้ค้นบันทึกรายละเอียดแห่งการค้น ตามมาตรา 49 วรรคหนึ่ง แห่งพระราชบัญญัติเครื่องสำอาง พ.ศ. 2558 เท่านั้น พนักงานเจ้าหน้าที่ผู้ค้น จึงต้องเป็นพนักงานเจ้าหน้าที่ตั้งแต่ระดับปฏิบัติการขึ้นไป โดยการเทียบเคียงและต้องปฏิบัติให้เป็นไปตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 97

4.4.1.4 การแสดงความบริสุทธิ์ต่อหน้าบุคคลก่อนเข้าตรวจค้น

- พระราชบัญญัติเครื่องสำอาง พ.ศ. 2558

มาตรา 53 วรรคหนึ่ง บัญญัติว่า “ในการปฏิบัติหน้าที่ตามพระราชบัญญัตินี้ ให้พนักงานเจ้าหน้าที่เป็นเจ้าพนักงานตามประมวลกฎหมายอาญา”

มาตรา 54 วรรคหนึ่ง บัญญัติว่า “ในการปฏิบัติหน้าที่ พนักงานเจ้าหน้าที่ต้องแสดงบัตรประจำตัวต่อบุคคลที่เกี่ยวข้อง”

มาตรา 52 วรรคหนึ่ง บัญญัติว่า “ในการปฏิบัติหน้าที่ตามมาตรา 47 (1) (2) หรือ (3) ให้กระทำการต่อหน้าผู้ครอบครองสถานที่หรือยานพาหนะ หรือถ้าเจ้าของหรือผู้ครอบครองไม่อยู่ในที่นั้น ก็ให้กระทำต่อหน้าบุคคลอื่นอย่างน้อยสองคน ซึ่งพนักงานเจ้าหน้าที่ได้ร้องขอมาเป็นพยาน

มาตรา 47 วรรคสาม บัญญัติว่า “การปฏิบัติหน้าที่ตาม (3) ต้องมีหมายค้น เว้นแต่มีเหตุอันควรเชื่อว่า หากเน้นซ้ำกว่าจะเอาหมายค้นมาได้จะมีการยกย้าย ชุกซ่อน ทำให้เปลี่ยนสภาพไปจากเดิม หรือทำลายหลักฐานที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิด ให้ทำการค้นได้โดยไม่ต้องมีหมายค้น แต่ต้องปฏิบัติตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาว่าด้วยการค้น”

- ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

“มาตรา 102 การค้นในที่รโหฐานนั้น ก่อนลงมือค้นให้เจ้าพนักงานผู้ค้นแสดงความบริสุทธิ์เสียก่อน และเท่าที่สามารถจะทำได้ให้ค้นต่อหน้าผู้ครอบครองสถานที่หรือบุคคลในครอบครัวของผู้ค้น หรือถ้าหาบุคคลเช่นกล่าวนั้นไม่ได้ ก็ให้ค้นต่อหน้าบุคคลอื่นอย่างน้อยสองคนซึ่งเจ้าพนักงานได้ขอ ร้องมาเป็นพยาน

การค้นที่อยู่หรือสำนักงานของผู้ต้องหาหรือจำเลยซึ่งถูกควบคุมหรือขังอยู่ให้ทำต่อหน้าผู้นั้น ถ้าผู้นั้นไม่สามารถหรือไม่ตั้งใจมากำกับจะตั้งผู้แทน หรือให้พยานมากำกับก็ได้ ถ้าผู้แทนหรือพยานไม่มี ให้ค้นต่อหน้าบุคคลในครอบครัวหรือต่อหน้าพยานดังกล่าวในวรรคก่อน”

มาตรา 94 วรรคหนึ่ง บัญญัติว่า “ให้พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจที่ทำการค้นในที่รโหฐาน สั่งเจ้าของหรือคนอยู่ในนั้นหรือผู้รักษาสถานที่ซึ่งจะค้น ให้อยอมให้เข้าไปโดยมิหวงห้าม อีกทั้งให้ความสะดวกตามสมควรทุกประการในอันที่จะจัดการตามหมาย ทั้งนี้ ให้พนักงานผู้นั้นแสดงหมายหรือถ้าค้นได้โดยไม่ต้องมีหมายก็ให้แสดงนามและตำแหน่ง”

กรณีตามบทบัญญัติกฎหมายทั้งสองฉบับดังกล่าวข้างต้นประกอบกัน จะเห็นได้ว่าประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาไม่ได้บัญญัติเกี่ยวกับการค้นยานพาหนะไว้เป็นการเฉพาะ ประกอบกับพระราชบัญญัติเครื่องสำอาง พ.ศ. 2558 ก็ไม่ได้บัญญัติวิธีปฏิบัติเกี่ยวกับการค้นไว้เป็นการเฉพาะเช่นกัน จึงต้องนำวิธีปฏิบัติตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาว่าด้วยการค้น ประกอบพระราชบัญญัติเครื่องสำอาง พ.ศ. 2558 มาใช้ในการปฏิบัติงานของพนักงานเจ้าหน้าที่ด้วย ซึ่งพนักงานเจ้าหน้าที่ผู้ค้นต้องแสดงความบริสุทธิ์ก่อนลงมือค้น โดยการแสดงบัตรประจำตัวซึ่งระบุชื่อและตำแหน่งของพนักงานเจ้าหน้าที่ผู้ค้นต่อหน้าผู้ครอบครองสถานที่หรือยานพาหนะ หรือถ้าเจ้าของหรือผู้ครอบครองไม่อยู่ในที่นั้น ก็ให้กระทำต่อหน้าบุคคลอื่นอย่างน้อยสองคน ซึ่งพนักงานเจ้าหน้าที่ได้ร้องขอมาเป็นพยาน กรณีการค้นที่อยู่หรือสำนักงานหรือ

ยานพาหนะของผู้ต้องหาหรือจำเลยซึ่งถูกควบคุมหรือขังอยู่ให้ทำต่อหน้าผู้นั้น ถ้าผู้นั้นไม่สามารถหรือไม่ตั้งใจ มากำกับจะตั้งผู้แทน หรือให้พยานมากำกับก็ได้ ถ้าผู้แทนหรือพยานไม่มี ให้ค้นต่อหน้าบุคคลในครอบครัวหรือ ต่อหน้าบุคคลอื่นอย่างน้อยสองคนซึ่งพนักงานเจ้าหน้าที่ได้ขอร้องมาเป็นพยาน กรณีนี้จะเห็นว่าประมวล กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาได้กำหนดลำดับความสำคัญการค้นต่อหน้าบุคคลที่เกี่ยวข้องว่าบุคคลใด ต้องเป็นลำดับก่อนหรือหลัง และในขณะเดียวกันพระราชบัญญัติเครื่องสำอาง พ.ศ. 2558 ได้กำหนดการค้น ยานพาหนะไว้ แต่ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาไม่ได้กำหนดการค้นยานพาหนะไว้แต่อย่างใด

4.4.2 การปฏิบัติงานของพนักงานเจ้าหน้าที่ในขณะตรวจค้น

4.4.2.1 การใช้อำนาจของพนักงานเจ้าหน้าที่ในขณะตรวจค้น

- พระราชบัญญัติเครื่องสำอาง พ.ศ. 2558

มาตรา 47 วรรคหนึ่ง (3) บัญญัติว่า “ในกรณีที่มีเหตุอันควรสงสัยว่ามีการ กระทำความผิดตามพระราชบัญญัตินี้ อาจเข้าไปในสถานที่หรือยานพาหนะใดๆ เพื่อตรวจ ค้น ยึดอายัด เครื่องสำอาง เครื่องมือเครื่องใช้ ภาชนะบรรจุ หีบห่อ ฉลาก เอกสาร หรือสิ่งใดๆ ที่เกี่ยวข้องกับเครื่องสำอาง ดังกล่าวซึ่งสงสัยว่าจะใช้ในการกระทำความผิดหรือน่าจะเกี่ยวข้องกับการกระทำความผิด”

มาตรา 47 วรรคสอง บัญญัติว่า “ในการปฏิบัติหน้าที่ตามวรรคหนึ่ง ให้ผู้ที่ เกี่ยวข้องอำนวยความสะดวกตามสมควร”

มาตรา 47 วรรคสาม บัญญัติว่า “การปฏิบัติหน้าที่ตาม (3) ต้องมีหมายค้น เว้น แต่มีเหตุอันควรเชื่อว่า หากเน้นซ้ำกว่าจะเอาหมายค้นมาได้จะมีการยกย้าย ซุกซ่อน ทำให้เปลี่ยนสภาพไปจาก เดิม หรือทำลายหลักฐานที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิด ให้ทำการค้นได้โดยไม่ต้องมีหมายค้น แต่ต้องปฏิบัติ ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาว่าด้วยการค้น”

มาตรา 54 วรรคหนึ่ง บัญญัติว่า “ในการปฏิบัติหน้าที่ พนักงานเจ้าหน้าที่ต้อง แสดงบัตรประจำตัวต่อบุคคลที่เกี่ยวข้อง”

- ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

“มาตรา 94 ให้พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจที่ทำการค้นในที่รโหฐาน สิ่งเจ้าของหรือคนอยู่ในนั้นหรือผู้รักษาสถานที่ซึ่งจะค้น ให้ยอมให้เข้าไปโดยมิหวงห้าม อีกทั้งให้ความสะดวก ตามสมควรทุกประการในอันที่จะจัดการตามหมาย ทั้งนี้ ให้พนักงานผู้นั้นแสดงหมายหรือถ้าค้นได้โดยไม่ต้อง มีหมายก็ให้แสดงนามและตำแหน่ง

ถ้าบุคคลดังกล่าวในวรรคต้นมิยอมให้เข้าไป เจ้าพนักงานมีอำนาจใช้กำลังเพื่อ เข้าไป ในกรณีจำเป็นจะเปิดหรือทำลายประตูบ้าน ประตูเรือน หน้าต่าง รั้วหรือสิ่งกีดขวางอย่างอื่นทำนอง เดียวกันนั้นก็ได้”

“มาตรา 100 ถ้ามีเหตุอันควรสงสัยว่าบุคคลซึ่งอยู่ในที่ซึ่งค้นหรือจะถูกค้น จะขัดขวางถึงกับทำให้การค้นไร้ผล เจ้าพนักงานผู้ค้นมีอำนาจเอาตัวผู้นั้นควบคุมไว้หรือให้อยู่ในความดูแลของ เจ้าพนักงานในขณะทำการค้นเท่าที่จำเป็น เพื่อมิให้ขัดขวางถึงกับทำให้การค้นนั้นไร้ผล

ถ้ามีเหตุอันควรสงสัยว่าบุคคลนั้นได้เอาสิ่งของที่ต้องการพบชุกซ่อนในร่างกาย เจ้าพนักงานผู้ค้น มีอำนาจค้นตัวผู้นั้นได้ดังบัญญัติไว้ตามมาตรา 85”

กรณีตามบทบัญญัติแห่งพระราชบัญญัติเครื่องสำอาง พ.ศ. 2558 ดังกล่าวข้างต้น ได้บัญญัติให้ผู้ที่เกี่ยวข้องไม่ว่าจะเป็นเจ้าของหรือคนอยู่ในนั้นหรือผู้รักษาสถานที่ซึ่งจะค้นอำนวยความสะดวกตามสมควร ในการปฏิบัติหน้าที่ของพนักงานเจ้าหน้าที่ แต่ไม่ได้กำหนดไว้ว่า กรณีบุคคลดังกล่าวยินยอมให้เข้าไป พนักงานเจ้าหน้าที่มีอำนาจตามกฎหมายอย่างไรหรือต้องปฏิบัติอย่างไร ดังนั้น พนักงานเจ้าหน้าที่จึงต้องปฏิบัติตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาว่าด้วยการค้น โดยการออกคำสั่งให้เจ้าของหรือคนอยู่ในนั้นหรือผู้รักษาสถานที่ซึ่งจะค้นยินยอมและอำนวยความสะดวกให้พนักงานเจ้าหน้าที่เข้าไปก่อน เมื่อบุคคลที่เกี่ยวข้องดังกล่าวยินยอมและอำนวยความสะดวกตามสมควรแล้ว พนักงานเจ้าหน้าที่จึงแสดงแสดงบัตรประจำตัว และนามและตำแหน่งให้ดูและตรวจสอบในกรณีการค้นโดยไม่มีหมาย และในขณะเดียวกันหากบุคคลที่เกี่ยวข้องดังกล่าวไม่ยินยอมให้เข้าตรวจค้น พนักงานเจ้าหน้าที่จึงจะมีอำนาจใช้กำลังบังคับเพื่อเข้าไปในสถานที่ซึ่งจะค้น และในกรณีจำเป็นจะต้องเปิดหรือทำลายประตูบ้าน ประตูเรือน หน้าต่าง รั้วหรือสิ่งกีดขวางอย่างอื่นก็มีอำนาจทำได้เช่นเดียวกัน

นอกจากนี้พนักงานเจ้าหน้าที่ยังมีอำนาจตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาว่าด้วยการค้นอีก กล่าวคือ ในระหว่างที่พนักงานเจ้าหน้าที่ทำการตรวจค้นอยู่นั้นมีเหตุอันควรสงสัยว่ามีบุคคลซึ่งอยู่ในที่ซึ่งค้นหรือจะถูกค้น จะขัดขวางถึงกับทำให้การค้นไร้ผล เจ้าพนักงานผู้ค้นมีอำนาจเอาตัวผู้นั้นควบคุมไว้หรือให้อยู่ในความดูแลของเจ้าพนักงาน ในขณะที่ทำการค้นเท่าที่จำเป็น เพื่อมิให้ขัดขวางถึงกับทำให้การค้นนั้นไร้ผล และถ้าบุคคลนั้นได้เอาสิ่งของที่ต้องการพบชุกซ่อนในร่างกาย เจ้าพนักงานผู้ค้นก็มีอำนาจค้นตัวผู้นั้นได้อีกเช่นเดียวกัน

4.4.2.2 ระยะเวลาในการตรวจค้น

- พระราชบัญญัติเครื่องสำอาง พ.ศ. 2558

มาตรา 47 วรรคสาม บัญญัติว่า “การปฏิบัติหน้าที่ตาม (3) ต้องมีหมายค้น เว้นแต่มีเหตุอันควรเชื่อว่า หากเนิ่นช้ากว่าจะเอาหมายค้นมาได้จะมีการยกย้าย ชุกซ่อน ทำให้เปลี่ยนสภาพไปจากเดิม หรือทำลายหลักฐานที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิด ให้ทำการค้นได้โดยไม่ต้องมีหมายค้น แต่ต้องปฏิบัติตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาว่าด้วยการค้น”

- ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

“มาตรา 96 การค้นในที่รโหฐานต้องกระทำระหว่างพระอาทิตย์ขึ้นและตก มีข้อยกเว้นดังนี้

- (1) เมื่อลงมือค้นแต่ในเวลากลางวัน ถ้ายังไม่เสร็จจะค้นต่อไปในเวลากลางคืนก็ได้
- (2) ในกรณีฉุกเฉินอย่างยิ่ง หรือซึ่งมีกฎหมายอื่นบัญญัติให้ค้นได้เป็นพิเศษ

จะทำการค้นในเวลากลางคืนก็ได้”

จะเห็นว่า ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 96 บัญญัติให้การตรวจค้นของพนักงานเจ้าหน้าที่ผู้ทำการค้นต้องกระทำในเวลากลางวัน ถ้ายังไม่เสร็จจะค้นต่อไปในเวลากลางคืนก็ได้ หมายถึง พนักงานเจ้าหน้าที่ต้องเริ่มลงมือปฏิบัติหน้าที่ในการตรวจค้นตั้งแต่เวลากลางวัน กล่าวคือ ระหว่างพระอาทิตย์ขึ้นและพระอาทิตย์ตก แต่การตรวจค้นนั้นยังไม่เสร็จ พนักงานเจ้าหน้าที่ก็มีอำนาจที่จะค้นต่อเนืองไปจนถึงเวลากลางคืนก็ได้ กรณีการค้นในเวลากลางคืน จะกระทำต่อกฎเมื่อกรณีมีเหตุฉุกเฉินอย่างยิ่งหรือซึ่งมีกฎหมายอื่นบัญญัติให้ค้นได้เป็นพิเศษ จะทำการค้นในเวลากลางคืนก็ได้ ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 96 วรรคหนึ่ง (2)

4.4.2.3 ขอบเขตในการตรวจค้น

- พระราชบัญญัติเครื่องสำอาง พ.ศ. 2558

มาตรา 47 วรรคหนึ่ง (3) บัญญัติว่า “ในกรณีที่มีเหตุอันควรสงสัยว่ามีการกระทำความผิดตามพระราชบัญญัตินี้ อาจเข้าไปในสถานที่หรือยานพาหนะใดๆ เพื่อตรวจ ค้น ยึดอายัดเครื่องสำอาง เครื่องมือเครื่องใช้ ภาชนะบรรจุ หีบห่อ ฉลาก เอกสาร หรือสิ่งใดๆ ที่เกี่ยวข้องกับเครื่องสำอางดังกล่าวซึ่งสงสัยว่าจะใช้ในการกระทำความผิดหรือน่าจะเกี่ยวข้องกับการกระทำความผิด”

มาตรา 47 วรรคสาม บัญญัติว่า “การปฏิบัติหน้าที่ตาม (3) ต้องมีหมายค้น เว้นแต่มีเหตุอันควรเชื่อว่า หากเน้นซ้ำกว่าจะเอาหมายค้นมาได้จะมีการยักย้าย ซุกซ่อน ทำให้เปลี่ยนสภาพไปจากเดิม หรือทำลายหลักฐานที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิด ให้ทำการค้นได้โดยไม่ต้องมีหมายค้น แต่ต้องปฏิบัติตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาว่าด้วยการค้น”

- ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

“มาตรา 98 การค้นในที่รโหฐานนั้นจะค้นได้แต่เฉพาะหาตัวคนหรือสิ่งของที่ต้องการค้นเท่านั้น แต่มีข้อยกเว้นดังนี้

(1) ในกรณีที่ค้นหาสิ่งของโดยไม่จำกัดสิ่ง เจ้าพนักงานผู้ค้นมีอำนาจยึดสิ่งของใดๆ ซึ่งน่าจะใช้เป็นพยานหลักฐานได้เพื่อเป็นประโยชน์หรือยื่นผู้ต้องหาหรือจำเลย

(2) เจ้าพนักงานซึ่งทำการค้นมีอำนาจจับบุคคลหรือสิ่งของอื่นในที่ค้นนั้นได้เมื่อมีหมายอีกต่างหาก หรือในกรณีความผิดซึ่งหน้า”

โดยหลักการค้นนั้นจะต้องเป็นการค้นหาตัวคนหรือสิ่งของที่ต้องการค้นหาเท่านั้น แต่ก็มีข้อยกเว้นตามที่ระบุไว้ข้างต้น ส่วนพระราชบัญญัติเครื่องสำอาง พ.ศ. 2558 ได้ให้อำนาจพนักงานเจ้าหน้าที่ผู้ค้นมีอำนาจเข้าไปในที่รโหฐานหรือยานพาหนะเพื่อค้นหาเครื่องสำอาง เครื่องมือเครื่องใช้ ภาชนะบรรจุ หีบห่อ ฉลาก เอกสาร หรือสิ่งใดๆ ที่เกี่ยวข้องกับเครื่องสำอางดังกล่าวซึ่งสงสัยว่าจะใช้ในการกระทำความผิดหรือน่าจะเกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดได้ แต่พนักงานเจ้าหน้าที่ผู้ค้นไม่มีอำนาจจับบุคคลหรือเพื่อหาสิ่งของอื่นในสถานที่ค้นนั้น เช่น พนักงานเจ้าหน้าที่ค้นโดยไม่มีหมายเพื่อหาเครื่องสำอางซึ่งสงสัยว่าจะใช้ในการกระทำความผิดหรือน่าจะเกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดเท่านั้น พนักงานเจ้าหน้าที่จะไปมุ่งค้น เพื่อหาบ้านนั้นไม่ได้ เป็นต้น

4.4.2.4 การปฏิบัติในระหว่างการตรวจค้น

- พระราชบัญญัติเครื่องสำอาง พ.ศ. 2558

มาตรา 47 วรรคหนึ่ง (3) บัญญัติว่า “ในกรณีที่มีเหตุอันควรสงสัยว่ามีการกระทำความผิดตามพระราชบัญญัตินี้ อาจเข้าไปในสถานที่หรือยานพาหนะใดๆ เพื่อตรวจ ค้น ยึดอายัดเครื่องสำอาง เครื่องมือเครื่องใช้ ภาชนะบรรจุ หีบห่อ ฉลาก เอกสาร หรือสิ่งใดๆ ที่เกี่ยวข้องกับเครื่องสำอางดังกล่าวซึ่งสงสัยว่าจะใช้ในการกระทำความผิดหรือน่าจะเกี่ยวข้องกับการกระทำความผิด”

มาตรา 47 วรรคสาม บัญญัติว่า “การปฏิบัติหน้าที่ตาม (3) ต้องมีหมายค้น เว้นแต่มีเหตุอันควรเชื่อว่า หากเน้นซ้ำกว่าจะเอาหมายค้นมาได้จะมีการยกย้าย ชุกซ่อน ทำให้เปลี่ยนสภาพไปจากเดิม หรือทำลายหลักฐานที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิด ให้ทำการค้นได้โดยไม่ต้องมีหมายค้น แต่ต้องปฏิบัติตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาว่าด้วยการค้น”

มาตรา 52 วรรคสอง บัญญัติว่า “สิ่งของใดที่ยึดหรืออายัด ต้องให้ผู้ครอบครองสถานที่หรือยานพาหนะ บุคคลที่ทำงานในสถานที่หรือยานพาหนะนั้น หรือพยานดู แล้วแต่กรณี เพื่อให้รับรองว่าถูกต้อง ถ้าบุคคลดังกล่าวนั้นรับรองหรือไม่ยอมรับรอง ให้พนักงานเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติหน้าที่บันทึกไว้”

มาตรา 52 วรรคสาม บัญญัติว่า “สิ่งของที่ยึดหรืออายัดได้ ให้ห่อหรือบรรจุหีบห่อ ตีตราไว้ หรือให้ทำเครื่องหมายไว้เป็นสำคัญ”

“มาตรา 49 ให้พนักงานเจ้าหน้าที่ผู้ค้น บันทึกรายละเอียดแห่งการค้นและบัญชีรายละเอียดสิ่งของที่ค้น ยึด หรืออายัด

บันทึกการค้นและบัญชีตามวรรคหนึ่ง ให้อ่านให้ผู้ครอบครองสถานที่หรือยานพาหนะ บุคคลที่ทำงานในสถานที่หรือยานพาหนะนั้น หรือพยานฟัง แล้วแต่กรณี และให้บุคคลนั้นลงลายมือชื่อรับรองไว้ ถ้าไม่ยอมลงลายมือชื่อรับรอง ให้พนักงานเจ้าหน้าที่ผู้ค้นบันทึกไว้และให้ส่งบันทึก บัญชี และสิ่งของที่ยึดไปยังสำนักงานคณะกรรมการอาหารและยาโดยรีบด่วน”

- ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

“มาตรา 99 ในการค้นนั้น เจ้าพนักงานต้องพยายามมิให้มีการเสียหายและกระจัดกระจายเท่าที่จะกระทำได้”

“มาตรา 101 สิ่งของที่ยึดได้ในการค้น ให้ห่อหรือบรรจุหีบห่อตีตราไว้หรือให้ทำเครื่องหมายไว้เป็นสำคัญ”

มาตรา 102 วรรคสาม บัญญัติว่า “สิ่งของใดที่ยึดได้ต้องให้ผู้ครอบครองสถานที่บุคคลในครอบครัว ผู้ต้องหา จำเลย ผู้แทนหรือพยานดูเพื่อให้รับรองว่าถูกต้อง ถ้าบุคคลเช่นกล่าวนั้นรับรองหรือไม่ยอมรับรองก็ให้บันทึกไว้”

“มาตรา 103 ให้เจ้าพนักงานผู้ค้นบันทึกรายละเอียดแห่งการค้น และสิ่งของที่ยึดได้นั้นต้องมีบัญชีรายละเอียดไว้

บันทึกการค้นและบัญชีสิ่งของนั้นให้อ่านให้ผู้ครอบครองสถานที่ บุคคลในครอบครัวผู้ต้องหา จำเลย ผู้แทนหรือพยานฟัง แล้วแต่กรณี แล้วให้ผู้นั้นลงลายมือชื่อรับรองไว้”

“มาตรา 92 ห้ามมิให้ค้นในที่รโหฐานโดยไม่มีหมายค้นหรือคำสั่งของศาล เว้นแต่พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจเป็นผู้ค้น และในกรณีดังต่อไปนี้

(4) เมื่อมีพยานหลักฐานตามสมควรว่าสิ่งของที่มิใช่เป็นความผิดหรือได้มาโดยการกระทำความผิดหรือได้ใช้หรือมิใช่เพื่อจะใช้ในการกระทำความผิด หรืออาจเป็นพยานหลักฐานพิสูจน์การกระทำความผิดได้ซ่อนหรืออยู่ในนั้น ประกอบทั้งต้องมีเหตุอันควรเชื่อว่าเนื่องจากการเน้นซ้ำกว่าจะเอาหมายค้นมาได้สิ่งของนั้นจะถูกโยกย้ายหรือทำลายเสียก่อน”

มาตรา 92 วรรคสอง บัญญัติว่า “การใช้อำนาจตาม (4) ให้พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจผู้ค้น ส่งมอบสำเนาบันทึกการตรวจค้นและบัญชีทรัพย์สินที่ได้จากการตรวจค้น รวมทั้งจัดทำบันทึกแสดงเหตุผลที่ทำให้สามารถเข้าค้นได้เป็นหนังสือให้ไว้แก่ผู้ครอบครองสถานที่ที่ถูกตรวจค้น แต่ถ้าไม่มีผู้ครอบครองอยู่ ณ ที่นั้นให้ส่งมอบหนังสือดังกล่าวแก่บุคคลเช่นว่านั้นในทันทีที่กระทำได้ และรีบรายงานเหตุผลและผลการตรวจค้นเป็นหนังสือต่อผู้บังคับบัญชาเหนือขึ้นไป”

จากกรณีบทบัญญัติกฎหมายทั้งสองฉบับดังกล่าวข้างต้นประกอบกัน แสดงให้เห็นว่าพนักงานเจ้าหน้าที่ต้องถือปฏิบัติตามพระราชบัญญัติเครื่องสำอาง พ.ศ. 2558 โดยเฉพาะในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการตรวจค้นในที่รโหฐานหรือยานพาหนะก่อน และหากบทบัญญัติแห่งพระราชบัญญัติเครื่องสำอาง พ.ศ. 2558 ไม่ได้บัญญัติไว้หรือบัญญัติไว้แต่ไม่ครบถ้วนก็ให้พนักงานเจ้าหน้าที่ถือปฏิบัติตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาว่าด้วยการค้นเพิ่มเติม

ในการตรวจค้นนั้น พนักงานเจ้าหน้าที่ผู้ค้นต้องพยายามมิให้มีการเสียหายและกระจัดกระจายเท่าที่จะกระทำได้ เช่น เข้าไปตรวจค้นเพื่อหาเครื่องสำอาง แต่รื้อหนังสือและเอกสารลงมาจากชั้นวางแล้วปล่อยให้กองอยู่กับพื้นเคลื่อนกลาดโดยไม่เก็บเข้าชั้นวางให้เรียบร้อย กรณีนี้อาจถือได้ว่า ไม่มีความพยายามทำเพื่อไม่ให้เกิดความเสียหายและกระจัดกระจายเท่าที่สามารถจะกระทำได้ กรณีเครื่องสำอางเครื่องมือเครื่องใช้ ภาชนะบรรจุ หีบห่อ ฉลาก เอกสาร หรือสิ่งใดๆ ที่เกี่ยวข้องกับเครื่องสำอางดังกล่าวที่ได้ยึดหรืออายัด ต้องให้ผู้ครอบครองสถานที่หรือยานพาหนะ บุคคลที่ทำงานในสถานที่หรือยานพาหนะ หรือบุคคลในครอบครัวผู้ต้องหา จำเลย ผู้แทน หรือพยานนั้นดู แล้วแต่กรณี เพื่อให้รับรองว่าถูกต้อง ถ้าบุคคลดังกล่าวนั้นรับรองหรือไม่ยอมรับรอง ให้พนักงานเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติหน้าที่บันทึกไว้ ประกอบกับสิ่งของที่ยึดหรืออายัดนั้นให้พนักงานเจ้าหน้าที่ห่อหรือบรรจุหีบห่อเรียบร้อย หรือให้ทำเครื่องหมายไว้เป็นสำคัญ

พนักงานเจ้าหน้าที่ผู้ค้น ต้องบันทึกรายละเอียดแห่งการค้นและบัญชีรายละเอียดสิ่งของที่ค้น ยึด หรืออายัด พร้อมอ่านให้ผู้ครอบครองสถานที่หรือยานพาหนะ บุคคลที่ทำงานในสถานที่หรือยานพาหนะ หรือบุคคลในครอบครัวผู้ต้องหา จำเลย ผู้แทน หรือพยานนั้นฟัง แล้วแต่กรณี และให้บุคคลนั้นลงลายมือชื่อรับรองไว้ ถ้าไม่ยอมลงลายมือชื่อรับรอง ให้พนักงานเจ้าหน้าที่ผู้ค้นบันทึกไว้ และส่งมอบส่งมอบสำเนาบันทึกการตรวจค้นและบัญชีทรัพย์สินที่ได้จากการตรวจค้น รวมทั้งจัดทำบันทึกแสดงเหตุผลที่ทำให้สามารถเข้าค้นได้เป็นหนังสือให้ไว้แก่ผู้ครอบครองสถานที่ที่ถูกตรวจค้น แต่ถ้าไม่มีผู้ครอบครองอยู่ ณ ที่นั้นให้ส่งมอบหนังสือดังกล่าวแก่บุคคลเช่นว่านั้นในทันทีที่กระทำได้ และรีบรายงานเหตุผลและผลการตรวจค้นเป็นหนังสือ

ต่อผู้บังคับบัญชาเหนือขึ้นไป จากนั้นให้ส่งบันทึก บัญชี และสิ่งของที่ยึดไปยังสำนักงานคณะกรรมการอาหารและยาโดยรีบด่วนต่อไป

4.4.3 การปฏิบัติงานของพนักงานเจ้าหน้าที่ภายหลังการตรวจค้น

- พระราชบัญญัติเครื่องสำอาง พ.ศ. 2558

มาตรา 49 วรรคสอง บัญญัติว่า “บันทึกการค้นและบัญชีตามวรรคหนึ่งให้อ่านให้ผู้ครอบครองสถานที่หรือยานพาหนะ บุคคลที่ทำงานในสถานที่หรือยานพาหนะนั้น หรือพยานฟัง แล้วแต่กรณี และให้บุคคลนั้นลงลายมือชื่อรับรองไว้ ถ้าไม่ยอมลงลายมือชื่อรับรอง ให้พนักงานเจ้าหน้าที่ผู้ค้นบันทึกไว้และให้ส่งบันทึก บัญชี และสิ่งของที่ยึดไปยังสำนักงานคณะกรรมการอาหารและยาโดยรีบด่วน”

มาตรา 47 วรรคหนึ่ง (3) บัญญัติว่า “ในกรณีที่มีเหตุอันควรสงสัยว่ามีการกระทำความผิดตามพระราชบัญญัตินี้ อาจเข้าไปในสถานที่หรือยานพาหนะใดๆ เพื่อตรวจ ค้น ยึดอายัดเครื่องสำอาง เครื่องมือ เครื่องใช้ ภาชนะบรรจุ หีบห่อ ฉลาก เอกสาร หรือสิ่งใดๆ ที่เกี่ยวข้องกับเครื่องสำอางดังกล่าวซึ่งสงสัยว่าจะใช้ในการกระทำความผิดหรือน่าจะเกี่ยวข้องกับการกระทำความผิด”

มาตรา 47 วรรคสาม บัญญัติว่า “การปฏิบัติหน้าที่ตาม (3) ต้องมีหมายค้น เว้นแต่มีเหตุอันควรเชื่อว่า หากเน้นซ้ำกว่าจะเอาหมายค้นมาได้จะมีการยกย้าย ชุกซ่อน ทำให้เปลี่ยนแปลงไปจากเดิม หรือทำลายหลักฐานที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิด ให้ทำการค้นได้โดยไม่ต้องมีหมายค้น แต่ต้องปฏิบัติตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาว่าด้วยการค้น”

- ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

“มาตรา 104 วรรคสอง บัญญัติว่า “ในกรณีที่ค้นโดยไม่มีหมายค้นโดยเจ้าหน้าที่อื่น ซึ่งไม่ใช่พนักงานสอบสวน ให้ส่งบันทึก บัญชีและสิ่งของไปยังพนักงานสอบสวนหรือเจ้าหน้าที่ใดซึ่งต้องการสิ่งเหล่านั้น”

จากกรณีบทบัญญัติกฎหมายทั้งสองฉบับดังกล่าวข้างต้นประกอบกัน จึงเห็นได้ว่า เมื่อการตรวจค้นตามหมายค้นเสร็จแล้ว ให้พนักงานเจ้าหน้าที่ผู้ค้นบันทึกไว้และให้ส่งบันทึก บัญชี และสิ่งของที่ยึดไปยังสำนักงานคณะกรรมการอาหารและยาโดยรีบด่วนในโอกาสแรกตามที่กฎหมายบัญญัติไว้ จากนั้นให้ส่งไปยังพนักงานสอบสวนหรือเจ้าหน้าที่ใดซึ่งต้องการสิ่งเหล่านั้น

จากข้อมูลดังกล่าวข้างต้น ผู้เขียนได้เปรียบเทียบการใช้อำนาจของพนักงานเจ้าหน้าที่ตามพระราชบัญญัติเครื่องสำอาง พ.ศ. 2558 สรุปโดยสังเขปแสดงดังตารางที่ 4-1 ดังนี้

ตารางที่ 4-1 เปรียบเทียบการใช้อำนาจของพนักงานเจ้าหน้าที่ตามพระราชบัญญัติเครื่องสำอาง
พ.ศ. 2558

การใช้อำนาจของ พนักงานเจ้าหน้าที่	มาตรา 47 วรรคหนึ่ง (1)	มาตรา 47 วรรคหนึ่ง (3) และวรรคสาม ประกอบ ประมวลกฎหมาย วิธีพิจารณาความอาญา กรณีค้นโดยมีหมาย ในที่รโหฐานหรือ ยานพาหนะ	มาตรา 47 วรรคหนึ่ง (3) และวรรคสาม ประกอบ ประมวลกฎหมาย วิธีพิจารณาความอาญา กรณีค้นโดยไม่มีหมาย ในที่รโหฐานหรือ ยานพาหนะ
การเข้าไปในสถานที่ หรือยานพาหนะ	สถานที่หรือยานพาหนะ ซึ่งได้จัดแจ้งเครื่องสำอางไว้ กับสำนักงานคณะกรรมการ อาหารและยาหรือ สำนักงานสาธารณสุข จังหวัด	สถานที่หรือยานพาหนะ ซึ่งไม่ได้จัดแจ้ง เครื่องสำอางไว้กับ สำนักงานคณะกรรมการ อาหารและยาหรือ สำนักงานสาธารณสุข จังหวัด	สถานที่หรือยานพาหนะ ซึ่งไม่ได้จัดแจ้ง เครื่องสำอางไว้กับ สำนักงานคณะกรรมการ อาหารและยาหรือ สำนักงานสาธารณสุข จังหวัด
หมายค้น	พนักงานเจ้าหน้าที่ใช้อำนาจ เข้าไปในสถานที่หรือ ยานพาหนะได้โดย ไม่ต้องมีหมายค้น	พนักงานเจ้าหน้าที่ใช้ อำนาจเข้าไปในสถานที่ หรือยานพาหนะไม่ได้ <u>ต้องมีหมายค้น โดย</u> <u>มีเหตุในการขอออกหมาย</u> <u>ค้น 2 ข้อ ดังนี้</u> 1. มีเหตุอันควรสงสัยว่า มีการกระทำความผิดตาม พระราชบัญญัติ เครื่องสำอาง พ.ศ. 2558 และ 2. สงสัยว่า เครื่องสำอาง เครื่องมือเครื่องใช้ ภาชนะ บรรจุ หีบห่อ ฉลาก เอกสาร หรือสิ่งใดๆ	พนักงานเจ้าหน้าที่ใช้ อำนาจเข้าไปในสถานที่ หรือยานพาหนะไม่ได้ <u>ต้องมีเหตุในการออก</u> <u>หมายค้น โดยมีเหตุในการ</u> <u>ขอออกหมายค้น 2 ข้อ</u> <u>ดังนี้</u> 1. มีเหตุอันควรสงสัยว่า มีการกระทำความผิดตาม พระราชบัญญัติ เครื่องสำอาง พ.ศ. 2558 และ 2. สงสัยว่า เครื่องสำอาง เครื่องมือเครื่องใช้ ภาชนะ บรรจุ หีบห่อ ฉลาก

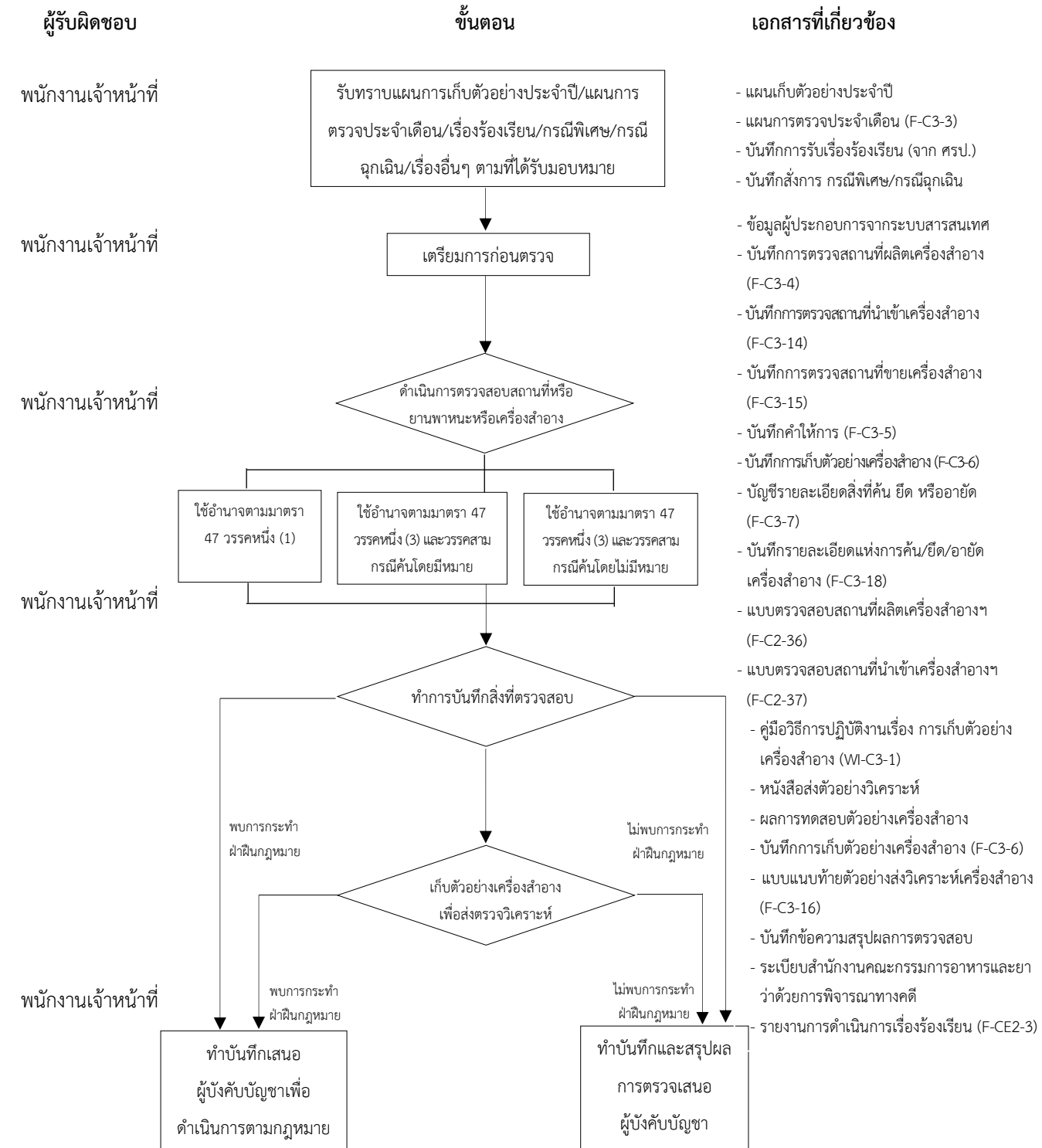

การใช้อำนาจของพนักงานเจ้าหน้าที่	มาตรา 47 วรรคหนึ่ง (1)	มาตรา 47 วรรคหนึ่ง (3) และวรรคสาม ประกอบ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา กรณีค้นโดยมีหมาย ในที่รโหฐานหรือ ยานพาหนะ	มาตรา 47 วรรคหนึ่ง (3) และวรรคสาม ประกอบ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา กรณีค้นโดยไม่มีหมาย ในที่รโหฐานหรือ ยานพาหนะ
		ที่เกี่ยวข้องกับ เครื่องสำอางดังกล่าว ผู้กระทำความผิดจะใช้ ในการกระทำความผิด หรือน่าจะเกี่ยวข้องกับการกระทำความผิด	เอกสาร หรือสิ่งใด ๆ ที่เกี่ยวข้อง กับ เครื่องสำอางดังกล่าว ผู้กระทำความผิดจะใช้ ในการกระทำความผิด หรือน่าจะเกี่ยวข้องกับการกระทำความผิด <u>ทั้งนี้ เมื่อมีเหตุในการออกหมายค้นดังกล่าวแล้ว แต่มีเหตุอันควรเชื่อว่า หากเน้นซ้ำกว่าจะเอาหมายค้นมาได้ จะมีการยักย้าย ซุกซ่อน ทำให้เปลี่ยนสภาพไปจากเดิมหรือทำลายหลักฐานที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดให้ทำการค้นได้ โดยไม่ต้องมีหมายค้น แต่ต้องปฏิบัติตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาว่าด้วยการค้น</u>

4.5 การปรับปรุงแก้ไขคู่มือขั้นตอนการปฏิบัติงานของพนักงานเจ้าหน้าที่

การดำเนินการตรวจสอบสถานประกอบการและผลิตภัณฑ์เครื่องสำอางตามที่กฎหมายได้ให้อำนาจไว้กับพนักงานเจ้าหน้าที่นั้น ผู้เขียนได้ปรับปรุงแก้ไขและจัดทำร่างขั้นตอนการปฏิบัติงานเกี่ยวกับการใช้อำนาจของพนักงานเจ้าหน้าที่ในการแสวงหาข้อเท็จจริงและรวบรวมพยานหลักฐานตามพระราชบัญญัติเครื่องสำอาง พ.ศ. 2558 ในประเด็นสำคัญเพิ่มเติมไว้ในคู่มือขั้นตอนการปฏิบัติงาน เรื่อง การตรวจติดตามเฝ้าระวังเครื่องสำอาง (P-C3-8)¹² ปรากฏรายละเอียดดังนี้

ผังงาน

รายละเอียดขั้นตอนการปฏิบัติงาน

1. พนักงานเจ้าหน้าที่รับทราบแผนการเก็บตัวอย่างประจำปี แผนการตรวจประจำเดือน (F-C3-3) เพื่อตรวจติดตามเฝ้าระวัง รับเรื่องร้องเรียน กรณีฉุกเฉิน และเรื่องอื่นๆ ตามที่ได้รับมอบหมาย พนักงานเจ้าหน้าที่เตรียมการก่อนตรวจ โดยศึกษาข้อมูลของผู้ประกอบการจากระบบสารสนเทศ ข้อมูลการจดทะเบียนนิติบุคคล เรื่องร้องเรียนต่างๆ แผนการเก็บตัวอย่างประจำปี พร้อมทั้งจัดเตรียมบันทึกอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ บันทึกการตรวจสถานที่ผลิตเครื่องสำอาง (F-C3-4) บันทึกการตรวจสถานที่นำเข้าเครื่องสำอาง (F-C3-14) บันทึกการตรวจสถานที่ขายเครื่องสำอาง (F-C3-15) บันทึกคำให้การสำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา (F-C3-5) บันทึกการเก็บตัวอย่างเครื่องสำอาง (F-C3-6) บัญชีรายละเอียดสิ่งที่ค้น ยึดหรืออายัด (F-C3-7) บันทึกรายละเอียดแห่งการค้น/ยึด /อายัด เครื่องสำอาง (F-C3-18) แบบตรวจสอบสถานที่ผลิตเครื่องสำอาง ตามประกาศกระทรวงสาธารณสุข เรื่อง หลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในการผลิต หรือนำเข้าเครื่องสำอาง พ.ศ. 2561 (F-C2-36) แบบตรวจสอบสถานที่นำเข้าเครื่องสำอางตามประกาศกระทรวงสาธารณสุข เรื่อง หลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในการผลิต หรือนำเข้าเครื่องสำอาง พ.ศ. 2561 (F-C2-36) ทั้งนี้ การลงข้อมูลในบันทึกนั้นๆ ให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ของการเข้าตรวจสอบ แล้วแต่กรณี

2. พนักงานเจ้าหน้าที่ดำเนินการตรวจสอบสถานที่หรือยานพาหนะหรือเครื่องสำอาง ดังนี้

2.1 การเข้าไปในสถานที่ผลิต สถานที่นำเข้า สถานที่เก็บหรือสถานที่ขายเครื่องสำอาง ในเวลาทำการของสถานที่หรือเข้าไปในยานพาหนะที่บรรจุทุกเครื่องสำอางนั้น สถานที่หรือยานพาหนะดังกล่าวนั้นต้องได้จัดแจ้งเครื่องสำอางไว้กับสำนักงานคณะกรรมการอาหารและยาหรือสำนักงานสาธารณสุขจังหวัด ซึ่งไม่ต้องได้รับอนุญาตหรือขอความยินยอมจากเจ้าของหรือผู้ครอบครองสถานที่หรือยานพาหนะนั้นก่อนแต่อย่างไร โดยการเข้าไปของพนักงานเจ้าหน้าที่ตามมาตรา 47 วรรคหนึ่ง (1) ต้องมีวัตถุประสงค์การเข้าไปเพื่อตรวจสอบหรือควบคุมการประกอบกิจการของผู้ประกอบการให้เป็นไปตามพระราชบัญญัติเครื่องสำอาง พ.ศ. 2558 เท่านั้น และการตรวจสอบหรือควบคุมดังกล่าวจะหมายความรวมถึงการตรวจ ค้น ยึด และอายัดเครื่องสำอาง เครื่องมือเครื่องใช้ ภาชนะบรรจุ หีบห่อ ฉลาก เอกสาร หรือสิ่งอื่นใดที่เกี่ยวข้องกับเครื่องสำอาง เพื่อประกอบการพิจารณาดำเนินการตามกฎหมายต่อไป ดังนั้น การเข้าไปของพนักงานเจ้าหน้าที่ตามมาตรา 47 วรรคหนึ่ง (1) จึงไม่ต้องมีหมายค้น

2.2 การเข้าไปในสถานที่หรือยานพาหนะของบุคคลอื่นใดที่ยังไม่ได้จัดแจ้งเครื่องสำอางไว้กับสำนักคณะกรรมการอาหารและยาหรือสำนักงานสาธารณสุขจังหวัด พนักงานเจ้าหน้าที่จะไม่มีอำนาจที่จะเข้าไปในสถานที่หรือยานพาหนะที่เป็นที่ส่วนบุคคลนั้นได้ หากไม่ได้รับอนุญาตหรือยินยอมจากเจ้าของหรือผู้ครอบครองนั้น ดังนั้น จึงต้องมีเหตุอันควรสงสัยก่อนว่า สถานที่หรือยานพาหนะนั้นมีการกระทำความผิดตามพระราชบัญญัติเครื่องสำอาง พ.ศ. 2558 เสียก่อน โดยที่เหตุอันควรสงสัยนั้นอาจมาจากเหตุของการร้องเรียนหรือเป็นข่าวจากสื่อออนไลน์ก็ได้ นอกจากเหตุอันควรสงสัยว่า มีการกระทำความผิดนั้น ก็ยังสงสัยอีกว่า มีเครื่องสำอาง เครื่องมือเครื่องใช้ ภาชนะบรรจุ หีบห่อ ฉลาก เอกสาร หรือสิ่งอื่นใดที่เกี่ยวข้องกับเครื่องสำอาง จะใช้ในการกระทำความผิดหรือน่าจะเกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดอยู่ในสถานที่หรือยานพาหนะนั้น แม้จะมีเหตุอันควรสงสัยและยังสงสัยดังกล่าว พนักงานเจ้าหน้าที่ก็ไม่มีอำนาจที่จะเข้าไปในสถานที่หรือยานพาหนะ

นั้นได้ เนื่องจากเป็นที่รื้อถอนหรือเคสสถานหรือยานพาหนะของบุคคลอื่นอันเป็นที่ส่วนบุคคล กฎหมายไม่ได้ให้อำนาจ ดังนั้น การที่พนักงานเจ้าหน้าที่จะมีอำนาจเข้าไปในสถานที่หรือยานพาหนะนั้นได้ ต้องยื่นคำร้องขออำนาจดังกล่าวจากศาลยุติธรรม เพื่อขอออกหมายค้น โดยมีวัตถุประสงค์เข้าไปในสถานที่หรือยานพาหนะนั้นเพื่อตรวจค้น ยึด อาศัย เครื่องสำอาง เครื่องมือเครื่องใช้ ภาชนะบรรจุ หีบห่อ ฉลาก เอกสาร หรือสิ่งอื่นใดที่เกี่ยวข้องกับเครื่องสำอางได้เท่านั้น การเข้าไปของพนักงานเจ้าหน้าที่ตามมาตรา 47 วรรคหนึ่ง (1) และวรรคสาม กรณีนี้จึงเป็นการค้นโดยมีหมาย

2.3 การเข้าไปในสถานที่หรือยานพาหนะของบุคคลอื่นใดที่ยังไม่ได้จัดแจ้งเครื่องสำอางไว้กับสำนักคณะกรรมการอาหารและยาหรือสำนักงานสาธารณสุขจังหวัด พนักงานเจ้าหน้าที่จะไม่มีอำนาจที่จะเข้าไปในสถานที่หรือยานพาหนะที่เป็นที่ส่วนบุคคลนั้นได้ หากไม่ได้รับอนุญาตหรือยินยอมจากเจ้าของหรือผู้ครอบครองนั้น ดังนั้น จึงต้องมีเหตุในการออกหมายค้น โดยเหตุในการขอออกหมายค้น ได้แก่ มีเหตุอันควรสงสัยว่า มีการกระทำความผิดตามพระราชบัญญัติเครื่องสำอาง พ.ศ. 2558 และสงสัยว่า เครื่องสำอาง เครื่องมือเครื่องใช้ ภาชนะบรรจุ หีบห่อ ฉลาก เอกสาร หรือสิ่งใดๆ ที่เกี่ยวข้องกับเครื่องสำอางดังกล่าวผู้กระทำความผิดจะใช้ในการกระทำความผิดหรือน่าจะเกี่ยวข้องกับการกระทำความผิด ทั้งนี้ เมื่อมีเหตุในการออกหมายค้นดังกล่าวแล้ว แต่มีเหตุอันควรเชื่อว่า หากเน้นซ้ำกว่าจะเอาหมายค้นมาได้ จะมีการยกย้าย ซุกซ่อน ทำให้เปลี่ยนสภาพไปจากเดิมหรือทำลายหลักฐานที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดให้ทำการค้นได้โดยไม่ต้องมีหมายค้น แต่ต้องปฏิบัติตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาว่าด้วยการค้น ดังนั้น การเข้าไปของพนักงานเจ้าหน้าที่ตามมาตรา 47 วรรคหนึ่ง (1) และวรรคสาม กรณีนี้จึงเป็นการค้นโดยไม่มีหมาย

3. พนักงานเจ้าหน้าที่ทำการบันทึกสิ่งที่ตรวจสอบลงในบันทึกการตรวจสถานที่ บันทึกคำให้การ พร้อมทั้งบันทึกภาพสถานที่ เก็บหลักฐานอื่นที่เกี่ยวข้อง โดยระยะเวลาการดำเนินงานเรื่องร้องเรียนให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์การดำเนินงานเรื่องร้องเรียนที่เข้ากลุ่มทำหายฉบับล่าสุด (จากมติที่ประชุม ศรป.)

3.1 กรณีพบว่า สถานที่หรือยานพาหนะหรือเครื่องสำอางไม่สอดคล้องตามพระราชบัญญัติเครื่องสำอาง พ.ศ.2558 ให้ดำเนินการตามระเบียบสำนักงานคณะกรรมการอาหารและยาว่าด้วยการพิจารณาทางคดี และทำบันทึกเสนอผู้บังคับบัญชาเพื่อดำเนินการตามกฎหมาย

3.2 กรณีไม่พบการกระทำฝ่าฝืนพระราชบัญญัติเครื่องสำอาง พ.ศ.2558 ให้ทำบันทึกและสรุปผลการตรวจเสนอผู้บังคับบัญชาตามลำดับชั้น

3.3 กรณีมีการเก็บตัวอย่างเครื่องสำอาง ให้ดำเนินการตามคู่มือวิธีการปฏิบัติงานเรื่อง การเก็บตัวอย่างเครื่องสำอาง (WI-C3-1) โดยส่งตัวอย่างเครื่องสำอางวิเคราะห์ทางวิชาการที่กรมวิทยาศาสตร์การแพทย์ หรือหน่วยตรวจวิเคราะห์อื่นๆ ตามที่สำนักงานฯ อนุมัติ พนักงานเจ้าหน้าที่จัดทำหนังสือประทับตรา เพื่อส่งตัวอย่างเครื่องสำอางวิเคราะห์ พร้อมแนบสำเนาบันทึกการเก็บตัวอย่างเครื่องสำอาง และแบบแนบท้ายตัวอย่างส่งวิเคราะห์ (F-C3-16) ให้กรมวิทยาศาสตร์การแพทย์ เพื่อดำเนินการวิเคราะห์ต่อไป และเมื่อได้รับผลวิเคราะห์ให้สรุปผลการตรวจสถานที่ฯ ผลการวิเคราะห์ตัวอย่างเครื่องสำอาง เสนอผู้บังคับบัญชาตามลำดับชั้น

3.3.1 กรณีพบการกระทำฝ่าฝืนพระราชบัญญัติเครื่องสำอาง พ.ศ. 2558 กฎกระทรวง ระเบียบ และประกาศที่เกี่ยวข้อง ให้ดำเนินการตามระเบียบสำนักงานคณะกรรมการอาหารและยาว่าด้วยการ พิจารณาทางคดี และทำบันทึกเสนอผู้บังคับบัญชาเพื่อดำเนินการตามกฎหมาย

3.3.2 กรณีไม่พบการกระทำฝ่าฝืนพระราชบัญญัติเครื่องสำอาง พ.ศ.2558 ให้ทำบันทึกและ สรุปผลการตรวจสอบผู้บังคับบัญชาตามลำดับชั้น

ทั้งนี้ หากเป็นการตรวจกรณีเป็นเรื่องร้องเรียนจาก ศรป. ให้จัดทำรายงานการดำเนินการเรื่อง ร้องเรียน (F-CE2-3) เสนอผู้อำนวยการกองควบคุมเครื่องสำอางและวัตถุอันตราย เพื่อแจ้งผู้อำนวยการ ศรป. เพื่อทราบต่อไปด้วย

บทที่ 5

สรุปผลการศึกษาและข้อเสนอแนะ

5.1 สรุปผลการศึกษา

ผลการศึกษาและวิเคราะห์ขั้นตอนการปฏิบัติงาน การบังคับใช้กฎหมายของพนักงานเจ้าหน้าที่ตามพระราชบัญญัติเครื่องสำอาง พ.ศ. 2558 ตามที่ปรากฏรายละเอียดในบทที่ 4 จะเห็นได้ว่า แนวทางการปฏิบัติงานของพนักงานเจ้าหน้าที่ในการแสวงหาข้อเท็จจริงและรวบรวมพยานหลักฐานตามพระราชบัญญัติเครื่องสำอาง พ.ศ. 2558 แบ่งออกเป็น 4 แนวทาง ได้แก่

1. แนวทางการปฏิบัติงานก่อนการใช้อำนาจ ตามมาตรา 47
2. แนวทางการปฏิบัติงานในการใช้อำนาจ ตามมาตรา 47 วรรคหนึ่ง (1) และ (2)
3. แนวทางการปฏิบัติงานในการใช้อำนาจ ตามมาตรา 47 วรรคหนึ่ง (3) และวรรคสาม ประกอบประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา กรณีค้นโดยมีหมายในที่โรฐานหรือยานพาหนะ และ
4. แนวทางการปฏิบัติงานในการใช้อำนาจ ตามมาตรา 47 วรรคหนึ่ง (3) และวรรคสาม ประกอบประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา กรณีค้นโดยไม่มีหมายในที่โรฐานหรือยานพาหนะ

โดยในแต่ละแนวทางดังกล่าวข้างต้นจะประกอบด้วยรายละเอียดของแต่ละขั้นตอนในการปฏิบัติงานที่มีความเกี่ยวข้องกับพยานบุคคล พยานเอกสาร และพยานวัตถุ เพื่อให้ได้ข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้นและรวบรวมพยานหลักฐานที่เกี่ยวข้องนำเข้าสู่กระบวนการพิจารณาทางคดี ซึ่งการปฏิบัติงานดังกล่าวเป็นการบังคับใช้กฎหมาย ผู้ซึ่งเป็นพนักงานเจ้าหน้าที่จะต้องรู้ขอบเขตของอำนาจหน้าที่ตามที่กฎหมายได้กำหนดไว้ มีความรู้เกี่ยวกับกฎหมายอื่นที่เกี่ยวข้อง และมีทักษะความชำนาญในการเก็บหรือรวบรวมพยานหลักฐานต่างๆ ได้อย่างครบถ้วน ไม่ว่าจะเป็นการสืบค้นข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้นจากแหล่งข้อมูลต่างๆ การเก็บพยานหลักฐานที่เกี่ยวข้องได้อย่างเหมาะสม การเขียนหรือบันทึกเอกสารแบบการตรวจได้อย่างครบถ้วนทุกประเด็น และตลอดถึงรวมถึงการปฏิบัติงานในกรณีการค้นโดยมีหมาย และไม่มีหมายได้อย่างถูกต้อง

ในปัจจุบัน การดำเนินการของพนักงานเจ้าหน้าที่ กรณีที่มีเหตุอันควรสงสัย ตามมาตรา 47 วรรคหนึ่ง (3) และกรณีที่มีเหตุอันควรเชื่อ ตามมาตรา 47 วรรคสาม แห่งพระราชบัญญัติเครื่องสำอาง พ.ศ. 2558 ยังไม่มีการกำหนดหลักเกณฑ์เพื่อให้พนักงานเจ้าหน้าที่สามารถนำไปใช้ประกอบดุลพินิจในการพิจารณาถึงเหตุอันควรสงสัยเพื่อดำเนินการตรวจค้นในที่โรฐานหรือยานพาหนะโดยมีหมายค้นจากศาล และเหตุอันควรเชื่อเพื่อดำเนินการตรวจค้นในที่โรฐานหรือยานพาหนะโดยไม่มีหมายค้นจากศาลไว้เป็นรูปธรรมและชัดเจน ผู้เขียนจึงเห็นควรว่า สมควรที่จะมีการออกระเบียบหรือข้อบังคับเกี่ยวกับการใช้ดุลพินิจในการพิจารณาถึงเหตุอันควรสงสัยเพื่อตรวจค้นในที่โรฐานหรือยานพาหนะโดยมีหมายค้น และเหตุอันควรเชื่อเพื่อตรวจค้นในที่โรฐานหรือยานพาหนะโดยไม่มีหมายค้น ทั้งนี้เพื่อให้พนักงานเจ้าหน้าที่ได้มีหลักเกณฑ์ในการพิจารณาถึงเหตุอันควรสงสัยและเหตุอันควรเชื่อดังกล่าว อีกทั้งยังเป็นการป้องกันมิให้พนักงานเจ้าหน้าที่ใช้ดุลพินิจตาม

อำเภอใจโดยลำพังเกินขอบเขตและเจตนารมณ์ของกฎหมาย ซึ่งจะไปกระทบต่อสิทธิและเสรีภาพของประชาชนเกินสมควร

อย่างไรก็ตาม ในระหว่างที่ยังไม่มีการกำหนดหลักเกณฑ์การใช้ดุลพินิจของพนักงานเจ้าหน้าที่ สำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา ได้ขอความร่วมมือกับเจ้าหน้าที่ตำรวจกองบังคับการปราบปรามการกระทำความผิดเกี่ยวกับการคุ้มครองผู้บริโภค (บก.ปคบ.) ซึ่งเป็นหน่วยงานหนึ่งที่เป็นภาคีเครือข่ายกับสำนักงานคณะกรรมการอาหารและยาในการร่วมดำเนินการตรวจสอบ เพื่อคุ้มครองความปลอดภัยด้านผลิตภัณฑ์สุขภาพ เพื่อเป็นการถ่วงดุลการใช้อำนาจโดยเป็นดุลพินิจร่วมกันระหว่างพนักงานเจ้าหน้าที่และเจ้าหน้าที่ตำรวจ แสดงให้เห็นเหตุอันควรสงสัยและเหตุอันควรเชื่อได้ ประกอบกับเจ้าหน้าที่ตำรวจมีทักษะและความชำนาญเฉพาะด้านในการสืบสวน เพื่อแสวงหาข้อเท็จจริงและหลักฐานในอันที่จะทำให้ศาลพิจารณาและเชื่อได้ถึงเหตุอันควรสงสัยและเหตุสงสัยว่า จะใช้ในการกระทำความผิดหรือน่าจะเกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดที่จะออกหมายค้นได้ตามมาตรา 47 วรรคหนึ่ง (3) ประกอบมาตรา 47 วรรคสาม แห่งพระราชบัญญัติเครื่องสำอาง พ.ศ. 2558 และเหตุอันควรเชื่อว่า หากเนิ่นช้าจะเอาหมายค้นมาได้ จะมีการยกย้าย ชุกซ่อน ทำให้เปลี่ยนสภาพไปจากเดิม หรือทำลายหลักฐานที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิด ให้ทำการค้นได้โดยไม่ต้องมีหมายค้น ตามมาตรา 47 วรรคหนึ่ง (3) ประกอบมาตรา 47 วรรคสาม แห่งพระราชบัญญัติเครื่องสำอาง พ.ศ. 2558 แต่เนื่องจากสำนักงานคณะกรรมการอาหารและยาเป็นองค์กรหลักในการบังคับใช้กฎหมายฉบับดังกล่าว จึงมีความจำเป็นที่จะต้องมีการวางแผนหรือกำหนดขั้นตอนการปฏิบัติงานที่ชัดเจนให้กับพนักงานเจ้าหน้าที่ได้ยึดถือปฏิบัติในกรอบของอำนาจหน้าที่ที่กฎหมายได้กำหนดไว้ เพื่อให้พนักงานเจ้าหน้าที่สามารถนำแนวทางหรือขั้นตอนดังกล่าวไปปรับและประยุกต์ใช้ได้กับสถานการณ์ปัจจุบัน โดยที่ไม่เกิดการฟ้องร้องหรือข้อพิพาทเกี่ยวกับการปฏิบัติงานของพนักงานเจ้าหน้าที่ได้ในภายหลัง

5.2 ข้อเสนอแนะ

ผลการศึกษา เพื่อเสนอแนะแนวคิดในการวางแผนหรือกำหนดขั้นตอนการปฏิบัติงานของพนักงานเจ้าหน้าที่ตามพระราชบัญญัติเครื่องสำอาง พ.ศ. 2558 ในการแสวงหาข้อเท็จจริงและรวบรวมพยานหลักฐานที่เกี่ยวข้อง โดยผู้เขียนได้เสนอข้อเสนอแนะในระยะสั้น และข้อเสนอแนะในระยะยาว ซึ่งต้องขับเคลื่อนโดยผู้มีส่วนเกี่ยวข้องและผู้ที่มีบทบาทสำคัญในการกำหนดหรือวางนโยบายของหน่วยงานหรือองค์กร ดังนี้

ข้อเสนอแนะในระยะสั้น

1. ควรมีการพัฒนาบุคลากรให้มีความรู้ความเข้าใจ และความสามารถในการปฏิบัติงานด้านการแสวงหาข้อเท็จจริงและรวบรวมพยานหลักฐานภายใต้แนวทางการปฏิบัติเดียวกัน และการพัฒนาองค์ความรู้ทางด้านกฎหมายอื่นที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้พนักงานเจ้าหน้าที่และผู้ที่เกี่ยวข้องสามารถดำเนินการได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2. ควรจัดการฝึกอบรมพนักงานเจ้าหน้าที่ให้มีความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับพยานหลักฐานอิเล็กทรอนิกส์และเทคโนโลยีสารสนเทศในยุคสมัยใหม่ อีกทั้งหน่วยงานภาครัฐควรจัดทรัพยากรเพื่อรองรับสนับสนุนงานกำกับดูแลผลิตภัณฑ์หลังออกสู่ตลาดให้เพียงพอ รวมทั้งจัดให้มีการอบรมหรือฝึกปฏิบัติในด้านการเก็บรวบรวมพยานหลักฐานอิเล็กทรอนิกส์ให้กับพนักงานเจ้าหน้าที่

3. ควรมีการแก้ไขคำสั่งสำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา ที่ 6/2521 ว่าด้วยระเบียบเกี่ยวกับการยึด आयัด และการถอนการยึด आयัด ให้สอดคล้องกับกฎหมายซึ่งได้มีการแก้ไขเพิ่มเติมไปแล้วหลายฉบับที่อยู่ในความรับผิดชอบของสำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา

4. ควรมีการจัดทำแนวทางหรือขั้นตอนการปฏิบัติงานเกี่ยวกับการตรวจค้นโดยมีหมายค้น หรือการตรวจค้นโดยไม่มีหมายค้น ตามพระราชบัญญัติเครื่องสำอาง พ.ศ. 2558 ประกอบประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ให้มีความชัดเจน เพื่อให้พนักงานเจ้าหน้าที่สามารถนำไปปฏิบัติได้อย่างถูกต้องตามหลักกฎหมาย

5. ควรมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างพนักงานเจ้าหน้าที่ของสำนักงานคณะกรรมการอาหารและยากับสำนักงานสาธารณสุขจังหวัด ในการรวบรวมและวิเคราะห์สภาพปัญหา อุปสรรค และข้อจำกัดที่เกิดขึ้นจากการปฏิบัติงานที่เกี่ยวข้องกับการบังคับใช้กฎหมายว่าด้วยเครื่องสำอาง เพื่อนำไปสู่การแก้ไขหรือปรับปรุงระเบียบ ประกาศ หรือแนวทางปฏิบัติอื่นที่เกี่ยวข้องให้สอดคล้องกับการปฏิบัติงานจริง

6. ควรมีการปรับปรุงแก้ไขคู่มือขั้นตอนการปฏิบัติงานของพนักงานเจ้าหน้าที่เกี่ยวกับการแสวงหาข้อเท็จจริงและรวบรวมพยานหลักฐานให้มีความถูกต้องครบถ้วนตามหลักกฎหมาย

ข้อเสนอแนะในระยะยาว

1. การจัดทำบันทึกความเข้าใจ (Memorandum Of Understanding : MOU) เพื่อเป็นการประสานความร่วมมือกันระหว่างหน่วยงานภาครัฐอื่นๆ ในการเข้าถึงระบบฐานข้อมูลการสืบค้นและการเชื่อมโยงไปยังฐานข้อมูลกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องโดยตรง ได้แก่ ข้อมูลทะเบียนราษฎร์ ข้อมูลการจดทะเบียนพาณิชย์ ข้อมูลเจ้าของเว็บไซต์ ข้อมูลเจ้าของบัญชีผู้รับเงินโอนจากการซื้อสินค้า โดยไม่ต้องทำเป็นหนังสือราชการเพื่อร้องขอข้อมูล แต่เป็นการเพิ่มสิทธิในการเข้าถึงข้อมูลได้อย่างรวดเร็วให้กับพนักงานเจ้าหน้าที่ของสำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา ทั้งนี้ ต้องไม่ขัดหรือแย้งกับฐานอำนาจตามพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลด้วย เพื่อมิให้เป็นการละเมิดข้อมูลส่วนบุคคลซึ่งอาจจะเกิดข้อพิพาทได้ในภายหลัง

2. ควรมีการออกกฎ ระเบียบ หรือข้อบังคับเกี่ยวกับการค้นในที่รโหฐานหรือยานพาหนะ โดยมีหมายค้น โดยมีการกำหนดกรอบในการพิจารณาถึงเหตุอันควรสงสัยไว้ เพื่อให้พนักงานเจ้าหน้าที่ได้นำไปใช้เป็นเกณฑ์ในการพิจารณาการใช้ดุลพินิจตรวจค้นในที่รโหฐานหรือยานพาหนะโดยมีหมายค้น

3. ควรมีการออกกฎ ระเบียบ หรือข้อบังคับเกี่ยวกับการค้นในที่รโหฐานหรือยานพาหนะ โดยไม่มีหมายค้น โดยมีการกำหนดกรอบในการพิจารณาถึงเหตุอันควรเชื่อไว้ เพื่อให้พนักงานเจ้าหน้าที่ได้นำไปใช้เป็นเกณฑ์ในการพิจารณาการใช้ดุลพินิจตรวจค้นในที่รโหฐานหรือยานพาหนะโดยไม่มีหมายค้น อันเป็นบรรทัดฐานแบบเดียวกัน โดยมีเนื้อหาสาระสำคัญและหลักเกณฑ์ในการพิจารณา ดังนี้

- 3.1 พิจารณาจากความร้ายแรงของความผิดและมีผลกระทบต่อประชาชนมากหรือน้อยเพียงใด
  - 3.2 พิจารณาจากลักษณะของพยานหลักฐานที่คาดว่าจะพบในที่รโหฐานหรือยานพาหนะ มีขนาดอย่างไร และสามารถเคลื่อนย้ายหรือซุกซ่อนได้โดยง่ายหรือไม่
  - 3.3 พิจารณาจากความสะดวกหรือระยะทางในการเดินทางไปขอหมายค้นจากศาลว่า สามารถดำเนินการได้โดยง่ายหรือไม่
4. ควรมีการกำหนดมาตรการในการควบคุมการใช้ดุลพินิจค้นในที่รโหฐานหรือยานพาหนะ โดยไม่มีหมายค้นภายหลังการตรวจค้นเสร็จสิ้น
  5. ควรมีการแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายที่เกี่ยวข้อง โดยกำหนดให้มีตำแหน่ง พนักงานเจ้าหน้าที่ไว้เป็นการเฉพาะ ซึ่งกำหนดคุณสมบัติพิเศษ ต้องสำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรีทางกฎหมายและมีประสบการณ์ที่เป็นประโยชน์ต่อการปฏิบัติงานตามพระราชบัญญัติเครื่องสำอาง พ.ศ. 2558

เอกสารอ้างอิง

1. ญัฐญา ชุ่มใจชน. ขอบเขตการใช้อำนาจรัฐในการรวบรวมพยานหลักฐานจากตัวผู้ต้องหา [อินเทอร์เน็ต] [วิทยานิพนธ์ปริญญานิติศาสตรมหาบัณฑิต]. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์; 2556 [เข้าถึงเมื่อ 1 ต.ค. 2566]. เข้าถึงได้จาก: https://tdc.thailis.or.th/tdc/dccheck.php?Int_code=93&ReclD=19528&obj_id=236525&showmenu=no&userid=0.
2. ประธาน วัฒนวานิชย์. ระบบความยุติธรรมทางอาญา : แนวความคิดเกี่ยวกับการควบคุมอาชญากรรมและกระบวนการนิติธรรม. วารสารนิติศาสตร์. 2520;9(2):152-154.
3. ทยา พาสุสัจจะลักษณ์. ปัญหาและอุปสรรคในการนำเสนอและการแสวงหาข้อเท็จจริงและพยานหลักฐานในคดีปกครอง [อินเทอร์เน็ต] [วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต]. เชียงใหม่: มหาวิทยาลัยเชียงใหม่; 2550 [เข้าถึงเมื่อ 1 ต.ค. 2566]. เข้าถึงได้จาก: <http://archive.lib.cmu.ac.th/full/T/2550/poleco0850tp.pdf>.
4. พร้อมพรรณ ชลถาวรพงศ์. การรับฟังพยานหลักฐานที่ได้มาโดยมิชอบตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา [อินเทอร์เน็ต] [วิทยานิพนธ์ปริญญานิติศาสตรมหาบัณฑิต]. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย; 2560 [เข้าถึงเมื่อ 1 ต.ค. 2566]. เข้าถึงได้จาก: <http://cuir.car.chula.ac.th/bitstream/123456789/59716/1/5885999134.pdf>.
5. กฤษณะ สราญบุรุษ. การค้นในที่รโหฐานโดยไม่มีหมายค้น : ศึกษาแนวคำพิพากษาศาลฎีกากว่าด้วยเหตุอันควรเชื่อ [อินเทอร์เน็ต] [วิทยานิพนธ์ปริญญานิติศาสตรมหาบัณฑิต]. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต; 2557 [เข้าถึงเมื่อ 1 ต.ค. 2566]. เข้าถึงได้จาก: https://tdc.thailis.or.th/tdc/dccheck.php?Int_code=107&ReclD=3772&obj_id=32018&showmenu=no&userid=0.
6. วรเทพ ปริยานนท์. อำนาจแสวงหาพยานหลักฐานของคณะกรรมการ ป.ป.ช. ในการดำเนินคดีทุจริต : ศึกษาอำนาจการเข้าถึงข้อมูลส่วนบุคคล [อินเทอร์เน็ต] [วิทยานิพนธ์ปริญญานิติศาสตรมหาบัณฑิต]. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์; 2558 [เข้าถึงเมื่อ 1 ต.ค. 2566]. เข้าถึงได้จาก: https://tdc.thailis.or.th/tdc/dccheck.php?Int_code=93&ReclD=25981&obj_id=243175&showmenu=no&userid=0.
7. กุลนิตา ผาตินาวิน. ปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับการรวบรวมพยานหลักฐานอิเล็กทรอนิกส์ ในคดีอาญา [อินเทอร์เน็ต] [วิทยานิพนธ์ปริญญานิติศาสตรมหาบัณฑิต]. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีปทุม; 2565 [เข้าถึงเมื่อ 1 ต.ค. 2566]. เข้าถึงได้จาก: https://tdc.thailis.or.th/tdc/dccheck.php?Int_code=110&ReclD=2172&obj_id=2612&showmenu=no&userid=0.
8. จักรพงษ์ วิวัฒน์วานิช. การกลั่นกรองพยานหลักฐานชั้นสอบสวน [อินเทอร์เน็ต] [วิทยานิพนธ์ปริญญานิติศาสตรมหาบัณฑิต]. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย; 2540 [เข้าถึงเมื่อ 1 ต.ค. 2566]. เข้าถึงได้จาก: <http://cuir.car.chula.ac.th/handle/123456789/73635>.

9. พระราชบัญญัติเครื่องสำอาง พ.ศ. 2558. ราชกิจจานุเบกษา, วันที่ 8 กันยายน 2558. เล่ม 132 ตอนที่ 86 ก. หน้า 5.
10. สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา. ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา. [อินเทอร์เน็ต]. 2562 [เข้าถึงเมื่อ 1 ต.ค. 2566]. เข้าถึงได้จาก: <https://www.krisdika.go.th/librarian/get?sysid=570066&ext=pdf>.
11. กองควบคุมเครื่องสำอาง สำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา. คู่มือจัดแจ้งเครื่องสำอางระบบอัตโนมัติ [อินเทอร์เน็ต]. 2559 [เข้าถึงเมื่อ 1 ต.ค. 2566]. เข้าถึงได้จาก: <https://cms-media.fda.moph.go.th/461117737616416768/2023/03/SRjK3RexrQvzHsCZe0AvxNS.pdf>.
12. กองยุทธศาสตร์และแผนงาน สำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา. คู่มือขั้นตอนการปฏิบัติงาน เรื่อง การตรวจติดตามเฝ้าระวังเครื่องสำอาง (ครั้งที่แก้ไข 3) [อินเทอร์เน็ต]. 2564 [เข้าถึงเมื่อ 1 ต.ค. 2566]. เข้าถึงได้จาก: http://filing.fda.moph.go.th/library/E-file/TPD/ศูนย์วิทยบริการ/เอกสารระบบคุณภาพ/กอง%20ส/P-C3-8_3.pdf.
13. กองยุทธศาสตร์และแผนงาน สำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา. เอกสารวิธีปฏิบัติงาน เรื่อง การเก็บตัวอย่างเครื่องสำอาง (ครั้งที่แก้ไข 2) [อินเทอร์เน็ต]. 2564 [เข้าถึงเมื่อ 1 ต.ค. 2566]. เข้าถึงได้จาก: http://filing.fda.moph.go.th/library/E-file/TPD/ศูนย์วิทยบริการ/เอกสารระบบคุณภาพ/กอง%20ส/W/W-C3-1_2.pdf.

ภาคผนวก

ภาคผนวก 1

คู่มือขั้นตอนการปฏิบัติงาน เรื่อง การตรวจติดตามเฝ้าระวังเครื่องสำอาง

สำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา
Food and Drug Administration

คู่มือขั้นตอนการปฏิบัติงาน Procedure Manual (P)

ชื่อเอกสาร	การตรวจติดตามเฝ้าระวังเครื่องสำอาง		
รหัสเอกสาร	P-C3-8		
ครั้งที่แก้ไข	3		
วันที่ประกาศใช้	28 มิถุนายน 2564		
ผู้จัดทำ	นางรุ่งตารา	เนียมโกศะ	เภสัชกรชำนาญการ
ผู้ตรวจสอบ	นางสุภาศิริ	ศรีชาติ	หัวหน้ากลุ่มกำกับดูแลเครื่องสำอางหลังออกสู่ตลาด
ผู้อนุมัติ	นางสุภาวดี	ธีระวัฒน์สกุล	ผู้อำนวยการกองควบคุมเครื่องสำอาง และวัตถุอันตราย

ประวัติการแก้ไข

ครั้งที่แก้ไข	วันที่ประกาศใช้	รายละเอียดการแก้ไข
1	-	-
2	1 พฤษภาคม 2560	แก้ไขทั้งฉบับ
3	28 มิถุนายน 2564	แก้ไขทั้งฉบับ

เอกสารควบคุม
หากพิมพ์เอกสารจากเครื่องพิมพ์
ถือว่าเอกสารนี้ไม่ควบคุม

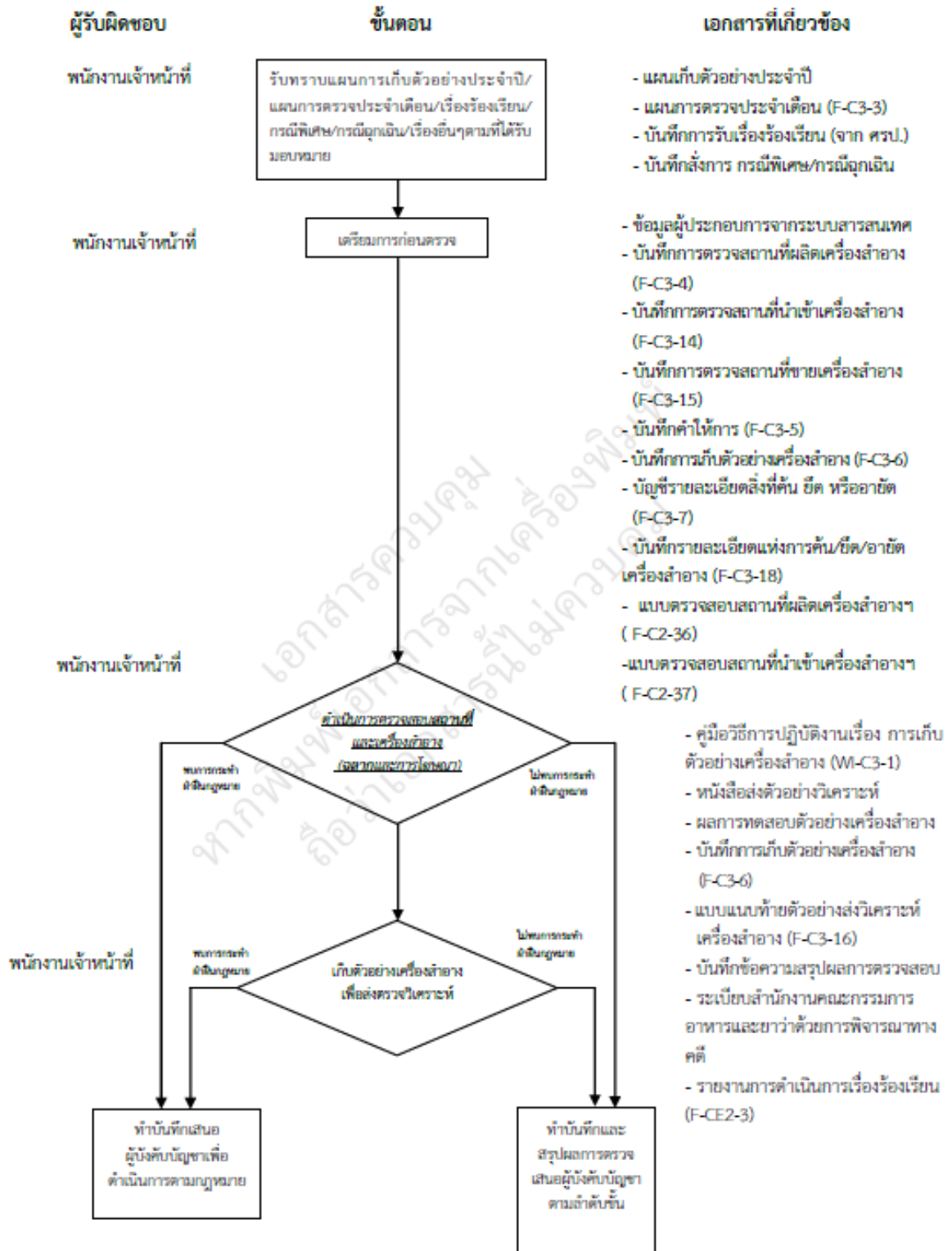
1. **วัตถุประสงค์**
เพื่อกำหนดขั้นตอน วิธีการ รวมทั้งผู้รับผิดชอบในการตรวจติดตามเฝ้าระวังเครื่องสำอาง
2. **ขอบข่าย**
คู่มือขั้นตอนการปฏิบัติงานฉบับนี้ครอบคลุม การเตรียมความพร้อมก่อนการตรวจสอบสถานที่ การเก็บตัวอย่างเครื่องสำอาง และรายงานผลการตรวจต่อผู้บังคับบัญชา กรณีแผนการเก็บตัวอย่างประจำปี แผนการตรวจประจำเดือน ตรวจติดตามเฝ้าระวัง เรื่องร้องเรียน กรณีฉุกเฉิน และเรื่องอื่นๆ ตามที่ได้รับมอบหมาย
3. **คำศัพท์และคำนิยาม**
สำนักงานฯ หมายถึง สำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา
พนักงานเจ้าหน้าที่ หมายถึง ผู้ซึ่งรัฐมนตรีแต่งตั้งให้ปฏิบัติการตามพระราชบัญญัติเครื่องสำอาง พ.ศ. 2558
สรุป. หมายถึง ศูนย์จัดการเรื่องร้องเรียนและปราบปรามการกระทำผิดกฎหมายเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์สุขภาพ
ความหมายของคำอื่นๆที่ใช้ในเอกสารนี้ ให้เป็นไปตามระเบียบ หรือหลักเกณฑ์ หรือเงื่อนไขที่สำนักงานคณะกรรมการอาหารและยากำหนด
4. **เอกสารอ้างอิง**
  - 4.1 ระบบฐานข้อมูลเครื่องสำอาง
  - 4.2 เรื่องร้องเรียน
  - 4.3 หลักเกณฑ์การดำเนินงานเรื่องร้องเรียนที่เข้ากลุ่มทำหายฉบับล่าสุด (จากมติที่ประชุม สรุป.)
  - 4.4 แผนการเก็บตัวอย่างประจำปี
  - 4.5 นโยบายประกอบการตรวจเฝ้าระวัง
  - 4.6 หนังสือส่งตัวอย่างวิเคราะห์
  - 4.7 ผลการทดสอบตัวอย่างเครื่องสำอาง
  - 4.8 พระราชบัญญัติเครื่องสำอาง พ.ศ. 2558 กฎหมายอื่น กฎกระทรวง ระเบียบ และประกาศาที่เกี่ยวข้อง
  - 4.9 บันทึกข้อความสรุปผลการตรวจสอบ
  - 4.10 ระเบียบสำนักงานคณะกรรมการอาหารและยาว่าด้วยการพิจารณาทางคดี
  - 4.11 บันทึกการรับเรื่องร้องเรียน (จาก สรุป.)
  - 4.12 บันทึกสั่งการกรณีฉุกเฉิน / กรณีพิเศษ
5. **แบบฟอร์มที่ใช้**
  - 5.1 แผนการตรวจประจำเดือน (F-C3-3)
  - 5.2 บันทึกการตรวจสอบสถานที่ผลิตเครื่องสำอาง (F-C3-4)
  - 5.3 บันทึกคำให้การ สำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา (F-C3-5)
  - 5.4 บันทึกการเก็บตัวอย่างเครื่องสำอาง (F-C3-6)
  - 5.5 บัญชีรายละเอียดสิ่งที่ค้น ยึดหรืออายัด (F-C3-7)
  - 5.6 บันทึกการตรวจสอบที่นำเข้าเครื่องสำอาง (F-C3-14)
  - 5.7 บันทึกการตรวจสอบที่ขายเครื่องสำอาง (F-C3-15)

- 5.8 แบบแนบท้ายตัวอย่างส่งวิเคราะห์เครื่องสำอาง (F-C3-16)
- 5.9 บันทึกรายละเอียดแห่งการค้น/ยึด /อายัด เครื่องสำอาง (F-C3-18)
- 5.10 แบบตรวจสอบสถานที่ผลิตเครื่องสำอางตามประกาศกระทรวงสาธารณสุข เรื่อง หลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในการผลิต หรือนำเข้าเครื่องสำอาง พ.ศ. 2561 (F-C2-36)
- 5.11 แบบตรวจสอบสถานที่นำเข้าเครื่องสำอางตามประกาศกระทรวงสาธารณสุข เรื่อง หลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในการผลิต หรือนำเข้าเครื่องสำอาง พ.ศ. 2561 (F-C2-37)
- 5.12 รายงานการดำเนินการเรื่องร้องเรียน (F-CE2-3)
- 5.13 คู่มือวิธีการปฏิบัติงาน เรื่อง การเก็บตัวอย่างเครื่องสำอาง (WI-C3-1)

เอกสารควบคุม
หากพิมพ์เอกสารจากเครื่องพิมพ์
ถือว่าเอกสารนี้ไม่ควบคุม

6. ผังงาน

7. รายละเอียดขั้นตอนการปฏิบัติงาน

7.1 พนักงานเจ้าหน้าที่รับทราบแผนการเก็บตัวอย่างประจำปี แผนการตรวจประจำเดือน (F-C3-3) เพื่อตรวจติดตามเฝ้าระวัง รับเรื่องร้องเรียน กรณีฉุกเฉิน และเรื่องอื่นๆตามที่ได้รับมอบหมาย พนักงานเจ้าหน้าที่เตรียมการก่อนตรวจ โดยศึกษาข้อมูลของผู้ประกอบการจากระบบสารสนเทศ ข้อมูลการจดทะเบียนนิติบุคคล เรื่องร้องเรียนต่างๆ แผนการเก็บตัวอย่างประจำปี พร้อมทั้งจัดเตรียมบันทึกอื่นๆที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ บันทึกการตรวจสถานที่ผลิตเครื่องสำอาง (F-C3-4) บันทึกการตรวจสถานที่นำเข้าเครื่องสำอาง (F-C3-14) บันทึกการตรวจสถานที่ขายเครื่องสำอาง (F-C3-15) บันทึกคำให้การสำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา (F-C3-5) บันทึกการเก็บตัวอย่างเครื่องสำอาง (F-C3-6) บัญชีรายละเอียดสิ่งที่ค้น ยึดหรืออายัด (F-C3-7) บันทึกรายละเอียดแห่งการค้น/ยึด /อายัด เครื่องสำอาง (F-C3-18) แบบตรวจสอบสถานที่ผลิตเครื่องสำอางตามประกาศกระทรวงสาธารณสุข เรื่อง หลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในการผลิต หรือนำเข้าเครื่องสำอาง พ.ศ. 2561 (F-C2-36) แบบตรวจสอบสถานที่นำเข้าเครื่องสำอางตามประกาศกระทรวงสาธารณสุข เรื่อง หลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในการผลิต หรือนำเข้าเครื่องสำอาง พ.ศ. 2561(F-C2-36) ทั้งนี้ การลงข้อมูลในบันทึกนั้นๆ ให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ของการเข้าตรวจสอบ แล้วแต่กรณี

7.2 พนักงานเจ้าหน้าที่ดำเนินการตรวจสอบสถานที่ และตรวจสอบผลิตภัณฑ์เครื่องสำอาง ทั้งฉลากและภาชนะ (ถ้ามี) โดยบันทึกสิ่งที่ตรวจสอบลงในบันทึกการตรวจสถานที่ บันทึกคำให้การ พร้อมทั้งบันทึกภาพสถานที่ เก็บหลักฐานอื่นที่เกี่ยวข้อง โดยระยะเวลาการดำเนินงานเรื่องร้องเรียนให้ เป็นไปตาม หลักเกณฑ์การดำเนินงานเรื่องร้องเรียนที่เข้ากลุ่มทำหายฉบับล่าสุด (จากมติที่ประชุม ครป.)

7.2.1 กรณีพบว่าสถานที่ หรือผลิตภัณฑ์เครื่องสำอางไม่สอดคล้องตามพระราชบัญญัติ เครื่องสำอาง พ.ศ.2558 ให้ดำเนินการตามระเบียบสำนักงานคณะกรรมการอาหารและยาดำเนินการ พิจารณาทางคดี และทำบันทึกเสนอผู้บังคับบัญชาเพื่อดำเนินการตามกฎหมาย

7.2.2 กรณีไม่พบการกระทำฝ่าฝืนพระราชบัญญัติเครื่องสำอาง พ.ศ.2558 ให้ทำบันทึก และสรุปผลการตรวจเสนอผู้บังคับบัญชาตามลำดับชั้น

7.2.3 กรณีมีการเก็บตัวอย่างเครื่องสำอาง ให้ดำเนินการตามคู่มือวิธีการปฏิบัติงานเรื่อง การเก็บตัวอย่างเครื่องสำอาง (WI-C3-1) โดยส่งตัวอย่างเครื่องสำอางวิเคราะห์ทางวิชาการที่ กรมวิทยาศาสตร์การแพทย์ หรือหน่วยตรวจวิเคราะห์อื่นๆ ตามที่สำนักงานฯ อนุมัติ พนักงานเจ้าหน้าที่ จัดทำหนังสือประทับตราเพื่อส่งตัวอย่างเครื่องสำอางวิเคราะห์ พร้อมแนบสำเนาบันทึกการเก็บตัวอย่าง เครื่องสำอาง และแบบแนบท้ายตัวอย่างส่งวิเคราะห์ (F-C3-16) ให้กรมวิทยาศาสตร์การแพทย์ เพื่อ ดำเนินการวิเคราะห์ต่อไป และเมื่อได้รับผลวิเคราะห์ ให้สรุปผลการตรวจสถานที่ฯ ผลการวิเคราะห์ ตัวอย่างเครื่องสำอาง เสนอผู้บังคับบัญชาตามลำดับชั้น

7.2.3.1 กรณีพบการกระทำฝ่าฝืนพระราชบัญญัติเครื่องสำอาง พ.ศ. 2558 กฎกระทรวง ระเบียบ และประกาศที่เกี่ยวข้อง ให้ดำเนินการตามระเบียบสำนักงานคณะกรรมการ อาหารและยาดำเนินการพิจารณาทางคดี และทำบันทึกเสนอผู้บังคับบัญชาเพื่อดำเนินการตามกฎหมาย

7.2.3.2 กรณีไม่พบการกระทำฝ่าฝืนพระราชบัญญัติเครื่องสำอาง พ.ศ.2558 ให้ทำ บันทึกและสรุปผลการตรวจเสนอผู้บังคับบัญชาตามลำดับชั้น

ทั้งนี้ หากเป็นการตรวจกรณีเป็นเรื่องร้องเรียนจาก ครป. ให้จัดทำรายงานการดำเนินการเรื่อง ร้องเรียน (F-CE2-3) เสนอผู้อำนวยการกองควบคุมเครื่องสำอางและวัตถุอันตราย เพื่อแจ้ง ผู้อำนวยการ ครป. เพื่อทราบต่อไปด้วย

8. บันทึกคุณภาพ

ชื่อเอกสาร	รหัสเอกสาร	ระยะเวลาจัดเก็บ	ผู้จัดเก็บ
แผนการตรวจประจำเดือน	F-C3-3	10 ปี	กลุ่มกำกับดูแลเครื่องสำอางหลังออกสู่ตลาด
บันทึกการตรวจสอบสถานที่ผลิตเครื่องสำอาง	F-C3-4	10 ปี	กลุ่มกำกับดูแลเครื่องสำอางหลังออกสู่ตลาด
บันทึกคำให้การสำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา	F-C3-5	10 ปี	กลุ่มกำกับดูแลเครื่องสำอางหลังออกสู่ตลาด
บันทึกการเก็บตัวอย่างเครื่องสำอาง	F-C3-6	10 ปี	กลุ่มกำกับดูแลเครื่องสำอางหลังออกสู่ตลาด
บัญชีรายละเอียดสิ่งที่ค้น ยึดหรืออายัด	F-C3-7	10 ปี	กลุ่มกำกับดูแลเครื่องสำอางหลังออกสู่ตลาด
บันทึกการตรวจสอบสถานที่นำเข้าเครื่องสำอาง	F-C3-14	10 ปี	กลุ่มกำกับดูแลเครื่องสำอางหลังออกสู่ตลาด
บันทึกการตรวจสอบสถานที่ขายเครื่องสำอาง	F-C3-15	10 ปี	กลุ่มกำกับดูแลเครื่องสำอางหลังออกสู่ตลาด
แบบแนบท้ายตัวอย่างส่งวิเคราะห์เครื่องสำอาง	F-C3-16	10 ปี	กลุ่มกำกับดูแลเครื่องสำอางหลังออกสู่ตลาด
บัญชีรายละเอียดแห่งการค้น/ยึด /อายัด เครื่องสำอาง	F-C3-18	10 ปี	กลุ่มกำกับดูแลเครื่องสำอางหลังออกสู่ตลาด
แบบตรวจสอบสถานที่ผลิตเครื่องสำอางตามประกาศกระทรวงสาธารณสุข เรื่อง หลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในการผลิต หรือนำเข้าเครื่องสำอาง พ.ศ. 2561	F-C2-36	10 ปี	กลุ่มกำกับดูแลเครื่องสำอางหลังออกสู่ตลาด
แบบตรวจสอบสถานที่นำเข้าเครื่องสำอางตามประกาศกระทรวงสาธารณสุข เรื่อง หลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในการผลิต หรือนำเข้าเครื่องสำอาง พ.ศ. 2561	F-C2-37	10 ปี	กลุ่มกำกับดูแลเครื่องสำอางหลังออกสู่ตลาด
สำเนารายงานการดำเนินการเรื่องร้องเรียน	(F-CE2-3)	10 ปี	กลุ่มกำกับดูแลเครื่องสำอางหลังออกสู่ตลาด

ภาคผนวก 2

เอกสารวิธีปฏิบัติงาน เรื่อง การเก็บตัวอย่างเครื่องสำอาง

สำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา
Food and Drug Administration

เอกสารวิธีปฏิบัติงาน Work Instruction (W)

ชื่อเอกสาร	การเก็บตัวอย่างเครื่องสำอาง	
รหัสเอกสาร	W-C3-1	
ครั้งที่แก้ไข	3	
วันที่ประกาศใช้	11 ตุลาคม 2566	
ผู้จัดทำ	นางสาวชวัลพร โพธิ์อุบล	เภสัชกรชำนาญการ
ผู้ตรวจสอบ	นางสาวลักษณ ปาละนันท์	เภสัชกรชำนาญการพิเศษ
ผู้อนุมัติ	นางชนิษฐา ดันดีศรีรินทร์	ผู้อำนวยการกองควบคุมเครื่องสำอาง และวัตถุอันตราย

ประวัติการแก้ไข

ครั้งที่แก้ไข	วันที่ประกาศใช้	รายละเอียดการแก้ไข
1	1 พฤษภาคม 2560	แก้ไขทั้งฉบับ
2	21 สิงหาคม 2560	<p>แก้ไขทั้งฉบับ โดยมีประเด็นสำคัญ ดังนี้</p> <ul style="list-style-type: none"> ● หน้า 3 ผู้ปฏิบัติงาน (Operator) <ul style="list-style-type: none"> - แก้ไข จากเดิม “พนักงานเจ้าหน้าที่กลุ่มกำกับดูแลเครื่องสำอางหลังออกสู่ตลาด” เป็น “พนักงานเจ้าหน้าที่ที่ได้รับการแต่งตั้งตามพระราชบัญญัติเครื่องสำอาง พ.ศ. 2558” ● หน้า 3 เครื่องมือ / อุปกรณ์ที่เกี่ยวข้อง (Equipment) <ul style="list-style-type: none"> - เพิ่มคำว่า “ซองใส่ขวด กระปุก” และ “อุปกรณ์อื่นๆตามความจำเป็น” ● หน้า 3 คำศัพท์และคำนิยาม (Term and Definition) <ul style="list-style-type: none"> - เพิ่มคำว่า “ตัวอย่างเครื่องสำอาง” ● หน้า 3 เอกสารอ้างอิง (Reference Document) <ul style="list-style-type: none"> - แก้ไข จากเดิม “นโยบายประกอบการเฝ้าระวัง” เป็น “นโยบายของผู้บริหาร” <ul style="list-style-type: none"> - เพิ่ม “โครงการประจำปี” และ “กรณีพิเศษ” ● รายละเอียดขั้นตอนการปฏิบัติงาน (Work Instruction) <ul style="list-style-type: none"> - ข้อ 1 เพิ่มคำว่า “กรณีพิเศษ” “นโยบายผู้บริหาร” และ “ณ สถานที่เกี่ยวข้อง” <ul style="list-style-type: none"> - ข้อ 2 เพิ่มคำว่า “หรือบุคคลที่ทำงานในสถานที่หรือยานพาหนะนั้น” และ “กรณีที่ไม่พบผู้ครอบครองสถานที่หรือยานพาหนะ หรือบุคคลที่ทำงานในสถานที่หรือยานพาหนะนั้น” - ข้อ 3.2 เพิ่ม (2) กรณีไม่สามารถเก็บตัวอย่างเครื่องสำอางรุ่นที่เกิดปัญหา ให้พิจารณาเก็บตัวอย่างเครื่องสำอางรอการบรรจุ (Bulk) ในรุ่นผลิตเดียวกัน โดยต้องบันทึกข้อมูลหรือเก็บหลักฐานอื่นเพื่อแสดงว่าเครื่องสำอางรอการบรรจุนั้นๆเป็นรายการเดียวกันกับเครื่องสำอางที่มีปัญหา <ul style="list-style-type: none"> - ข้อ 3.2 เพิ่ม (3) กรณีไม่สามารถเก็บตัวอย่างเครื่องสำอางรอการบรรจุ (Bulk) ในรุ่นผลิตเดียวกัน ให้เก็บตัวอย่างเครื่องสำอางหรือเครื่องสำอางรอการบรรจุ (Bulk) ในรุ่นผลิตอื่น ทดแทน โดยกรณีที่เป็นเครื่องสำอางรอการบรรจุ (Bulk) ต้องบันทึกข้อมูลหรือเก็บหลักฐานอื่นเพื่อแสดงว่าเป็นเครื่องสำอางรายการเดียวกันกับเครื่องสำอางที่มีปัญหา

ครั้งที่แก้ไข	วันที่ประกาศใช้	รายละเอียดการแก้ไข
3	11 ตุลาคม 2566	<p>แก้ไขบันทึกการเก็บตัวอย่าง หน้าที่ 2/3 -3/3 โดยเพิ่มข้อความแจ้งสิทธิของผู้ประกอบการให้สามารถแจ้งความประสงค์ขอให้ดำเนินการทดสอบครั้งที่สองในกรณีที่ผลการทดสอบครั้งแรกแสดงผลลัพท์ในทางลบ โดยเพิ่มข้อความว่า</p> <p>“ผู้ประกอบการ⁽¹⁾ แจ้งความประสงค์ไว้ ดังนี้</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. รับทราบถึงสิทธิ หน้าที่ และความรับผิดชอบของตนเอง รวมถึงยอมรับผลการดำเนินการตามแนวทางการทดสอบครั้งที่สอง⁽²⁾ และ <ul style="list-style-type: none"> ☐ ประสงค์เก็บตัวอย่างเครื่องสำอางไว้ เพื่อดำเนินการตามกระบวนการทดสอบครั้งที่สอง⁽³⁾ ☐ ไม่ประสงค์เก็บตัวอย่างเครื่องสำอางไว้ เพื่อดำเนินการตามกระบวนการทดสอบครั้งที่สอง 2. ในกรณีที่ส่งทดสอบ ยินยอมรับภาระค่าใช้จ่ายที่เกิดขึ้นจากการดำเนินการในกระบวนการทดสอบครั้งที่สองทั้งหมด และยอมรับผลในกระบวนการทดสอบครั้งที่สองนี้ รวมทั้งให้หน่วยงานที่ดำเนินการทดสอบครั้งที่สองส่งผลตรวจวิเคราะห์ มายังสำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา หรือสำนักงานสาธารณสุขจังหวัดโดยตรง เพื่อใช้ประกอบการพิจารณาต่อไป ข้างต้น <p>หมายเหตุ</p> <p>⁽¹⁾ เป็นผู้ประกอบการตามแนวทางการทดสอบครั้งที่สอง ที่แนบท้ายหนังสือกระทรวงสาธารณสุข ที่ สธ 1018/ 196 ลงวันที่ 24 มกราคม 2566</p> <p>⁽²⁾ แนวทางการทดสอบครั้งที่สอง ที่แนบท้ายหนังสือกระทรวงสาธารณสุข ที่ สธ 1018/ 196 ลงวันที่ 24 มกราคม 2566 (รายละเอียดตาม QR Code)</p> <p>⁽³⁾ ตัวอย่างผลิตภัณฑ์สุขภาพที่ได้จัดเก็บก่อนการตรวจวิเคราะห์ในกระบวนการทดสอบครั้งแรกซึ่งสามารถดำเนินการกระบวนการทดสอบครั้งที่สองได้ ต้องเป็นไปตามหลักเกณฑ์ วิธีการ เงื่อนไข และขั้นตอนสำหรับกระบวนการทดสอบครั้งที่สอง ดังนี้</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. ต้องเป็นตัวอย่างผลิตภัณฑ์สุขภาพที่เก็บมาในคราวเดียวกัน และเป็นกลุ่มการผลิตเดียวกันกับตัวอย่างผลิตภัณฑ์สุขภาพที่มีผลตรวจวิเคราะห์ ไม่ผ่านมาตรฐานตามที่กฎหมายกำหนด หรือตามที่สำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา กำหนด หรือยอมรับในกระบวนการทดสอบครั้งแรก แล้วแต่กรณี 2. ต้องมีลักษณะสภาพคงเดิม ไม่เสื่อมสลาย เสื่อมสภาพ หรือหมดอายุ และในกรณีเป็นของสดต้องไม่เน่าเสียง่าย 3. ต้องถูกปิดผนึก และลงนามกำกับไว้โดยเจ้าหน้าที่และผู้ประกอบการ ทั้งนี้ ให้เป็นหน้าที่ความรับผิดชอบของผู้ประกอบการในการเก็บรักษาตัวอย่างผลิตภัณฑ์สุขภาพนั้นไว้ ณ สถานที่ประกอบการที่ได้แจ้งต่อสำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา หรือสำนักงานสาธารณสุขจังหวัด แล้วแต่กรณี 4. ต้องมีจำนวน หรือปริมาณเพียงพอ ที่จะดำเนินการในกระบวนการทดสอบครั้งที่สองได้”

1. วัตถุประสงค์ (Objectives)

เพื่อใช้เป็นแนวทางในการเก็บตัวอย่างเครื่องสำอาง เพื่อส่งตรวจวิเคราะห์ทางวิชาการ และ/หรือ เพื่อประกอบการพิจารณา

2. ผู้ปฏิบัติงาน (Operator)

พนักงานเจ้าหน้าที่ที่ได้รับการแต่งตั้งตามพระราชบัญญัติเครื่องสำอาง พ.ศ. 2558

3. เครื่องมือ / อุปกรณ์ที่เกี่ยวข้อง (Equipment)

1. ภาชนะที่บรรจุตัวอย่าง เช่น ขงสีน้ำตาล ขงใส ขวด กระปุก เป็นต้น
2. กระจกทาบ เทปกาวสำหรับปิดผนึก ที่ตัดกระจก เชือก
3. ปากกาน้ำจึกกันน้ำ
4. กล้องถ่ายรูป (ถ้ามี)
5. อุปกรณ์อื่นๆ ตามความจำเป็น

4. คำศัพท์และคำนิยาม (Term and Definition)

ตัวอย่างเครื่องสำอาง หมายถึง ตัวอย่างเครื่องสำอางหรือวัตถุที่สงสัยว่าเป็นเครื่องสำอาง ความหมายของคำอื่นๆที่ใช้ในเอกสารนี้ ให้เป็นไปตามระเบียบ หรือหลักเกณฑ์ หรือเงื่อนไขที่สำนักงานคณะกรรมการอาหารและยากำหนด

5. เอกสารอ้างอิง (Reference Document)

1. นโยบายของผู้บริหาร
2. แผนการเก็บตัวอย่างประจำปี
3. โครงการประจำปี
4. ขอร้องเรียน /กรณีพิเศษ หรือข่าว
5. การเตือนภัยเร่งด่วน (Rapid Alert)

6. แบบฟอร์มที่ใช้ (Forms)

บันทึกการเก็บตัวอย่างเครื่องสำอาง (F-C3-6)

7. รายละเอียดขั้นตอนการปฏิบัติงาน (Work Instruction)

1. เมื่อมีการเตือนภัยเร่งด่วน (Rapid Alert) ขอร้องเรียน กรณีพิเศษ ข่าว นโยบายของผู้บริหาร แผนการเก็บตัวอย่างเฝ้าระวัง หรือโครงการประจำปี ให้พนักงานเจ้าหน้าที่ เดินทางไปเก็บตัวอย่าง ณ สถานที่ๆ เกี่ยวข้อง เช่น สถานที่ผลิต สถานที่นำเข้า สถานที่เก็บ สถานที่ขาย ยานพาหนะที่บรรจุทุกเครื่องสำอาง แล้วแต่กรณี

2. พนักงานเจ้าหน้าที่แสดงตัวและแสดงบัตรพนักงานเจ้าหน้าที่ แจ้งวัตถุประสงค์การมาตรวจสอบ และการเก็บตัวอย่างกับผู้ครอบครองสถานที่ หรือยานพาหนะ หรือบุคคลที่ทำงานในสถานที่หรือยานพาหนะนั้น หรือพยาน เพื่อส่งตรวจวิเคราะห์ และ/หรือประกอบการพิจารณา (กรณีที่ไม่พบผู้ครอบครองสถานที่หรือยานพาหนะ หรือบุคคลที่ทำงานในสถานที่หรือยานพาหนะนั้น ก็ให้กระทำต่อหน้าบุคคลอื่นอย่างน้อยสองคน ซึ่งพนักงานเจ้าหน้าที่ได้ร้องขอมาเป็นพยาน)

3. พนักงานเจ้าหน้าที่ ดำเนินการเก็บตัวอย่างเครื่องสำอาง

3.1 กรณีขอร้องเรียนเกี่ยวกับฉลาก ให้พนักงานเจ้าหน้าที่ดำเนินการเก็บตัวอย่างรุ่นการผลิตที่เกิดปัญหา หากไม่พบให้เก็บตัวอย่างรุ่นการผลิตอื่นเพื่อประกอบการพิจารณา

3.2 กรณีข้อร้องเรียนเกี่ยวกับเครื่องสำอางด้านคุณภาพและความปลอดภัย ให้พนักงานเจ้าหน้าที่ดำเนินการตามลำดับ ดังนี้

- (1) เก็บตัวอย่างเครื่องสำอางรุ่นที่เกิดปัญหา
- (2) กรณีไม่สามารถเก็บตัวอย่างเครื่องสำอางรุ่นที่เกิดปัญหา ให้พิจารณาเก็บตัวอย่างเครื่องสำอางรายการบรรจุ (Bulk) ในรุ่นผลิตเดียวกัน โดยต้องบันทึกข้อมูลหรือเก็บหลักฐานอื่นเพื่อแสดงว่าเครื่องสำอางรายการบรรจุนั้นๆเป็นรายการเดียวกันกับเครื่องสำอางที่มีปัญหา
- (3) กรณีไม่สามารถเก็บตัวอย่างเครื่องสำอางรายการบรรจุ (Bulk) ในรุ่นผลิตเดียวกัน ให้เก็บตัวอย่างเครื่องสำอาง หรือเครื่องสำอางรายการบรรจุ (Bulk) ในรุ่นผลิตอื่นทดแทน โดยกรณีที่เก็บเครื่องสำอางรายการบรรจุ (Bulk) ต้องบันทึกข้อมูล หรือเก็บหลักฐานอื่นเพื่อแสดงว่าเป็นเครื่องสำอางรายการเดียวกันกับเครื่องสำอางที่มีปัญหา

ในการเก็บตัวอย่าง ให้เก็บในปริมาณเพียงพอแก่การตรวจวิเคราะห์โดยอ้างอิงจากกรมวิทยาศาสตร์การแพทย์ และเก็บตัวอย่างเพื่อประกอบการพิจารณา

4. พนักงานเจ้าหน้าที่บันทึกข้อมูลการเก็บตัวอย่างเครื่องสำอางให้ครบถ้วนตามแบบฟอร์มบันทึกการเก็บตัวอย่างเครื่องสำอาง (F-C3-6)

5. การดำเนินการเกี่ยวกับตัวอย่างเครื่องสำอาง

5.1 กรณีตัวอย่างเครื่องสำอางที่ต้องส่งตรวจวิเคราะห์ ให้พนักงานเจ้าหน้าที่ปิดผนึกหีบห่อภาชนะที่บรรจุตัวอย่างเครื่องสำอางอย่างแน่นหนา เพื่อป้องกันการชำรุดเสียหาย หรือสูญหายก่อนนำส่งตรวจวิเคราะห์ พร้อมเขียนหรือนำสำเนาบันทึกเก็บตัวอย่างปิดที่หน้าหีบห่อตัวอย่างเครื่องสำอาง และให้ผู้ครอบครองสถานที่หรือยานพาหนะ หรือบุคคลที่ทำงานในสถานที่หรือยานพาหนะนั้น หรือพยาน ลงลายมือชื่อพร้อมลงวันที่บนหีบห่อภาชนะที่บรรจุตัวอย่างเครื่องสำอาง

5.2 กรณีตัวอย่างเครื่องสำอางเพื่อประกอบการพิจารณา ให้ผู้ครอบครองสถานที่หรือยานพาหนะ หรือบุคคลที่ทำงานในสถานที่หรือยานพาหนะนั้น หรือพยาน ลงลายมือชื่อพร้อมลงวันที่บนภาชนะบรรจุเครื่องสำอาง

6. พนักงานเจ้าหน้าที่แจ้งสิทธิในการยื่นความประสงค์ขอให้ดำเนินการทดสอบครั้งที่สองในกรณีที่ผลการทดสอบครั้งแรกแสดงผลลัพธ์ในทางลบ และมอบสำเนา 1 ฉบับ ให้กับผู้ครอบครองสถานที่ หรือยานพาหนะ หรือบุคคลที่ทำงานในสถานที่หรือยานพาหนะนั้น หรือพยาน